

การศึกษาการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี)

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี)

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

มิถุนายน 2555

การศึกษาการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี)

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

มิถุนายน 2555

จำอากาศตรี วชิรวิชญ์ ทองคำ. (2555). การศึกษาการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี). ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร.สุวพร เข้มเฮง, อาจารย์ ชวลิต รวยอาจิณ.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี โดยศึกษากับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน จำนวน 564 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบวัดการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ที่มีความเชื่อมั่น 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two – Way MANOVA) ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง
2. เปรียบเทียบจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 พบว่า
 - 2.1 นักเรียนหญิงมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 - 2.2 นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามลำดับ
3. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นที่ส่งผลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

A STUDY ON CONSCIOUSNESS IN NONTHABURI LOCAL CULTURE CONSERVATION
OF MATTAYOMSUKSA I TO III STUDENTS IN EDUCATION AREA ZONE 3, NONTHABURI.

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Measurement
at Srinakharinwirot University

June 2012

LAC.Wachirawit Thongkham.(2012). *A Study on Consciousness in Nonthaburi Local Culture Conservation of Mattayomsuksa I to III Students in Education Area Zone 3, Nonthaburi*. Master thesis ,M.Ed. (Educational Measurement). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisory Committee : Dr.Suwaporn Semheng, Mr.Chawalit Ruayajin.

The purpose of this research were to study on Consciousness in Nonthaburi Local Culture conservation of Mattayomsuksa I to III Students in 1st semester of 2011 academic year in Education area zone 3, Nonthaburi. Sample selected through Two - Stage Random Sampling Technique. Samples were 564.Tools used in the research were questionnaire with the reliability of 0.91. Statistic used in the data analysis is the Two – way MANOVA testifying the difference of Post Hoc by means of Scheffe's – test.

The research results were as follows :

1. Mattayomsuksa I to III Students possessed high level collective Consciousness in Nonthaburi local culture.
2. The compassion of Mattayomsuksa I to III students' Consciousness in Nonthaburi local culture revealed that
 - 2.1 The female possessed higher Consciousness local than male with statistical difference at .05.
 - 2.2 There were significant differences at the level of .05 in the Consciousness local culture of students in different class levels. Matthayomsuksa III students possessed higher level of Consciousness local culture than Matthayomsuksa II and Matthayomsuksa I successively.
3. There was no interaction between gender and education level was found on Consciousness in Nonthaburi local culture.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี

ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี)

ของ

จำอากาศตรี วชิรวิชญ์ ทองคำ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พ.ศ. 2555

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง)

(อาจารย์ ดร.ละเอียด รัชต์เฝ้า)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ)

(อาจารย์ ดร.สุพร เข้มเฮง)

..... กรรมการ

(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สุวิมล กฤษศฤงษา)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีได้ด้วยความเมตตากรุณาและความช่วยเหลือจาก อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มแข็ง ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านได้ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน พร้อมทั้งแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนสนับสนุนให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์นี้จนสำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ละเอียด รัชฎ์เฝ้า และอาจารย์ ดร. สุวิมล กฤษศยาสาสน์ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าเกี่ยวกับปริญญานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงปริญญานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำอบรมให้ความรู้แก่ผู้วิจัยจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.รณิดา เขยชุ่ม อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข อาจารย์เพ็ญแข ลือหาญ อาจารย์ลักขมี รัตตสัมพันธ์ และ นางสิรินชญา กันธิยะ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารโรงเรียน คุณครู และนักเรียนโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณ น.อ.ประการ พรหมโสภาก หัวหน้ากองกำลังพล กองบังคับการ กรมช่างโยธาทหารอากาศ น.ท.ชัยชนะ คำตะเพ็ชร์ รองหัวหน้ากองกำลังพล กองบังคับการ กรมช่างโยธาทหารอากาศ พี่ๆน้องๆ ทุกท่าน ในกองกำลังพล กองบังคับการ กรมช่างโยธาทหารอากาศ พี่ๆ น้องๆ ทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจจนกระทั่งผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา

ขอขอบพระคุณคุณพ่อสังเวียน แยมคล้าย คุณแม่ยงศิคิด แยมคล้าย พี่ศักดิ์กัณณา แยมคล้าย หม่อมมานี วิสุทธิ ธิ อยุธยา คุณยายบุญลือ พวงมณี น้องมนัสวรินทร์ โพธิบัติ และญาติ ทุกๆ ท่าน ที่คอยสนับสนุนให้กำลังใจ กระตุ้นเตือนให้ทำปริญญานิพนธ์นี้ให้สำเร็จ

คุณค่าและคุณประโยชน์ที่เกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บุพการีของผู้วิจัย และครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้อบรมสั่งสอนผู้วิจัยทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน

จำอากาศตรี วชิรวิษณุ ทองคำ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดจิตสำนึก ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น	10
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.....	10
คุณลักษณะของนักเรียนตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ.....	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น.....	13
ความหมายของจิตสำนึก แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก.....	13
การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น.....	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น.....	35
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ศึกษา.....	38
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	47
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	65
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	79
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย.....	79
สรุปผลการวิจัย.....	80
อภิปรายผล.....	80
ข้อเสนอแนะ.....	82
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก.....	90
ภาคผนวก ก คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	91
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	96
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	107
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	109

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชั้น	48
2 กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน ระดับชั้นเรียนและเพศ.....	55
3 จำนวน ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามเพศ และ ระดับชั้น.....	68
4 ค่าสถิติพื้นฐาน จำแนกตามเพศและระดับชั้น.....	69
5 ความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของตัวแปรจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้าน.....	71
6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two – way MANOVA) ของจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ด้านต่าง ๆ จำแนกตามเพศและระดับชั้น.....	73
7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเอกนามของจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ในแต่ละด้านของนักเรียนเมื่อจำแนกตามเพศ.....	75
8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเอกนามของจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ในแต่ละด้านของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับชั้น.....	76
9 ผลการเปรียบเทียบพหุคูณของจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้านเมื่อจำแนกตามระดับชั้นของนักเรียน.....	77
10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี.....	92
11 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี.....	94

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษาค้นคว้าการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ในจังหวัดนนทบุรี.....	6
2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
3 ความสัมพันธ์ระหว่าง Id, Ego, Super Ego, Consciousness , Preconsciousnes และ Unconsciousness	17
4 โมเดลระดับจิตสำนึกของคิฮัลสตอม	20
5 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี.....	57

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยในปัจจุบันเปิดรับวัฒนธรรมจากต่างชาติ โดยปราศจากการเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนไทย จึงส่งผลกระทบต่อค่านิยม การใช้ชีวิต การบริโภค ทำให้เกิดค่านิยมฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ทั้งการแต่งกาย การพักผ่อนหย่อนใจ ศิลปวัฒนธรรม ดนตรี กีฬา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตต่างๆ อย่างชัดเจน การประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดั้งเดิมของคนไทยที่เคยยึดถือปฏิบัติกันมา ก็ถูกละเลยและลดน้อยลง ทำให้วิถีชีวิตของคนไทย สับสนวุ่นวาย ขาดระเบียบวินัย มีปัญหาในสังคมเพิ่มมากขึ้น พฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการสัมมนาเรื่อง ทิศทางวัฒนธรรมกับการศึกษาในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง ของสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2545 สรุปได้ว่า สังคมไทยตกอยู่ในภาวะกระแสทุนนิยม พาณิชยกรรม และวัตถุนิยม ขาดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ขาดความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น การยอมรับในภูมิปัญญาไทยของท้องถิ่นที่เป็นรากเหง้าดั้งเดิมของไทยมีน้อย หันไปรับวัฒนธรรมตะวันตกที่ผ่านเข้ามาตามสื่อต่างๆ โดยปราศจากการกลั่นกรอง จนเกิดการซึมซับตัดแปลง ละทิ้งวัฒนธรรมดั้งเดิมรับเอาวัฒนธรรมอื่นมาเป็นของตน ทำให้เกิดการครอบงำทางวัฒนธรรม และในขณะเดียวกันก็สร้างค่านิยมและทัศนคติที่ขัดแย้งระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยขึ้น วิถีชีวิตไทย เอกลักษณ์วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น ได้ถูกเบียดเบียนและทำให้เปลี่ยนแปลงไปและยังนำมาซึ่งความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม คุณธรรมและปัญหาต่างๆ อีกนัยหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2545 :1 - 2)

ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้นต้องอาศัยกระบวนการทางการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการช่วยพัฒนาและปลูกฝังคุณสมบัติที่ดี ที่พึงประสงค์ให้กับคนในสังคม (สมนึก นนธิจันทร์. 2542 :54 ; อ้างอิงจาก เทวินทร์ พิศวง.2547 :2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 ได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกๆระดับ และทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก และเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. ออนไลน์) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 -

2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสำนึกที่ดี ซึ่งนำไปสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นได้แก่ ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือตามหลักการของศาสนาที่ตนนับถือมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองที่ดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และรักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำผลประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม ทั้งยังเพิ่มกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เข้าไปในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดี โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ไว้ในมาตรฐาน ส 2.1 คือปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข มาตรฐาน ส 4.2 คือเข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น มาตรฐาน ส 4.3 คือเข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย มาตรฐาน ส 5.2 คือเข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม และมีจิตสำนึก อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มาตรฐานที่เกี่ยวข้องได้แก่ มาตรฐาน ศ 1.2 คือ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล มาตรฐาน ศ 2.2 คือ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล มาตรฐาน ศ 3.2 คือ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

บุคคลที่มีจิตสำนึกที่ดีเป็นปัจจัยหนึ่งที่บ่งบอกความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้กับเยาวชนจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งจากการศึกษาแหล่งวัฒนธรรมที่มีการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม พบว่าจังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ คือ เกาะเกี๊ยะ ซึ่งเป็นชุมชนเชื้อสายรามัญที่นำยกย่องด้านการอนุรักษ์

มรดกทางวัฒนธรรม เป็นตัวอย่างชุมชนหนึ่งที่ยังรักษาวัฒนธรรม ประเพณีรามัญ ซึ่งมีความสัมพันธ์และคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมไทยไว้ได้มาก ดังที่ (องค์ บรรจุน.2549 :161) กล่าวไว้ว่า อำเภอปากเกร็ดเป็นชุมชนรามัญที่เก่าแก่และหนาแน่น แทบจะเต็มทุกพื้นที่ทุกตำบล รามัญเป็นชนชาติที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน มีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ทั้งเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด แม้จะอพยพเข้ามาอยู่ในแผ่นดินไทยนานหลายร้อยปีแล้ว ก็ยังคงสืบสานวัฒนธรรมรามัญอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายรามัญที่ปากเกร็ดยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีรามัญเอาไว้ได้เหนียวแน่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น เครื่องปั้นดินเผา อาหาร นาฏศิลป์ และดนตรี บางส่วนก็กลมกลืนไปกับประเพณีไทยอย่างแยกไม่ออก และเนื่องจากวัฒนธรรมนั้นมีความหลากหลาย คณะทำงานพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงได้จัดรูปแบบเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศและดัชนี ในการพัฒนา ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม โดยจำแนกออกเป็น 5 หมวดคือ หมวดขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อและศาสนา หมวดภาษาและวรรณกรรม หมวดศิลปกรรมและโบราณคดี หมวดการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และหมวดชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ (กรมศิลปากร.2542 :38 - 47)

จากสภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดนนทบุรีซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตปริมณฑล มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับกรุงเทพมหานครทั้งทางด้านวัตถุและด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ดังนั้นวัฒนธรรมดั้งเดิมของจังหวัดนนทบุรีอาจเสื่อมสลายไปได้โดยง่ายจากการรับข้อมูลข่าวสารและวัฒนธรรมต่างๆ จากภายนอกที่เข้ามาสู่ชุมชน ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาระดับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ซึ่งเป็นวัยที่กำลังก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านร่างกายที่เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา แสวงหาความรู้และวิทยาการใหม่ๆ และยังเป็นวัยที่เริ่มมีการรับวัฒนธรรมภายนอกที่กำลังรุกรานเข้ามาสู่สังคมไทยอย่างรวดเร็ว เพื่อที่จะได้ทราบถึงระดับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ในปัจจุบัน โดยแยกตามเพศ และระดับชั้น ซึ่งผลที่ได้จะไปใช้เป็นแนวทางในการค้นหาเทคนิค วิธีที่เหมาะสมในการป้องกันและแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนของชาติ ได้มีจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในระดับที่สูง เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและตระหนักในความสำคัญของสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์อันดีงามของท้องถิ่นและประเทศชาติต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) ที่ประกอบด้วย

5 ด้าน คือขนบธรรมเนียม ประเพณีความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) ที่มีเพศ และระดับชั้น ที่ต่างกัน

3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศ และระดับชั้นของนักเรียนที่ส่งผลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) ที่มีเพศและระดับชั้นที่แตกต่างกัน เพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศขั้นพื้นฐานสำหรับครู อาจารย์ ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องที่จะใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการอบรมพัฒนานักเรียนให้มีการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีที่เหมาะสมกับเพศและวัย เพื่อที่จะทำให้นักเรียนได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ตนเองมีอยู่ให้คงอยู่สืบไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เฉพาะที่อยู่ในรัศมีของขอบเขตที่ต้องการศึกษา) จำนวน 29 โรงเรียน โดยแบ่งเป็น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 8,731 คน เป็นชาย 4,539 คน หญิง 4,192 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8,398 คน เป็นชาย 4,171 คน หญิง 4,227 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 7,647 คน เป็นชาย 3,810 คน หญิง 3,837 คน รวมทั้งสิ้น 24,776 คน เป็นชาย 12,520 คน หญิง 12,256 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เฉพาะที่อยู่ในรัศมีของขอบเขตที่ต้องการศึกษา) จำนวน 4 โรงเรียน

โดยแบ่งเป็น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 197 คน เป็นชาย 97 คน หญิง 100 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 190 คน เป็นชาย 91 คน หญิง 99 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 177 คน เป็นชาย 82 คน หญิง 95 คน รวมทั้งสิ้น 564 คน เป็นชาย 270 คน หญิง 294 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling)

ข้อตกลงเบื้องต้น

เนื่องจากจังหวัดนนทบุรีมีแหล่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นที่ขึ้นชื่อคือ บริเวณเกาะเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมของชาวรามัญ ส่วนในอำเภออื่นๆ จะไม่ค่อยมีแหล่งวัฒนธรรมที่โดดเด่นเท่าไรนัก ส่วนมากจะเป็นพื้นที่ทางเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ผู้วิจัยจึงศึกษาเฉพาะกลุ่มประชากรที่อยู่ภายในรัศมี 10 กิโลเมตรโดยให้เกาะเกร็ดที่เป็นแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญของจังหวัดนนทบุรีเป็นจุดศูนย์กลางซึ่งมีจำนวน 29 โรงเรียนจะอยู่ในอำเภอปากเกร็ด อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอบางกรวยบางส่วน อำเภอบางบัวทองบางส่วน และบางใหญ่บางส่วน ส่วนอำเภอไทรน้อยจะไม่ทำการเก็บข้อมูลเพราะอยู่นอกรัศมีที่จะศึกษาและพื้นที่ส่วนมากในอำเภอไทรน้อยเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ดังภาพประกอบ 1

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ จิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

- 2.1 ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา
- 2.2 ภาษาและวรรณกรรม
- 2.3 ศิลปกรรมและโบราณคดี
- 2.4 การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ
- 2.5 ชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **จิตสำนึก** หมายถึง ความตื่นตัว ความรู้ตัว ความตระหนัก โดยจิตสำนึกของบุคคลมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์และความรู้ของบุคคลนั้น ซึ่งอาจพิจารณาได้จาก การมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติต่อสิ่งๆ นั้น

2. **การอนุรักษ์** หมายถึง การรักษาดูแล ระวังป้องกัน ให้คงมีอยู่และหาหนทางที่จะบำรุงส่งเสริมให้เจริญงอกงามเพื่อให้มีอยู่ต่อไป เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เห็นและศึกษาหาความรู้จากสิ่งเหล่านั้น

3. **วัฒนธรรมท้องถิ่น** หมายถึง แบบแผนของวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนสิ่งที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะตน โดยจะแบ่งออกเป็น 5 หมวดหมู่ ได้แก่ หมวดขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา หมวดภาษาและวรรณกรรม หมวดศิลปกรรม และโบราณคดี หมวดการละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และหมวดชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ

4. **มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น** หมายถึง ผลงานของบรรพบุรุษในท้องถิ่นที่เกิดจากการคิดค้น การประดิษฐ์ สร้างสรรสิ่งที่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ที่เป็นแบบแผนของวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนสิ่งที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับวิถีชีวิต ที่สืบทอดกันมาและยังคงเหลือเป็นหลักฐานให้เห็นอยู่จวบจนถึงปัจจุบัน

5. **การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น** หมายถึง การรักษาดูแล ระวังป้องกัน ผลงาน ของบรรพบุรุษในท้องถิ่นที่เกิดจากการคิดค้น การประดิษฐ์ สร้างสรรสิ่งที่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ที่เป็นแบบแผนของวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมาและยังคงเหลือเป็นหลักฐานให้เห็นอยู่จวบจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้คงมีอยู่และหาหนทางที่จะบำรุงส่งเสริมให้เจริญงอกงามเพื่อให้มีอยู่ต่อไป

6. **แบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น** หมายถึง ชุดข้อคำถามที่ใช้วัดความรู้สึก ความสำนึก ตระหนัก ห่วงแค้น เห็นความสำคัญ อยากรักษา ทำนุบำรุง

ส่งเสริมให้เจริญงอกงามและให้คงอยู่สืบไป เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งคำถาม มีทั้งคำถามเชิงบวกและเชิงลบซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

6.1 ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา หมายถึง สิ่งที่ยึดถือ ทั้งในด้านความคิดและการปฏิบัติในสังคมพื้นบ้านสังคมท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อเวทมนต์ คาถา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านเหล่านี้ เป็นต้นกำเนิดของพิธีกรรมต่างๆ มีทั้งเกี่ยวข้องกับศาสนา ทั้งที่เป็นประเพณีส่วนบุคคลและประเพณีส่วนรวม

6.2 ภาษาและวรรณกรรม หมายถึง สื่อทางคำพูดหรือตัวอักษรที่ใช้สื่อสาร เรื่องราวต่างๆ ในท้องถิ่นสืบทอดมาแต่อดีต หรือตำรา หนังสือ เรื่องราวที่เกิดจากการสร้างสรรค์ด้วยการเล่าหรือเขียนขึ้นในท้องถิ่น

6.3 ศิลปกรรมและโบราณคดี หมายถึง สิ่งที่เกิดจากฝีมือ ความคิดและประดิษฐ์กรรม ในทางศิลปกรรมด้านต่างๆ ของคนในท้องถิ่นสร้างขึ้นเพื่อความศรัทธา เพื่อประโยชน์ใช้สอยและเพื่อความสวยงาม

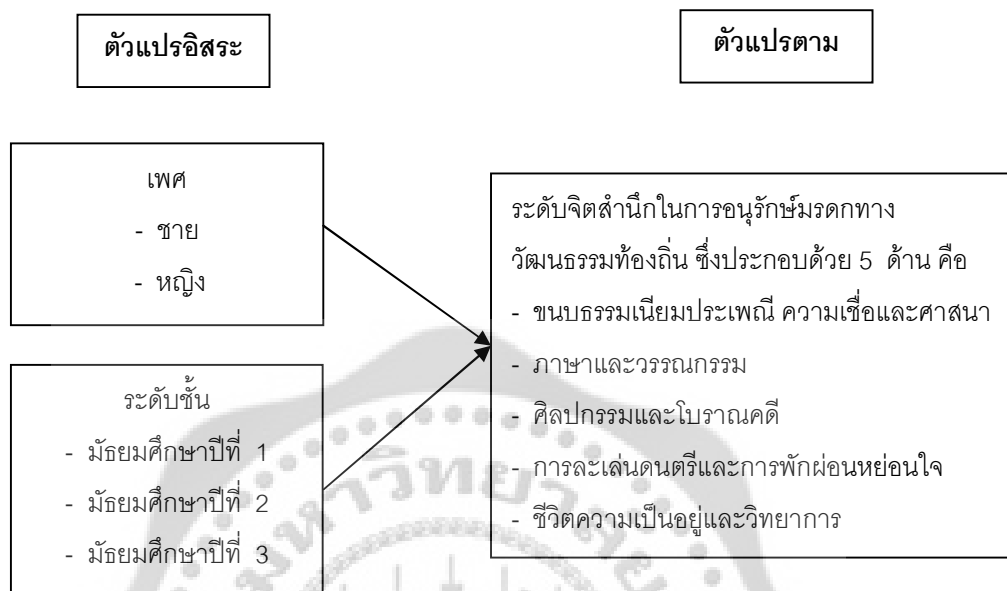
6.4 การละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็น ทั้งกีฬา มหรสพ การแสดงและการร้องรำทำเพลงต่างๆ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาจากอดีต

6.5 ความเป็นอยู่และวิทยาการ หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ การใช้ชีวิต การนำ สิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์หรือปรับใช้ให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาระดับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) เนื่องจากหลักสูตรการศึกษาในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญแก่การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรสถานศึกษาที่ต้องการให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติต้องการให้สถานศึกษาได้ทำการประเมินภายในด้านผู้เรียน ให้นักเรียน มีมาตรฐานที่ดีในด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ตามมาตรฐานที่ 3 มีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มาตรฐานที่ 7 เห็นคุณค่าและภูมิใจในความเป็นไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่ดั่งงามของไทย มาตรฐานที่ 12 มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา นอกจากนี้จังหวัดนนทบุรีโดยเฉพาะที่เกาะเกร็ด ยังเป็นสถานที่ที่ถือได้ว่ายังสามารถสืบทอด

มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงนำความคิดดังกล่าวมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยดังนี้

1. นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีแตกต่างกัน
3. มีผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศ และระดับชั้น ของนักเรียนที่ส่งผลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

1.2 คุณลักษณะของนักเรียนตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.1 ความหมายของจิตสำนึก แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก

2.2 การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ส่งผลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 4-7)

1.1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักการที่สำคัญ ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น คือเป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติมุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่ไปกับความเป็นสากล

2. จุดมุ่งหมาย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมีดังนี้

2.1 เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือตามหลักการของศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

2.2 เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองที่ดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2.3 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

2.4 รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำผลประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

3. สาระการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งจะประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

3.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

3.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

3.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

3.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

3.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี

3.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ในงานวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ดังนี้

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มาตรฐานที่เกี่ยวข้องได้แก่

1.1 มาตรฐาน ส 2.1 คือปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

1.2 มาตรฐาน ส 4.2 คือเข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

1.3 มาตรฐาน ส 4.3 คือเข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

1.4 มาตรฐาน ส 5.2 คือเข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม และมีจิตสำนึก อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มาตรฐานที่เกี่ยวข้องได้แก่

2.1 มาตรฐาน ศ 1.2 คือ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

2.2 มาตรฐาน ศ 2.2 คือ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

2.3 มาตรฐาน ศ 3.2 คือ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

1.2 คุณลักษณะของนักเรียนตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ

มาตรฐานการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2542) ได้กำหนด มาตรฐานด้านผู้เรียน แบ่งเป็น 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อ้างอิงมาตรฐานที่ 3 มาตรฐานที่ 7 และมาตรฐานที่ 12 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานที่ 3 มีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
ตัวบ่งชี้

1. รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบต่อตนเองและสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

2. ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

มาตรฐานที่ 7 เห็นคุณค่าและภูมิใจในความเป็นไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่ดั่งงามของไทย
ตัวบ่งชี้

1. รู้จักท้องถิ่น รักและร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

2. มีความรู้ความเข้าใจภูมิปัญญาไทยโดยเฉพาะภูมิปัญญาของท้องถิ่นและนำมาใช้ได้

3. ชื่นชมและสืบสานศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ที่ดั่งงามของท้องถิ่นและของไทย

มาตรฐานที่ 12 มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา
ตัวบ่งชี้

1. มีความชื่นชมและสามารถร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.1 ความหมายของจิตสำนึก แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก

หลวงวิเชียร แพทยาคม (อ้างใน ธรรมรัตน์ วงศ์ประเสริฐ. 2539: 11) ได้ให้ความหมายของคำว่าจิตสำนึกหรือจิตสำนึก (Consciousness) ไว้ว่า เป็นความรู้สึกสำนึกตัว หรือรู้ตัวมีสติ การที่มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เป็นปกติ สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยดี เกิดจากมันสมองส่วนสูง เป็นเครื่องบังคับให้ปฏิบัติงานด้วยดี ยิ่งกว่านั้นต้องอาศัยความรู้สำนึกตัวที่เรียกว่าจิตสำนึกเป็นเครื่องบังคับให้มนุษย์ทำงานได้อย่างถูกต้องด้วยความมีสติ หากปราศจากจิตสำนึกนี้แล้ว ร่างกายก็จะไม่สามารถทำกิจการไปได้ด้วยดี สมดังมุ้งหวังไว้ จิตสำนึกไม่มีตัวตนแต่ผู้รู้เรื่องนี้โดยทั่วไปก็ให้ความสำคัญว่า เป็นสิ่งที่มนุษย์และสัตว์จะต้องมีอยู่เสมอจะขาดเสียมิได้ โดยจิตสำนึกนี้เป็นสมบัติที่เกิดมาพร้อมกับความเป็นมนุษย์ แต่สามารถพัฒนาและอบรมกล่อมเกล้าได้ ด้วยการปลูกฝังทางวัฒนธรรม หรือผ่านกระบวนการเรียนรู้ (ธรรมรัตน์ วงศ์ประเสริฐ. 2539: 11)

บุญสม ธรรมศาสตร์ (2542: 72) กล่าวว่าภาวะที่จิตตื่นตัว คือ ภาวะที่สามารถรับรู้และเรียนรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและจากสังคม ภาวะที่ตื่นตัวและรู้ตัวเป็นภาวะที่เกิดขึ้นกับความรู้สึกหรือรับรู้ในสิ่งที่เรารู้และควรจะเป็น จิตสำนึกของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับพื้นฐานของจิตใจและพื้นฐานของความรู้ ความเป็นผู้ที่มีศีลธรรมของบุคคลนั้น พื้นฐานของจิตใจของแต่ละคนขึ้นกับพื้นฐานของครอบครัวและสภาพแวดล้อมที่มีความสุข มีความอบอุ่นเป็นที่ปรึกษาและเป็นที่ยอมรับต่อสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวก็จะเป็นผู้ที่มีความมั่นคงในจิตใจ และเป็นคนที่สามารถจะรับรู้และรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมได้

สุพจน์ ทราญแก้ว (2545: 45 - 57) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกไว้ว่า เป็นสภาวะจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึกความคิด ความปรารถนาต่างๆ สภาวะจิตใจดังกล่าว เกิดความรู้ ซึ่งมีความหมายเหมือนกันกับคำว่ารู้ตัว อันเป็นมาจากการประเมินค่า การเห็นความสำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้มาจากทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความเห็น ความสนใจ ของบุคคล คำว่า จิตสำนึก เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงที่สุดกับคำว่า ความเชื่อ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการรวบรวมและสัมพันธ์กันของประสบการณ์ของคน ทำหน้าที่ประเมินค่าของจิตใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ หากปราศจากความเชื่อ ประสบการณ์ต่างๆ ที่คนมีอยู่นั้น ก็จะอยู่เพียงในความทรงจำไม่มีส่วนใดมีความสำคัญเด่นชัดขึ้นมา แต่หากว่าประเมินค่าแล้วตระหนักถึงความสำคัญที่มีต่อสิ่งนั้น แสดงว่า จิตสำนึกถึงสิ่งนั้นๆ ของบุคคลเกิดขึ้นแล้ว

แอนดริว (Andrew. 2001: 160) กล่าวว่า จิตสำนึก (Consciousness) ว่าเป็นสภาพทั่วไปของจิตใจของสภาวะการตื่นตัวของมนุษย์ เป็นลักษณะเฉพาะที่เกิดจากความเข้าใจในความรู้สึกเป็น

ความคิด (Thoughts) ความรู้สึก (Felling) ความรู้หรือความสนใจ (Awareness) และเป็นลักษณะปกติของมนุษย์

เรย์มอน (Raymond. 1999: 209) กล่าวถึงจิตสำนึก (Consciousness) ว่าเป็นลักษณะเด่นที่ช่วยให้สังเกตได้ของจิตใจ (Mental life) ซึ่งมีความหมายต่างๆ ดังนี้ (ก) เป็นลักษณะอารมณ์ที่มีความรู้สึกตัว (ข) เป็นผลหลักจากการแสดงความรู้สึก (ค) เป็นความสามารถในการเข้าใจที่เกิดจากการมีประสบการณ์ (ง) เป็นผลที่เกิดจากการกระทำของสมอง (จ) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อม และ (ฉ) เป็นลักษณะแสดงออกที่เกิดจากประสบการณ์ในแต่ละคนในช่วงเวลาที่เกิดขึ้น

โวลแมน (Wolman. 1988: 72) กล่าวว่าจิตสำนึก (Conscious or Consciousness) ว่า (ก) เป็นลักษณะของการกล่าวถึงการรู้ตัว (Aware) หรือการรับรู้ (Knowing) (ข) เป็นลักษณะของบุคคลผู้ซึ่งรู้ตัว (ค) เป็นลักษณะที่เกี่ยวกับความสามารถในการตอบสนองสิ่งเร้าทางสิ่งแวดล้อม (ง) เป็นลักษณะซึ่งสังเกตได้จากการวิเคราะห์ และ (จ) ลักษณะการวิเคราะห์ทางจิต (Psychoanalysis) คือเป็นส่วนหนึ่งที่เหนือกว่าลักษณะภูมิศาสตร์ (Topographic Structure) ที่ซึ่งมีกระบวนการทางเหตุผลสามารถมีขึ้น

ชาย โปทิลิตา และคนอื่นๆ (2543: 8 - 10) ได้จำแนกจิตสำนึกเป็นสองด้าน คือ จิตสำนึกในฐานะเป็นภาวะหรือคุณสมบัติของจิตใจ และจิตสำนึกในฐานะเป็นสิ่งที่แสดงออกทางพฤติกรรมซึ่งสะท้อนสภาวะที่เกิดขึ้นในจิตใจ

จิตสำนึกในฐานะเป็นภาวะหรือคุณสมบัติของจิตใจ จะเป็นการกล่าวถึงจิตสำนึกเกี่ยวกับทางด้านจิตวิทยา เป็นเรื่องของการทำความเข้าใจถึงสภาวะ หรือคุณสมบัติในใจของคน ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจกระบวนการทางจิต

จิตสำนึกในฐานะเป็นสิ่งที่แสดงออกทางพฤติกรรม มีลักษณะนัยที่บอกถึงการกระทำอันสะท้อนสิ่งที่อยู่ในใจผู้กระทำ

สมพงษ์ สิงห์พล (2542: 16) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นความรู้สึกนึกคิดภายในตัวบุคคลที่เกิดขึ้นได้และเกิดขึ้นด้วยการเรียนรู้ จิตสำนึกเมื่อเกิดขึ้นแล้วยากนักที่จะหยุดหรือหมดหายไป คนที่มีจิตสำนึก ซึ่งมักเป็นจิตสำนึกที่ดีจะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับจิตสำนึก และใช้จิตสำนึกเพื่อประโยชน์ต่อสิ่งต่างๆ จิตสำนึกที่ควรจะต้องสร้างในตัวเองและเยาวชนควรมีอยู่ 3 ด้านหลักๆ คือ

1. จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self Consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อการพัฒนาตนเองทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความมานะอดทน ความรับผิดชอบ ความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์ จิตสำนึกในจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น

2. จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Others Oriented Consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มชนหนึ่ง สังคมหนึ่ง เช่น ความรัก ความเห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น

3. จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะ (Social or Public Consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันหรือคำนึงถึงผู้อื่นที่อยู่ร่วมสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน ได้แก่ จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ (เศรษฐกิจแบบพอเพียงแบบช่วยเหลือกัน แบบพึ่งตนเอง และเพื่อการแข่งขันในสังคมโลก) จิตสำนึกด้านการเมือง (การเมือง การประชาธิปไตยก้าวหน้า การมีส่วนร่วมของประชาชน) จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม (การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) จิตสำนึกด้านสุขภาพ (การดูแลสุขภาพตนเอง) จิตสำนึกด้านสังคม (การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของสังคม) จิตสำนึกด้านวัฒนธรรม (ความเป็นไทย การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมพื้นฐานไทย) รวมไปถึงจิตสำนึกการรวมกลุ่ม

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า จิตสำนึก หมายถึง สภาวะที่เป็นส่วนประกอบของโครงสร้างทางความคิดที่ลึกซึ้งของบุคคล ซึ่งเกิดจากการหล่อหลอมและจากพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว สภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลที่เติบโต เป็นการก่อเกิดจากภายในที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไป จิตสำนึกของบุคคลจึงสามารถเห็นได้จากการกระทำนั้นๆ ที่มีต่อตนเอง ต่อบุคคลอื่นที่อยู่ในกลุ่มชน หรือสังคมเดียวกันในด้านความรู้สึกที่มีต่อปรากฏการณ์ต่างๆ ทางสังคม และตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่มีผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมโดยรวม ซึ่งมีผลต่อคนส่วนใหญ่ จิตสำนึกที่ดีในตัวของบุคคลจะส่งผลให้มีการแสดงออกที่ดีหรือพฤติกรรมกาปฏิบัติที่เหมาะสมตลอดจนแนวทางการแก้ไขสถานการณ์นั้นให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมได้เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ต่างๆ ของมนุษย์ที่รวมตัวกันขึ้น และมีความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ต่างๆ เหล่านั้นและประเมินค่าสิ่งเหล่านั้นออกมาเป็นจิตสำนึก ดังนั้นจิตสำนึกเป็นพฤติกรรมภายในอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่แสดงออกถึงภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับ ความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่างๆ ในลักษณะที่ตื่นตัวต่อบุคคล ต่อหลักการ หรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันเกิดจากการรับรู้ และพฤติกรรมภายในของมนุษย์ คือพฤติกรรมที่เป็นการตีความข่าวสารที่ได้รับจากความรู้สึก เพื่อให้รู้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นคืออะไร เรียกว่าการรับรู้ การรับรู้จึงเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยความรู้สึกและการตีความ (ชัยพร วิชาวุธ. 2517: 5)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก

จากการศึกษาเอกสารทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก (กันยา สุวรรณแสง. 2532: 27-39; เต็มศักดิ์ คทวณิช. 2546: 20-26 ; ถวิล ธาราโกษณ์. 2545: 16-17; ลักษณ์า สิริวัฒน์.2539: 3-4; สุขชา จันทน์เอม. 2544: 6-10) พบว่า มีแนวคิดของกลุ่มนักจิตวิทยาที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึกที่สำคัญ 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) โดยมีนักจิตวิทยาที่สำคัญ คือ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) จะเน้นกระบวนการการศึกษาในเรื่องจิตไร้สำนึก (Consciousness) และกระบวนการทำงานของจิตไร้สำนึก โดยนักจิตวิทยากลุ่มนี้จะเชื่อว่าจิตไร้สำนึกเป็นสาเหตุสำคัญในการจูงใจให้บุคคลมีพฤติกรรมแทบทุกอย่าง ส่วนระดับจิตสำนึกจะมีการกล่าวถึงเพียงเล็กน้อย ซึ่งโครงสร้างทางจิตตามแนวคิดของฟรอยด์มี 3 ลักษณะคือ Id Ego และ Super Ego

Id เป็นพลังที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ไม่มีระบบ ไม่มีเหตุผล ไม่ขึ้นอยู่กับเวลา ประกอบด้วยแรงขับทางชีวภาพ เช่นความต้องการอาหาร น้ำดื่ม การขับของเสีย การหลีกเลี่ยง ความเจ็บปวด ความต้องการทางเพศ ความก้าวร้าว เป็นหลักของความพอใจทันทีที่ถูกระตุ้นหรือได้รับแรงขับ โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงหรือความชอบธรรมใด ๆ มักถือความพอใจของตนเองเป็นหลัก

Ego เป็นพลังที่พัฒนามาจากการเรียนรู้โลกตามความเป็นจริงตั้งแต่วัยเด็กเพื่อสนองพลัง Id พลังนี้จะรับรู้โลกตามข้อเท็จจริง จะเป็นพฤติกรรมที่มีเหตุผลและสังคมยอมรับ เด็กจะเกิดการเรียนรู้ว่าแรงขับของตนนั้นจะไม่ได้รับการตอบสนองที่พึงพอใจอย่างทันทีทันใด เช่น เมื่อหิวข้าวก็ต้องรอจนกว่าจะถึงเวลารับประทานอาหาร นั่นคือการนำเอาโลกแห่งความเป็นจริงมาพิจารณา การรอเวลาเพื่อสนองตอบต่อแรงขับทำให้บุคคลจำเป็นต้องปรับบุคลิกภาพให้เหมาะสม ซึ่ง Ego จะเป็นตัวที่ตัดสินใจว่าควรแสดงพฤติกรรมเช่นใดจึงจะเหมาะสมและแรงขับจาก Id ควรได้รับความพึงพอใจในลักษณะใด Ego จึงเป็นตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างความต้องการของ Id กับความต้องการของ Super Ego

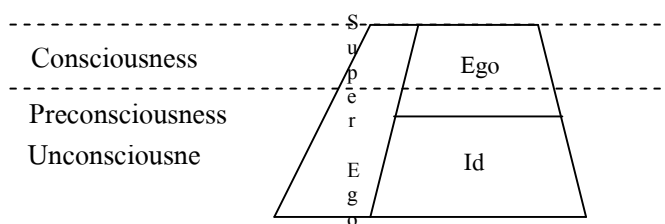
Super Ego พัฒนามาจากกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลในสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ คือ จิตสำนึกแห่งคุณธรรม ความดีงาม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี Super Ego เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากสำหรับจิตสำนึกของแต่ละบุคคลจะเป็นตัวตัดสินใจว่าการกระทำใดเป็นสิ่งที่ถูกหรือผิด

นอกจากโครงสร้างทางจิตดังกล่าวแล้ว ฟรอยด์ได้เสนอลำดับขั้นของจิตสำนึก 3 ลักษณะคือ

จิตสำนึก (Consciousness) คือ การที่คนรู้ตัวตลอดเวลาที่กำลังทำอะไรอยู่ รู้ว่ารอบตัวเรามีอะไรเกิดขึ้น

จิตก่อนสำนึก (Preconsciousness) เป็นลำดับขั้นที่อยู่ระหว่างจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก ภาวะทางจิตยังไม่ถึงจิตสำนึกแต่พร้อมที่จะไปถึงจิตสำนึก

จิตใต้สำนึก (Unconsciousness) จะมีอิทธิพลเหนือจิตสำนึก กระตุ้นให้มีพฤติกรรมประจำวันทั่วไป เป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมไร้เหตุผล และผิดปกติในลักษณะต่าง ๆ จิตใต้สำนึกตามแนวคิดของ ฟรอยด์ มักหมายถึงความคิด ความรู้สึกด้านลบเป็นส่วนใหญ่ โดยมีความสัมพันธ์ระหว่าง Id, Ego, Super Ego, Consciousness, Preconsciousness และ Unconsciousness ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ความสัมพันธ์ระหว่าง Id, Ego, Super Ego, Consciousness, Preconsciousness และ Unconsciousness (Liebert; & Spiegler. 1987: 94)

2. กลุ่มโครงสร้างของจิต (Structuralism) หรือกลุ่มโครงสร้างนิยม นักจิตวิทยากลุ่มนี้จัดเป็นกลุ่มบุกเบิกในการทำให้จิตวิทยาได้รับการยอมรับว่าเป็นวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง โดยมี วิลเฮล์ม แมกซ์ วุนด์ (Wilhelm Max Wundt) เป็นผู้ก่อตั้ง มุ่งศึกษาเรื่องจิตธาตุ (Mind) โดยเน้นย้ำที่องค์ประกอบที่สำคัญของจิตใจในสิ่งที่เรียกว่า จิตสำนึก (Conscious) นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีความเชื่อที่สำคัญว่า มนุษย์ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ร่างกายและจิตใจทั้งสองส่วนต่างเป็นอิสระต่อกัน แต่ทำงานสัมพันธ์กัน พฤติกรรมเกิดจากการกระทำของร่างกาย ส่วนการกระทำของร่างกายนั้นย่อมเกิดจากการควบคุมสั่งการของจิตใจและจิตใจจะได้รับแนวความคิดจากการทำงานของร่างกายซึ่งสามารถสรุปแนวความคิดได้ดังนี้

1. บุคคลประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญสองส่วนคือ ร่างกายและจิตใจ
2. พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากแนวความคิดของเขา
3. การแสดงพฤติกรรมให้ปรากฏออกมาย่อมเกิดจากการกระทำของร่างกาย
4. การเกิดแนวความคิดนั้นย่อมเกิดจากการกระทำของจิตใจ
5. แนวความคิดย่อมเกิดจากจิตธาตุมารวมกันหรือแนวความคิดของบุคคลย่อมเกิดจากจิตผสม
6. จิตธาตุที่สำคัญมีอยู่ 3 ส่วนคือ
 - 6.1 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสัมผัส
 - 6.2 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้สึกร
 - 6.3 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างจินตนาการ

สำหรับวิธีการที่นักจิตวิทยาในกลุ่มโครงสร้างของจิตใช้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมภายในใจของบุคคลเรียกว่า การตรวจสอบจิต (Introspection) ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้รับการทดลองต้องบรรยายความคิด อารมณ์ และสิ่งที่จดจำไว้ภายในให้ผู้ศึกษาทราบตามความเป็นจริง ไม่บิดเบือน โดยกลุ่มนี้เชื่อว่าตนเองย่อมรู้เรื่องภายในของตนดีที่สุด

จากแนวคิดทฤษฎีเรื่องของจิตสำนึกของนักจิตวิทยาทั้งสองกลุ่มจะเห็นได้ว่ามีจุดมุ่งหมายและประเด็นที่ใช้ในการศึกษาต่างกัน คือ นักจิตวิทยาในกลุ่มจิตวิเคราะห์จะให้ความสำคัญและมุ่งเน้นที่จะศึกษาพฤติกรรมของบุคคลในส่วนของจิตใต้สำนึก ส่วนนักจิตวิทยาโครงสร้างของจิตจะมุ่งเน้นศึกษา

พฤติกรรมของบุคคลในส่วนของจิตสำนึก และจากการศึกษาทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก ผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่มีทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เน้นเกี่ยวกับจิตสำนึกโดยตรงนัก ส่วนใหญ่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกมักจะใช้แนวคิด 2 แนวคิด คือ การศึกษาด้านความรู้สึกของ แคททโฮล (Kratwohl) และแนวคิดโมเดลระดับจิตสำนึกของ คีฮิลสตรอม (Kihlstrom) (1984) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดทั้งสองแล้วพบว่า โมเดลระดับจิตสำนึกของ คีฮิลสตรอม (Kihlstrom, 1984) ได้กล่าวระดับจิตสำนึกไว้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวคิดในการศึกษา

โมเดลระดับจิตสำนึกของ Kihlstrom

โมเดลระดับจิตสำนึกนี้ ฟาร์ริง (Farthing, 1992: 9-20) ได้อธิบายแนวความคิดของ คีฮิลสตรอม (Kihlstrom, 1984) ว่าแบ่งระดับชั้นจิตสำนึกให้เป็นความแตกต่างของจิตสำนึกและจิตใต้สำนึกอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นการแบ่งแยกจิตสำนึกโดยมีพื้นฐานมาจากวิธีจำแนกการพิจารณาความคิดตน (Combination of introspection) ซึ่งคีฮิลสตรอมได้อธิบายและแบ่งระดับของจิตสำนึกออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ชั้นความตระหนักรายนอก (Peripheral Awareness) เป็นจิตสำนึกขั้นต่ำสุด ยังไม่ถือเป็นความตระหนักที่ชัดเจน มีดังนี้

1.1 ความจำระยะสั้น (Info. In Short-Term Memory) คือเหตุการณ์ที่เราได้รับรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 เมื่อไม่นานนัก และได้ตีความเหตุการณ์เหล่านั้นแล้วอยู่ในความทรงจำระยะสั้น เป็นเพียงการจำชั่วขณะหนึ่ง เป็นเหตุการณ์ที่เราเคยตระหนักเมื่อไม่นานนัก และเหตุการณ์เหล่านั้นยังคงอยู่ในความทรงจำเป็นครั้งคราว พอจะเกิดความตระหนักได้ในบางขณะ เป็นข้อมูลจำนวนเล็กน้อยที่เราเก็บไว้ในลักษณะเตรียมพร้อมที่จะใช้

1.2 ความตระหนักต่อสิ่งเร้าชั่วขณะ (Stimuli Vaguely Aware) คือเหตุการณ์ที่เราได้รับรู้ที่อยู่ในความทรงจำระยะสั้นและตระหนักต่อสิ่งเร้า

2. จิตสำนึกขั้นต้น (Primary Consciousness) เป็นความสำนึกที่ความตระหนักต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ชัดเจนขึ้น มีการรับรู้ ความรู้สึก ความคิด ความทรงจำ นั่นคือ เกิดการตอบสนองรวมทั้งความทรงจำที่เกิดขึ้น จินตนาการ ความฝัน และความเพ้อฝัน นั่นคือ ตัวเราจะถูกทำให้คิดให้รู้สึก เป็นการแสดงออกทางความคิดต่อวัตถุหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ลักษณะของจิตสำนึกขั้นนี้ประกอบด้วย

2.1 ความตั้งใจจากการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (Attended Sensory Percept) คือสภาพที่มีความปรารถนาและจดจ่ออยู่กับการกระตุ้นประสาทสัมผัสทั้ง 5 ที่รับความรู้สึกและมีการ

เปลี่ยนแปลงความหมายอย่างมีความชัดเจนและเด่นชัดมากกว่าสิ่งอื่นในขณะเดียวกัน เป็นการตระหนักรู้เหตุการณ์รอบๆ ตัว ด้วยประสาทสัมผัสโดยอาศัยประสบการณ์เดิมและการคิด ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของความคิด เป็นระดับความเข้มข้นและเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของจิตสำนึก

2.2 ความรู้สึก (Feeling) หมายถึงประสบการณ์ของอารมณ์เพียงชนิดเดียวเท่านั้น เช่น ดีใจ เสียใจ ซึ่งหากเป็นความหมายของคำว่าอารมณ์ (Emotion) จะใช้ในความหมายที่กว้างกว่า คือเป็นการแสดงความรู้สึกต่างๆ อาจหลายชนิดรวมกัน

2.3 การระลึกได้ (Recalled Memories) หมายถึงการที่บุคคลสามารถบอกถึงสถานการณ์ต่างๆ จากความจำโดยไม่มีเหตุการณ์นั้นปรากฏอยู่ข้างหน้า เป็นการฟื้นความทรงจำด้วยการนึก เป็นการฟื้นความทรงจำจากสิ่งของบุคคล หรือเหตุการณ์ที่ตนเคยพบมาแล้วในอดีตด้วยการเรียกสิ่งที่อยู่ในความทรงจำเก่าให้กลับคืนมาด้วยการนึกเอง

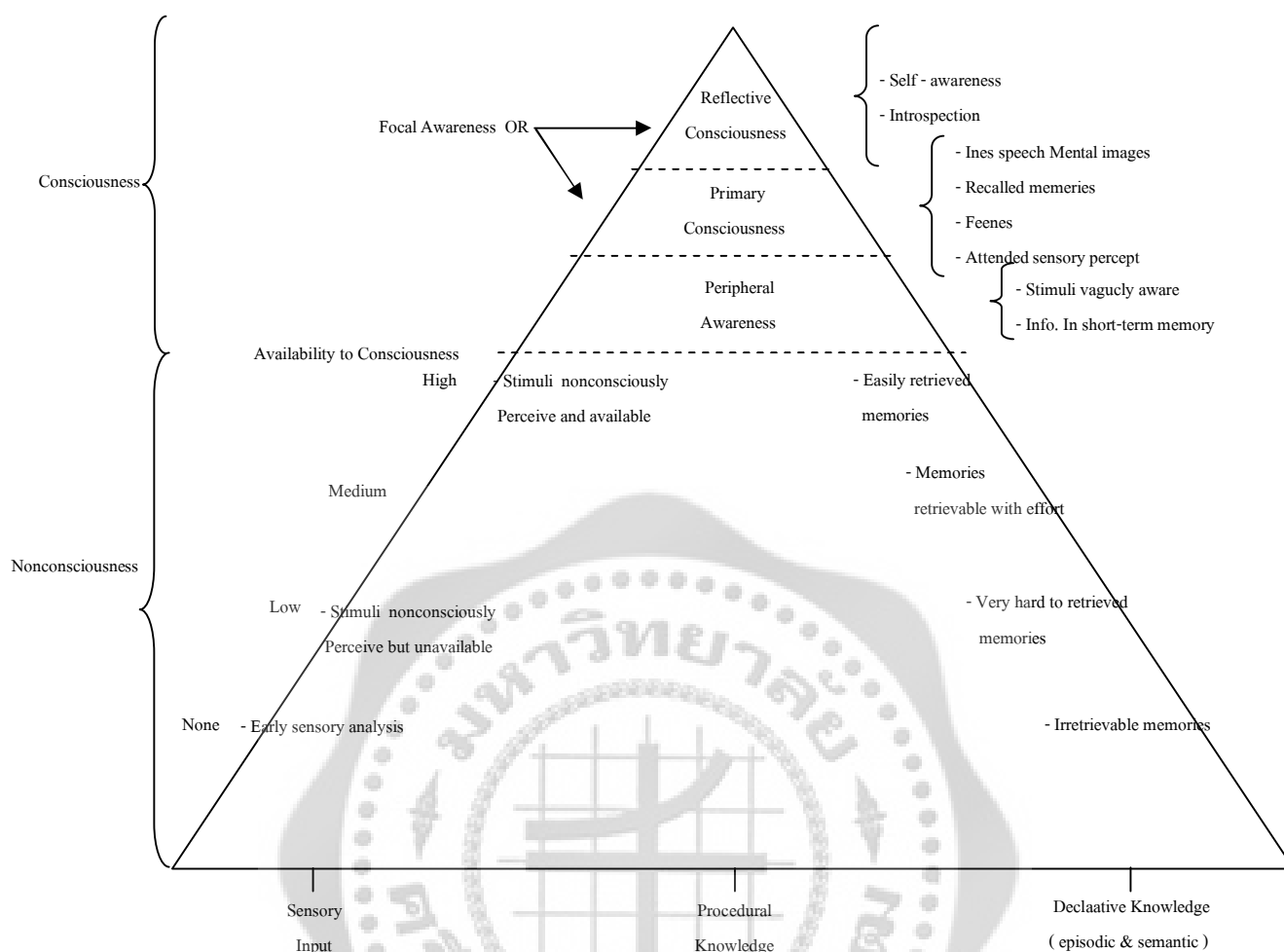
2.4 ความรู้สึกภายใน (Inner Speech; Mental Image) หรือจินตภาพเป็นการใช้ความคิดในคนเรา เป็นขั้นที่ก่อเกิดความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เพื่อที่จะนำไปสื่อสารกับคนอื่นต่อไป

3. จิตสำนึกขั้นสะท้อน (Reflective Consciousness) เป็นการแสดงความคิดจากบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นำไปสู่การประเมินการปฏิบัติตนเองและวางแผนตัดสินใจในการปฏิบัติตนเองในอนาคต จิตสำนึกขั้นนี้ประกอบด้วย

3.1 การพิจารณาความคิดของตนเอง (Introspection) เป็นการพิจารณาความคิดตน เป็นการมองดูภายในจิตใจ เช่น เราคิดกับตนเองว่า ฉันรับรู้อะไร กำลังรู้สึกอะไร และเรากำลังหาคำตอบให้กับตัวเอง นั่นแสดงว่าเรากำลังพิจารณาความคิดตนเอง เป็นการสังเกต พิจารณาถึงความคิดภายในของตนซึ่งขึ้นอยู่กับหลักการและการสังเกตเฉพาะบุคคล มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าค่อนข้างแน่นอน เป็นการรายงานความรู้สึกที่ได้รับจากการกระตุ้นจากสิ่งเร้า

3.2 ความตระหนักรู้ของตนเอง (Self-Awareness) เป็นภาวะจิตใจที่ไม่สามารถแยกออกเป็นความรู้สึก หรือความคิดเพียงอย่างเดียวที่โดดเด่นได้ ซึ่งเกิดจากเจตคติที่มีต่อสิ่งเร้าอันได้แก่บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคมและสิ่งต่างๆ ที่โน้มน้าวหรือพร้อมที่จะตอบสนองในทางบวก หรือทางลบ ที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์จะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้ (Awareness) กับจิตสำนึก (Consciousness) และเจตคติ (Attitude)

โมเดลระดับจิตสำนึกของคีย์ลสตรอม (Kihlstrom) สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังภาพประกอบที่ 4

ภาพประกอบ 4 โมเดลระดับจิตสำนึกของคีย์ลสตรอม (Kihlstrom, 1984.)

2.2 การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.2.1 ความหมายของการอนุรักษ์

ความหมายของคำว่า การอนุรักษ์ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความไว้หลายท่านยกตัวอย่างเช่น สุวิชัย รัศมิ์ (2530: 1) อธิบายไว้ว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแลรักษา เพื่อให้คงคุณค่าไว้ และให้ความหมายรวมถึง การป้องกัน การสงวน การรักษา การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะด้วย โดยที่การสงวนรักษาหมายถึง การดูแลรักษาไว้ตามสภาพเดิมเท่าที่เป็นอยู่ และป้องกันมิให้เสียหายต่อไป สำหรับการปฏิสังขรณ์ หมายความว่า การทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมอย่างที่เคยเป็นมา และการบูรณะ หมายถึง การซ่อมแซมและปรับปรุงให้มีรูปทรงลักษณะกลมกลืนเหมือนของเดิมมากที่สุด เท่าที่จะมากได้ แต่ต้องแสดงความแตกต่างของสิ่งที่มีอยู่เดิมและสิ่งที่ทำขึ้นใหม่

ไขแสง ศุขะวัฒน์ (2530: 1) อธิบายไว้ว่า การอนุรักษ์คือการรักษาให้คงเดิม โดยการอนุรักษ์ที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ คือการรู้จักใช้อย่างมีประสิทธิภาพใช้ได้นานที่สุด สำหรับการอนุรักษ์ที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมคือ การรู้จักรักษาไว้มิให้สูญสิ้นไป หรือให้คงอยู่ในสภาพเดิม

อาภรณ์ ณ สงขลา (2530: 2) อธิบายความหมายของการอนุรักษ์ว่า เป็นการระวัง รักษา หลักฐานของความเจริญก้าวหน้าที่สำคัญหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษาสภาพความเป็นอยู่ตลอดถึงการป้องกันอิทธิพลจากสิ่งที่เป็นอันตรายที่เกิดขึ้นกับอนุสรณ์สถาน ศิลปกรรม และหลักฐานการบันทึกทางประวัติศาสตร์อันเป็นเครื่องพิสูจน์และเป็นหลักฐานยืนยัน โดยกล่าวว่าในการอนุรักษ์สมบัติทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของชาติ มีสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการ คือ

1. จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคัดเลือกงานชิ้นเยี่ยมและน่าสนใจ เพื่อเข้าบัญชีเป็นสมบัติของชาติ ให้เป็นแบบรายการอย่างมีระเบียบ

2. กำหนดที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่สามารถรู้จักได้ตามสากล

3. บันทึกส่วนสำคัญๆ ไว้ เพื่อป้องกันการชำรุดสูญหายในอนาคตและมีกฎหมายคุ้มครอง

4. ศึกษาค้นคว้าสาระสำคัญของแบบอย่างที่น่าสนใจ

5. กำหนด และมีหลักฐานภาพถ่ายสิ่งต่างๆ

ดังนั้นการอนุรักษ์ หมายถึง การรักษาดูแล ระวังป้องกัน ให้คงมีอยู่และหาหนทางที่จะบำรุงส่งเสริม ให้เจริญงอกงามเพื่อให้มีอยู่ต่อไปเพื่อให้คนรุ่นหลังได้เห็นและศึกษาหาความรู้จากสิ่งเหล่านั้น

2.2.2 ความหมายของวัฒนธรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่น

ความหมายของวัฒนธรรม สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537: 5) ได้กล่าวถึงการให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรม ซึ่งแปลมาจากภาษาอังกฤษจากคำว่า Culture ดังนั้นผู้วิจัยขอนำเสนอความหมายของคำว่าวัฒนธรรมดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายไว้ 4 นัยได้แก่

1. สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ

2. วิถีชีวิตของหมู่คณะ

3. ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน

4. พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่คณะผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน

สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537: 5-8 ; อ้างอิงจาก พระเทพเวที (2532: 18-19) ได้ อรรถาธิบายความหมายวัฒนธรรม ไว้โดยละเอียดว่า

1. วัฒนธรรมเป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรม ภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้นๆ

2. วัฒนธรรมมีความหมายรวมไปถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ทั้งหมดของสังคม ตั้งแต่ภายในจิตใจของคน มีค่านิยม คุณค่าทางจิตใจ คุณธรรม ลักษณะนิสัย แนวความคิด และสติปัญญาออกมาจนถึงท่าทีและวิถีปฏิบัติของมนุษย์ต่อจิตใจและร่างกายตน ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ตลอดจนความรู้ความเข้าใจ ท่าทีการมองและการปฏิบัติของมนุษย์ต่อธรรมชาติแวดล้อม

3. วัฒนธรรม ก็คือ ประสบการณ์ ความรู้ความสามารถที่สังคมนั้นมีอยู่หรือเนื้อตัวทั้งหมดของสังคมนั่นเอง

สุพัตรา สุภาพ (2543: 101) ได้ให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรม ไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2539: 4) ได้ให้ความหมายของคำว่า วัฒนธรรม คือ วิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มีความเจริญงอกงาม ซึ่งเป็นผลที่เกิดมาจากการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ โดยจำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ สังคม และวัตถุ นอกจากนี้ยังมีการสั่งสมและสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง จนกระทั่งกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้และใช้ปฏิบัติร่วมกันของกลุ่มคนในสังคมนั้นๆ

จากการศึกษาจากความหมายของคำว่าวัฒนธรรมจากแนวคิดและการให้ความหมายของนักวิชาการหลายๆ ท่านทำให้แปลความหมายของคำว่าวัฒนธรรมได้ว่า วัฒนธรรมเป็นเรื่องของการดำเนินวิถีชีวิตของมนุษย์เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และเป็นสิ่งที่มีคำสั่งสมปรับเปลี่ยนถ่ายทอด ยอมรับนำมาปฏิบัติของคนจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง และมีลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

การจำแนกเนื้อหาของวัฒนธรรมแบบต่างๆ

เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นเรื่องหลากหลาย และยากต่อการอธิบายให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจ ประกอบกับพื้นฐานการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยในเรื่องวัฒนธรรม ได้ขาดตอนมาโดยตลอด และดำเนินการอย่างไม่เป็นวิชาชีพ (Professional) เป็นเหตุให้แนวคิดของคนไทยในการจัดรูปแบบของวัฒนธรรมแตกต่างกันหลายรูปแบบ และไม่เป็นอันยุติกันได้นั่นเองว่ารูปแบบใดเหมาะสมกับสังคม

พื้นฐานการศึกษาของคนไทยที่แน่นอน การบริหารและการจัดการทางวัฒนธรรมไทย จึงแตกต่างกันตามความประสงค์ของแต่ละคน ผลจึงปรากฏว่าเราไม่สามารถอธิบายแนวทางการแก้ไขปัญหาความยุ่งเหยิงของสังคมไทยได้ผลดีตามที่ต้องการ เรามาดูว่ารูปแบบเนื้อหาภายในคำว่า วัฒนธรรม มีการจัดแบ่งตามเกณฑ์ที่หลากหลาย (กรมศิลปากร. 2542: 38 - 42) เช่น

1. จัดตามอุดมคติ มีรูปแบบทางวัฒนธรรม 2 รูปแบบ คือ
 - 1.1 วัฒนธรรมทางจิตใจ (Intangible) หรือ Non Material Culture หมายถึงเรื่องราวความรู้สึกนึกคิด และรสนิยมที่เราจับต้องไม่ได้
 - 1.2 วัฒนธรรมทางวัตถุ (Tangible) หรือ Material Culture ได้แก่ผลิตภัณฑ์ที่คนผลิตออกมาใช้ เช่น บ้านเรือนที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ไม้สอย ศิลปวัตถุประเภทต่างๆ
2. จัดแบ่งตามยุคสมัย โดยจำแนกออกดังนี้
 - 2.1 วัฒนธรรมในอดีต หรือ มรดกทางวัฒนธรรม (Past Culture หรือ Culture Heritage) ได้แก่ เรื่องราวของคนในอดีตทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เริ่มต้นตั้งแต่เรื่องของวัฒนธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์สืบต่อมาถึงปัจจุบัน
 - 2.2 วัฒนธรรมร่วมสมัย หรือ วัฒนธรรมปัจจุบัน (Cultural Life) ได้แก่ วิถีชีวิตของคน สิ่งที่คนใช้สอยและใช้ในการดำรงชีวิต การพัฒนาสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ
3. แบ่งตามอันดับความสำคัญ โดยจำแนกออกดังนี้
 - 3.1 วัฒนธรรมสากล คือ วัฒนธรรมของต่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อสภาพสังคมไทย เช่นวัฒนธรรมของชาวตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาในสังคมไทย
 - 3.2 วัฒนธรรมแห่งชาติ คือ เรื่องราววิถีชีวิตรวมๆ ที่เป็นกลางและเป็นที่ยอมรับกันว่าสิ่งนั้นเหมาะสมกับประเทศ
 - 3.3 วัฒนธรรมพื้นบ้าน คือ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวชนบท
4. แบ่งตามแนวทางในพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 ประกอบด้วย
 - 4.1 วัฒนธรรมทางจิตใจ คือ เรื่องของศีลธรรม จริยธรรม ความรู้สึก นึกคิดต่างๆ
 - 4.2 วัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี คือ เรื่องของระเบียบวินัย ประเพณี ศีลธรรม จริยธรรมของประชาชน
 - 4.3 วัฒนธรรมทางศิลปกรรม คือ เรื่องทางด้านสุนทรียศาสตร์เกี่ยวกับศิลปะแขนงต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม นาฏยดุริยางค์ศิลป์
 - 4.4 วัฒนธรรมฝ่ายหญิง เป็นการรวมเอาเรื่องการส่งเสริมสนับสนุนบทบาทของสตรี การยกระดับความเสมอภาคของสตรี

5. แบ่งตามเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่ปรับปรุงโดยกระทรวงวัฒนธรรม โดยจำแนกออกเป็น

- 5.1 การแต่งกาย
- 5.2 บ้านเรือน และความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- 5.3 การประเพณีปฏิบัติที่เรียบร้อย นำมาซึ่งเกียรติของชาติ ศาสนา
- 5.4 สมรรถภาพ และมารยาทในการทำงาน
- 5.5 ศีลธรรม และจริยธรรม
- 5.6 ศิลปกรรม และวรรณกรรม
- 5.7 ความนิยมไทย

6. แบ่งตาม พรบ. วัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2495 ฉบับปรับปรุงโดยจำแนกวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประการ คือ

- 6.1 คติธรรม คือ ความรู้สึกรู้จักคิด แบบแผนชีวิต สังคม และประเพณี
- 6.2 เนติธรรม คือ เป็นเรื่องกฎหมาย ระเบียบแบบแผน จารีต ประเพณี ศีลธรรม จริยธรรม
- 6.3 วัตถุธรรม คือ สิ่งที่มีระดับรูปต่างๆ รวมทั้งบ้านเรือน ศิลปกรรม เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ

6.4 สหธรรม คือ พิธีกรรม ประเพณีและวิธีการปฏิบัติต่างๆ

7. แบ่งตามลักษณะทั่วไปของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำแนกออกดังนี้

- 7.1 ศาสนา คือ งานของกรมศาสนา
- 7.2 ศิลปะ คือ งานของกรมศิลปากร
- 7.3 วัฒนธรรม คือ งานของกรมการวัฒนธรรม

รูปแบบดังกล่าวนี้ ได้ถือปฏิบัติสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

8. แบ่งตามแนวทางของคณะทำงานพิเศษ ที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแต่งตั้งเพื่อจัดทำข้อมูลสารสนเทศและดัชนี พ.ศ. 2536 เพื่อการพัฒนาวัฒนธรรม ฝ่ายศูนย์สารสนเทศทางวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จำแนกออกเป็น

- 8.1 หมวดขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา
- 8.2 หมวดภาษาและวรรณกรรม
- 8.3 หมวดศิลปกรรมและโบราณคดี
- 8.4 หมวดการเล่นและการพักผ่อนหย่อนใจ
- 8.5 หมวดชีวิตความเป็นอยู่

9. แบ่งตามแนวคิดของพระยาอนุนุมาณราชชน ใช้นโยบายนักศึกษาคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ต่อมาราชบัณฑิตยสถานได้จัดพิมพ์ในหนังสือ วัฒนธรรมเบื้องต้น จำแนกวัฒนธรรมออกดังนี้

9.1 การดำรงชีพ (Life) ได้แก่ วิถีชีวิตการทำมาหากินของประชาชนทั่วไป

9.2 สังคมและสถาบันสังคม (Social) เป็นเรื่องของคนที่อยู่ร่วมกัน และแสดงออกในกิจกรรมต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การเมืองการปกครอง

9.3 ศาสนา (Religion) เป็นเรื่องของศีลธรรม จริยธรรม ความเชื่อ ปรัชญา ฯลฯ

9.4 สุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) เป็นเรื่องของความงาม รสนิยม ศิลปกรรมต่างๆ

9.5 ภาษา (Language) เป็นเรื่องของการสื่อสาร วรรณคดี เรื่องราวของเผ่าชนต่างๆ

10. แบ่งตามแนวคิดของศาสตราจารย์ โอ คอนเนอร์ ซึ่งแบ่งเนื้อหาของวัฒนธรรม

3 อย่าง คือ

10.1 วัฒนธรรมภาคสร้างสรรค์ (Creative Culture) คือ การให้การศึกษา

ฝึกอบรม

10.2 วัฒนธรรมภาคผลิต (Productive Culture) คือ ผลิตเครื่องมือเครื่องใช้

10.3 วัฒนธรรมภาคบริบาล (Protective Culture) คือ การกฎหมาย การปกครอง

ระเบียบ ฯลฯ

11. แบ่งตามเนื้อหาวัฒนธรรม 3 อย่าง คือ

11.1 วัฒนธรรมอุปนัย (Inductive) หมายถึงรวมทั้งความรู้ ความสามารถ และสิ่งประดิษฐ์ทั้งหลายอันได้มาด้วยการค้นคว้าทดลอง อุปนัย หรือ Inductive มีความหมายไปในทางค้นหาความรู้จากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ แล้ววางหลักขึ้น เช่นการทดลองต่างๆ เริ่มจากหาความจริงจากสิ่งต่างๆ ทีละอย่างสองอย่าง จนตั้งขึ้นเป็นหลักได้ เพราะฉะนั้นจึงหมายถึง เครื่องมือ เครื่องจักรกล เครื่องใช้ต่างๆ การช่าง ความสามารถ ความรู้ทางเทคนิค ตรรกวิทยา และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งวิธีการทางวิทยาศาสตร์ทุกชนิด

11.2 วัฒนธรรมสุนทรียะ (Aesthetic) หมายถึง วัฒนธรรมในด้านประณีตงดงาม ซึ่งหมายถึงถึงด้านศิลปกรรม เครื่องหมายเครื่องใช้ในการประกอบพิธีกรรม การพักผ่อนหย่อนใจ ระเบียบ การติดต่อทางสังคม

11.3 วัฒนธรรมบริรักษ์ (Control) หมายถึง ทุกสิ่งที่ใช้ในการควบคุมกลุ่มชน เช่น เครื่องหมายทางราชการ ตราราชการ ธงชาติ และสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น กฎหมาย ข้อบังคับ ศีลธรรม

มตินี้ แม้จะนับว่าน่าพิจารณาอยู่ไม่น้อย แต่ในวงการทางสังคมวิทยา ก็ยังมีได้รับรองกัน
ทั่วไป

12. แบ่งตามแนวคิดของ ศาสตราจารย์ Clark Wissler ซึ่งเสนอในหนังสือ Man and Culture แบ่งเนื้อหาของวัฒนธรรม 8 อย่างคือ

12.1 คำพูด หมายถึงทั้งภาษา ระบบการเรียน ฯลฯ

12.2 สิ่งที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ แยกออกเป็น

ก. อาหารและการรับประทานอาหาร

ข. ที่อยู่อาศัย

ค. การคมนาคมและการขนส่ง

ง. เครื่องแต่งกาย

จ. เครื่องมือเครื่องใช้

ฉ. อาวุธยุทธภัณฑ์

ช. อาชีพและอุตสาหกรรม

12.3 ศิลปะ แยกออกเป็น

ก. การแกะสลัก

ข. การระบายสี

ค. การวาดเขียน

ง. ดนตรี ฯลฯ

12.4 นิยายปรัมปราและความรู้วิทยาการต่างๆ

12.5 การปฏิบัติทางศาสนา แยกออกเป็น

ก. แบบพิธีกรรม

ข. การปฏิบัติต่อคนเจ็บ (พยาบาล)

ค. การปฏิบัติต่อคนตาย

12.6 ครอบครัวยุคและระบบทางสังคมแยกออกเป็น

ก. แบบการแต่งงาน

ข. วิธีนับวงศ์ญาติ

ค. การรับมรดก

ง. เครื่องควบคุมทางสังคม (เช่นระเบียบข้อบังคับ)

จ. กีฬาและการละเล่นต่างๆ

12.7 ทรัพย์สินสมบัติ แยกออกเป็น

ก. สंहติทรัพย์สิน (ทรัพย์สินเคลื่อนที่ได้) และอสังหาทรัพย์สิน (ทรัพย์สินเคลื่อนที่ไม่ได้)

ข. มาตรฐานการตีราคาและการแลกเปลี่ยน (เงินตรา)

ค. การค้า

12.8 รัฐบาลและการปกครอง แยกออกเป็น

ก. รูปลักษณะทางการเมือง

ข. กระบวนการเกี่ยวกับศาลและกฎหมาย

ค. การสงคราม

13. แบ่งตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
เมืองประกอบ 3 ประการ คือ

13.1 สังคม คือ ระเบียบแบบแผน ค่านิยม ศีลธรรม จริยธรรม

13.2 การเมือง หรือจิตใจ คือ ความรู้สึกนึกคิดของผู้คน การเมือง การปกครอง

13.3 เศรษฐกิจ หรือวัตถุ คือ ผลผลิต ทางเศรษฐกิจ ศิลปะ และอุตสาหกรรม

เนื่องจากการจัดรูปแบบของวัฒนธรรมที่หลากหลายในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย
ใช้แนวทางการจัดหมวดหมู่ของคณะทำงานพิเศษ ที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแต่งตั้ง
มาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ เพื่อใช้ในการวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
ท้องถิ่นด้านต่างๆ

ความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่น

สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537: 9) ได้กล่าวถึงคำว่า วัฒนธรรม
ท้องถิ่น หรือบางครั้งจะใช้คำว่า วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมราษฎร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ
ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทดแทนกันได้และเป็นที่ยอมรับร่วมกันในระดับหนึ่งของกลุ่มคนทำงานทางด้าน
วัฒนธรรมและการพัฒนาชนบทชุมชนต่างๆ ซึ่งไม่ว่าจะใช้คำใดก็ตามก็ยังคงเป็นเรื่องของการดำเนินวิถี
ชีวิตของคนเช่นเดิม

ความแตกต่างของคำว่า วัฒนธรรมท้องถิ่น กับคำว่า วัฒนธรรม นั้น อยู่ที่ระดับ
ของการนำมาใช้กับกลุ่มคน กล่าวคือ เราใช้คำว่า วัฒนธรรมท้องถิ่น ในกรณีการมุ่งหมายถึง การดำเนิน
วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่อยู่ภายในชุมชนใดชุมชนหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งมีขอบเขตที่อยู่อาศัยไม่กว้างนัก หรือมี
ลักษณะบางอย่าง เช่น ชาติพันธุ์เหมือนกัน ตลอดจนมีลักษณะเด่นของการดำเนินวิถีชีวิตแตกต่างจาก
กลุ่มคนอื่นๆ โดยรอบ

ในขณะที่เราใช้คำว่า วัฒนธรรม ในระดับกว้างๆ ไม่เฉพาะเจาะจงไปที่การดำเนินชีวิตของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งเป็นการเฉพาะ

ตัวอย่างของวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ วัฒนธรรมของกลุ่มคนชาวเล ชาวไทยภูเขา ชาวไทยเชื้อสายส่วย ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยอีสาน ชาวไทยล้านนา ชาวไทยรามัญ เป็นต้น

ดังนั้นความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นก็จึงใช้ในความหมายเดียวกันกับคำว่า วัฒนธรรม แต่มีความแตกต่างกันอยู่ที่การใช้กับกลุ่มคนในพื้นที่ชุมชนใดชุมชนหนึ่งเท่านั้น

สุพัตรา สุภาพ (2536: 107) ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมท้องถิ่น มีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนในความคิด และการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบ กฎเกณฑ์วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบตลอดจนจัดระบบ ความเชื่อ ความนิยม ความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ ในการควบคุมและใช้ผลประโยชน์จากธรรมชาติ และถ่ายทอดต่อกันมาเป็นเอกลักษณ์ของสังคมนั้นๆ

กล่าวโดยสรุป วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเรื่องประสบการณ์ที่บรรพบุรุษส่วนหนึ่งได้สั่งสมมาและสืบทอดมาโดยการเรียนรู้และถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมายังอีกรุ่นหนึ่ง เพื่อแก้ไขปัญหาและกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น หรือ หมายถึง แบบแผนของวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนสิ่งที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะตน

ประเภทของวัฒนธรรมท้องถิ่น

สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537: 18-21) ได้กล่าวถึงประเภทของวัฒนธรรมท้องถิ่นดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ต้องอาศัยภาษาเป็นสื่อ (Verbal Folklore) ได้แก่

1.1 นิทานพื้นบ้าน เช่นนิทานประเภทเทพนิยาย (Fairy Tale) นิทานประจำถิ่น (Local legend) นิทานวีรบุรุษ (Hero tale) นิทานเกี่ยวกับสัตว์ (Animal tale) นิทานอธิบายเหตุ (Explanatory) นิทานตลกขบขัน (Joke) นิทานร่าเริง (Merry tale)

1.2 ภาษาถิ่น (Dialect) เช่นภาษาภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคอีสาน เป็นต้น

1.3 บทกวี (Proverb) เช่นรักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ

เป็นต้น

1.4 ปริศนาคำทาย (Riddles) เช่นอะไรเอ๋ย สีตีนเดินมาหลังคามุมกระเบื้อง หรืออะไรเอ๋ย หิ้ง หิ้งดั่งกุมรา เอกะ บาทา จเร จเร เป็นต้น

1.5 คำพูดคล้องจอง (Rhymes) เช่นบวชชี่เพราะหนีรัก ออกหักเพราะรักชี่ เป็นต้น

1.6 เพลงชาวบ้าน (Folk Songs) เช่น เพลงเรือ เพลงสงฟาง เพลงพานฟาง

เป็นต้น

2. วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ไม่ต้องอาศัยภาษาเป็นสื่อ (Non-Verbal Folklore)
 - 2.1 สถาปัตยกรรม หรือสิ่งก่อสร้างของชาวบ้าน (Folk Architecture) เช่น ศาลนสถาน ศาลพระภูมิเจ้าที่ ศาลผีปู่ตา บ้านเรือน เป็นต้น
 - 2.2 ศิลปะชาวบ้าน (Folk Art) เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนังตามศาลนสถาน ลายปูนปั้น เป็นต้น
 - 2.3 งานฝีมือชาวบ้าน (Folk Craft) เช่น เครื่องจักสาน แกะสลักไม้ เครื่องเงิน เป็นต้น
 - 2.4 เครื่องแต่งกายของชาวบ้าน (Folk Dressing) เช่น ใ้เสื้อมือหอม นุ่งโจงกระเบน นุ่งผ้าปาเต๊ะ เป็นต้น
 - 2.5 อาหารการกินของชาวบ้าน (Folk Foods) เช่น แกงหมูชะมวง แกงฮังเล ลาบส้มตำ แกงบอน ขนมต่างๆ เป็นต้น
 - 2.6 อากัปกิริยาชาวบ้าน (Folk gesture) เช่น การอวย การโกรธ ความตอรับและปฏิเสธ เป็นต้น
 - 2.7 ดนตรีพื้นเมือง (Folk Music) เช่น แคน กลองยาว ปี่จุม สะล้อ ซึง พิณ เป็นต้น
3. วัฒนธรรมท้องถิ่นประเภทผสมผสาน (Partly Folklore)
 - 3.1 ความเชื่อ (Belief) เช่นความเชื่อเรื่อง ผีบ้านผีเรือน ดอนผีปู่ตา รวมตลอดถึงการถือโชคลาง คาถาอาคม การทำเสน่ห์ และเครื่องรางของขลัง เป็นต้น
 - 3.2 การละครของชาวบ้าน การละเล่นพื้นเมือง (Folk Dramas) และระบำรำเต้น ของชาวบ้าน (Folk Dances) เช่น การฟ้อนรำของชาวเหนือ การแสดงโนราของชาวใต้ การฟ้อนภูไทยของชาวอีสาน การรำกลองยาวของชาวภาคกลาง เป็นต้น
 - 3.3 ประเพณีพื้นเมืองหรือพิธีกรรม (Folk Customs) เช่น ประเพณีแห่ผีตาโขนของเมืองเลย ประเพณีบุญบั้งไฟของชาวอีสาน ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุของนครศรีธรรมราช ประเพณีแห่คว้านของชาวเหนือ ประเพณีบวชนาค พิธีกรรมฟ้อนผีฟ้า พิธีกรรมบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น
 - 3.4 งานมหกรรมหรือพิธีการฉลอง (Festivals) เช่น งานวัด งานปีใหม่ งานฉลองเฉลิมฉลอง เป็นต้น
 - 3.5 การละเล่นหรือกีฬาพื้นเมือง (Folk game) และการละเล่นของเด็ก (Children's games) เช่น การชกมวย ตะกร้อ แข่งควาย ตีไก่ กัดปลา กระบี่กระบอง ฟันดาบ มวยโบราณ ซิละ ตบมะผาบ การเล่นมอญซ่อนผ้า งูกินหาง เป็นต้น

3.6 ยากกลางบ้าน (Folk Medicines) หรือสมุนไพร เช่น ว่านหางจระเข้ หนุমানประสานกาย ฟ้าทลายใจร บอระเพ็ด ตะไคร้ เป็นต้น

2.2.3 วัฒนธรรมรามัญที่เกาะเกร็ด ซึ่ง อลิสา รามโกมุท (2542) ได้ไว้กล่าวว่า

ในสมัยอยุธยาดินแดนประเทศมอญถูกพม่าเข้ายึดครองและหลุดพ้นจากการปกครองของพม่าหลายครั้ง สุดท้ายได้สูญเสียดินแดนทั้งหมดให้กับพม่าไป ในสมัยอยุธยาตอนปลาย เมื่อชาวมอญสูญเสียดินแดนให้แก่พม่าชาวมอญจำนวนมากได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยบริเวณ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดตาก และกระจายไปอยู่บริเวณภาคกลางของประเทศไทย

ประเทศไทยรับเอาวัฒนธรรมประเพณีหลายอย่างจากอินเดียโดยผ่านมอญในอดีต และนำเอาวัฒนธรรมมอญบางอย่างไปเป็นแบบแผนหรือรวมกับวัฒนธรรมประเพณีไทย ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับไทยมีหลายหลายด้านและมีมานานหลายร้อยปี เช่น พระมหากษัตริย์ไทยทรงใช้พระธรรมศาสตร์จากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของมอญเป็นแบบแผนในการเป็นธรรมิกราชา ชาวไทยนำภาษามอญมาใช้ในภาษาไทยในลักษณะคำซ้อนคำโดยนำคำในภาษามอญซ้อนคำในภาษาไทยที่มีความหมายเดียวกัน เช่นคำว่า ครกบัก มาจากครกในภาษาไทยและบักที่แปลว่าครกในภาษามอญ มักนำมาใช้ในวรรณคดีเพื่อต้องการให้เกิดคำหลากหลายขึ้น และที่ได้รับความนิยมรับและนำมาใช้อย่างแพร่หลายเสมือนหนึ่งเป็นวัฒนธรรมของไทยคือ วัฒนธรรมการดนตรี ชาวไทยนำเอาดนตรีมอญมาเล่นแทนดนตรีไทยในโอกาสต่างๆ เช่น นิยมนำปี่พาทย์มอญมาเล่นแทนวงปี่พาทย์นางหงส์ของไทยในงานศพ เป็นต้น

วัฒนธรรมของชาวมอญที่เกาะเกร็ดโดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามแนวทางของคณะทำงานพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (กรมศิลปากร. 2542) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 หมวดหมู่ ดังต่อไปนี้

2.2.3.1 ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ประกอบด้วย

คติความเชื่อ ชาวมอญเกาะเกร็ดมีคติความเชื่อในเรื่องผีเช่นกัน โดยทั่วไปนับถือผีบรรพบุรุษ ผีบ้านผีเรือนเป็นหลัก ชาวมอญเกาะเกร็ดนับถือผีบรรพบุรุษ ผีบ้านผีเรือน และผีอื่นๆ มีประเพณี รำเจ้าพ่อ ประเพณีรำเจ้าพ่อเป็นการรำถวายเจ้าพ่อเกษแก้วในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 6 ที่หน้าศาลเจ้าพ่อเขาดกหรือศาลเจ้าพ่อเกษแก้วไชยฤทธิ์ บริเวณหมู่บ้านที่ 1 ซึ่งเป็นหมู่บ้านใหญ่ของชาวมอญเกาะเกร็ด

วันพิธีรำถวายเจ้าพ่อ ชาวบ้านจะจัดสำหรับอาหารมาถวายพระสงฆ์ที่นิมนต์มาที่หน้าศาลเจ้าพ่อเกษแก้วในเวลาเช้า เวลาบ่ายชาวบ้านตำบลเกาะเกร็ดจะทยอยมาร่วมพิธี

และถวายเครื่องเช่นแก่เจ้าพ่อ ได้แก่ขนมต้มขาว ขนมต้มแดง กล้วยน้ำว่า ข้าวสุก ไข่ต้ม ถึงเวลาเย็น จะเริ่มพิธีรำถวายเจ้าพ่อซึ่งมักจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่นี้เป็นประจำทุกปีเรียกว่า คนทรง

ประเพณีมอญที่เกาะเกร็ด วิถีชีวิตของชาวมอญเกาะเกร็ดในอดีต มีความเชื่อขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาเหมือนกับชาวมอญทั่วไปนับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ได้แก่ ประเพณีปฏิบัติของหญิงตั้งครรภ์ ประเพณีการเกิด ประเพณีโกนจุก ประเพณีการบวช ประเพณีแต่งงาน ประเพณีทำศพ ประเพณีในวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีเนื่องในเทศกาลต่างๆ และประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี

ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ขนบธรรมเนียมมอญมีข้อปฏิบัติอันเนื่องมาจากคติความเชื่อต่างๆ หลายประการเกิดเป็นประเพณีปฏิบัติต่างๆ ดังต่อไปนี้ เช่น การเกิด การโกนผมไฟ การโกนจุก การบวช, การปลูกบ้าน การแต่งงาน การทำศพ มอญร้องไห้มีในการจาปนกิจศพ พระภิกษุสงฆ์หรือผู้สูงอายุมากๆ ซึ่งเป็นที่นับถือเช่นพระอุปัชฌาย์หรือเจ้าอาวาส ชาวมอญจะให้หญิงสูงอายุทำหน้าที่ร้องโอดครวญพรรณนาคุณงามความดีของผู้ตายเรียกกันว่า “มอญร้องไห้” ส่วนงานศพ พระสงฆ์เป็นประเพณีเกี่ยวกับการทำศพของชาวมอญที่พิเศษออกไปคือ การปลงศพพระภิกษุ โดยเฉพาะพระชั้นผู้ใหญ่จะต้องสร้างปราสาทเป็นที่ประดิษฐานของศพ ในเมืองไทยนิยมสร้างปราสาทตั้งแต่ 1 – 9 ยอด ตามแต่กำลังทรัพย์ การที่ต้องสร้างปราสาทเป็นที่เผาศพพระภิกษุเพราะถือว่าพระภิกษุเป็นผู้ถือศีล ควรทำที่เผาศพให้สวยงามและไม่ปนเปื้อนกับจิตกาธานของคนธรรมดา นอกจากนี้จะต้องไม่เผาด้วยมือแต่จุดด้วยไฟจากลูกหนูแทน ซึ่งโง่ที่ใช้ลูกหนูจุดไฟเผานี้มักจะเป็นโง่ที่ไม่ได้บรรจุศพอยู่ภายใน ทำขึ้นหลอกๆ เพื่อประกอบพิธีเท่านั้น

ประเพณีเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา

วันอัฐมีบูชา ประเพณีการทำบุญ อัฐมีบูชาของชาวมอญเป็นการทำบุญเนื่องในวันถวายเพลิงพระพุทธรเจ้า การถวายเพลิงพระพุทธรฐีระเป็นเหตุการณ์สำคัญตอนหนึ่งของพุทธประวัติที่พุทธศาสนิกชนได้กำหนดให้เป็นวันสำคัญวันหนึ่ง ชาวมอญมีประเพณีการทำบุญในวันถวายเพลิงพระพุทธรเจ้าเช่นกันเรียกว่า “จอง เพี้ยจย้าจกรอย” เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากวันวิสาขบูชา วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 มีเทศน์พระปฐมสมโพธิ และต่อจากนั้นก็จะมีการทำบุญเลี้ยงพระจะถึงวันแรม 8 ค่ำ เดือน 6 ซึ่งเป็นวันถวายเพลิงพระพุทธรเจ้า การจัดงานในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 6 ในอดีตวัดที่มีการจัดงานเป็นประเพณีเช่น วัดปรมย์ยิกาวาส

วันออกพรรษา ในวันปวารณาออกพรรษานอกจากจะเป็นการทำบุญครั้งใหญ่ของชาวมอญแล้วยังเป็นการทำบุญที่แปลกไปจากการทำบุญโดยทั่วไป ในวันนี้ชาวมอญจะทำบุญตักบาตรที่ริมหน้าวัดสำคัญของชาวมอญเรียกว่า ตักบาตรร้อย หรือ ตักบาตรเรือ

ประชาชนชาวมอญตำบลเกาะเกร็ดและตำบลใกล้เคียงมักจะมารวมกันตักบาตรเรือที่ริมหน้าน้ำวัด
ประมัยยิกาवास เพื่อร่วมประเพณีการตักบาตรทางเรือในวันออกพรรษาที่เกาะเกร็ด

ประเพณีเนื่องในเทศกาล นอกจากชาวมอญเกาะเกร็ดจะมี
ประเพณีการทำบุญเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาที่ถือเป็นการทำบุญใหญ่ คือ ประเพณีทำบุญวัน
ปวารณาออกพรรษาแล้วชาวมอญมีประเพณีการทำบุญเนื่องในเทศกาลโดยเฉพาะประเพณีเกี่ยวกับ
สงกรานต์ ซึ่งเป็นประเพณีการทำบุญประจำปีครั้งใหญ่ นอกเหนือจากการทำบุญในวันออกพรรษา การ
ทำบุญในเทศกาลสงกรานต์ชาวมอญเกาะเกร็ดจะทำบุญกันถึง 3 วัน คือ ทำบุญถวายข้าวแช่ 1 วัน
ทำบุญกลางบ้าน 1 วัน และทำบุญสงฆ์น้ำพระ 1 วัน ซึ่งถือเป็นการทำบุญเนื่องในเทศกาลที่สำคัญยิ่ง
ของชาวมอญ ในเทศกาลสงกรานต์ ชาวมอญเกาะเกร็ดมีกิจกรรมที่ปฏิบัติสืบต่อมาประเพณีตั้งแต่
ช่วงเวลาก่อนวันสงกรานต์จนถึงช่วงเวลาหลังวันสงกรานต์หลายประเพณีดังนี้ ได้แก่ ประเพณีส่งขนม
กะละแม ประเพณีหุงข้าวแช่และแห่ข้าว ประเพณีสระน้ำพระ ประเพณีแห่ทางหงส์ธงตะขาบ ประเพณี
ก่อพระเจดีย์ทราย ประเพณีแห่ปลา ประเพณีแห่น้ำหวาน ประเพณีทำบุญกลางบ้าน ประเพณีตักบาตร
น้ำผึ้ง และพิธีกรรมเกี่ยวกับการทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

2.2.3.2 ภาษาและวรรณกรรม ชาวมอญที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยนาน
นับร้อยปีมาแล้วยังคงรักษาวัฒนธรรมมอญไว้ได้พอสมควรแม้กระทั่งภาษาและหนังสือ ปัจจุบันใน
ชุมชนมอญชาวมอญสูงอายุบางคนยังคงพูดภาษามอญในระหว่างผู้คนสูงอายุด้วยกัน แต่อ่านเขียน
ภาษามอญได้ด้วยนั้นมีจำนวนน้อย ผู้ที่ทั้งพูดเขียนและอ่านภาษามอญได้ยังคงมีอยู่บ้างในหมู่
นักวิชาการและผู้สนใจศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมมอญและพระสงฆ์เชื้อสายมอญบางรูป
วรรณกรรมมอญ เท่าที่มีหลักฐานแบ่งได้เป็นสามประเภทคือ ประเภท ฉันทะลังกา เป็นหนังสือร้อย
กรองชนิดหนึ่งคล้ายกับกลอนร้อยของไทย ประเภทเพลง คล้ายโคลงสามของไทย ประเภทร้อยแก้ว
ได้แก่ หนังสือสำหรับเทศน์ พงศาวดาร นิทาน คติธรรม

2.2.3.3 ศิลปกรรมและโบราณคดี ที่สำคัญ เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด
การทำเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สืบทอดมาจาก
บรรพบุรุษชาวมอญที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี บรรพบุรุษชาวมอญเหล่านี้
สันนิษฐานว่าคงจะมีอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาที่ตั้งแต่อู่อยู่ในประเทศมอญก่อนอพยพเข้ามาในดินแดน
ประเทศไทย ฉะนั้นเมื่อชาวมอญได้รับพระบรมราชานุญาตให้ตั้งบ้านเรือนบริเวณปากเกร็ดซึ่งเป็น
บริเวณที่สภาพดินที่เหมาะสมในการทำเครื่องปั้นดินเผาโดยเฉพาะบริเวณเกาะเกร็ด จึงได้ตั้งหลัก
แหล่งสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและผลิตเครื่องปั้นดินเผาเป็นอาชีพตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ชาวมอญตั้ง
บ้านเรือนอยู่ทางทิศตะวันออกติดกับคลองลัดเกร็ดและทิศเหนือติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา แหล่งผลิต
เครื่องปั้นดินเผาของเกาะเกร็ดที่สำคัญอยู่ที่หมู่บ้านที่ 1 และหมู่บ้านที่ 7 สำหรับหมู่บ้านที่ 7 ตั้งอยู่

ระหว่างวัดปรมัยยิกาวาสและวัดไผ่ล้อม คนมอญเรียกว่า กวานอาม่าน แปลว่า บ้านเครื่องปั้น ปัจจุบันชาวมอญเกาะเกร็ดทำเครื่องปั้นดินเผาประเภทของใช้ในครัวเรือน ได้แก่ ครก อ่าง กระจาดต้นไม้ เพื่อจำหน่ายแก่ประชาชนทั่วไปและของใช้ประเภทสวยงามต่างๆ เครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญเกาะเกร็ดเป็นเครื่องปั้นดินเผาประเภทไม่เคลือบ ทำสีบดกันมานานนับร้อยปี รูปทรงได้สัดส่วนสวยงามทั้งเครื่องปั้นขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ขนาดเล็กจะตกแต่งลวดลายอย่างวิจิตรด้วยวิธีสลัก ฉลุ กดประทับด้วยแม่พิมพ์ลายที่ทำจากหนามทองกลางป่า หรือวัสดุอื่นๆ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นไม่เหมือนที่ใด และจากลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์ของหมอน้ำดินเผาที่เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรีจึงเลือกหมอน้ำเกาะสลักลายของเกาะเกร็ดเป็นตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด ลักษณะเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญเกาะเกร็ดที่ถือว่าสวยงาม นอกจากนี้ยังมีสถาปัตยกรรม จิตรกรรมฝาผนังที่สำคัญอีกด้วย

2.2.3.4 การละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น

นาฏศิลป์และดนตรีมอญ ดนตรีไทยและดนตรีมอญมีความคล้ายคลึงกันมากที่สุดแบ่งเป็น 3 ประเภท คือดนตรีประเภทเครื่องสี เครื่องตี และเครื่องเป่า เครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีมอญมีรูปร่างลักษณะโดยรวมเหมือนกันจะมีข้อแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย

ปี่พาทย์มอญ ดนตรีมอญ ที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายทั่วไปในลักษณะของวงปี่พาทย์มอญ วงปี่พาทย์มอญแบ่งเป็น 3 ขนาด แบบวงปี่พาทย์ไม้แข็งของไทย คือ วงเครื่องใหญ่ วงเครื่องคู่ และวงเครื่องห้า ชาวมอญเกาะเกร็ดมีชื่อเสียงในเรื่องนาฏศิลป์และดนตรีมีวงปี่พาทย์มอญวงใหญ่ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายคือวงปี่พาทย์คุณอรัญญา รณชาว อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 วงปี่พาทย์นี้บรรเลงโดยลูกหลานของคุณอรัญญาเป็นชาวมอญทั้งสิ้น นอกจากนี้จะใช้ดนตรีปี่พาทย์มอญบรรเลงประกอบในงานต่างๆ แล้วปี่พาทย์มอญจะใช้บรรเลงประกอบรำมอญหรือมอญรำ ซึ่งเป็นนาฏศิลป์ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในอดีต

มอญรำ หรือรำมอญ เป็นนาฏศิลป์ของชาวมอญหรือชาวมอญ ใช้แสดงในงานต่างๆ ทั้งงานมงคล งานต้อนรับแขกผู้มาเยือนและงานศพ ชาวมอญเรียกว่า บัวหะเป็นหะเป็น แปลว่า ตะโพน บัวหะเป็น แปลว่า มหรสพหรือการแสดงที่ใช้ตะโพนเป็นหลัก ปัจจุบันชาวมอญยังคงนิยมจัดให้มีมอญรำในงานศพชาวมอญเพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ตาย และจัดแสดงมอญรำเป็นเกียรติแก่แขกบ้านแขกเมืองและแขกผู้มาเยือนชุมชนมอญ

การละเล่นสะบ้า ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ตามหมู่บ้านชาวมอญจะมีการเล่นสะบ้าของหนุ่มสาวอยู่ทั่วไป สะบ้าเป็นการละเล่นพื้นเมืองของชาวไทยเชื้อสายมอญที่มีลีลาการละเล่นหลายท่า แบ่งการเล่นเป็นฝ่ายชายและฝ่ายหญิง สถานที่ใช้เล่นสะบ้าเรียกว่า บ่อน จะจัดตามใต้ถุนบ้านของชาวมอญ

ทะเลยมมอญ เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ร้องโต้ตอบกันระหว่างชายกับหญิงมีลักษณะคล้ายการแสดงลำตัดของไทย ให้เล่นได้ทุกโอกาสคล้ายกับมอญรำ การเล่นทะเลยมมอญเป็นการร้องเพลงประกอบการรำโดยผู้แสดงร้องเอง รำเอง ผู้ร้องและรำจะต้องมีอย่างน้อย 2 คน คือ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ซึ่งจะต้องผลัดกันร้องและผลัดกันรำ ร้องแก้หรือตอบบทร้องของฝ่ายตรงข้ามอย่างฉับไว การร้องจะร้องเป็นภาษามอญมีดนตรีมอญ

เพลงเจ้าขาว เป็นเพลงพื้นบ้านเก่าแก่ของบ้านเกาะเกร็ดคล้ายกับเพลงเรือของชาวไทยภาคกลาง เป็นเพลงที่ใช้สำหรับบอกบุญชักชวนให้คนมาทำบุญทอดผ้าป่าทอดกฐินร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเทศกาลทอดกฐินซึ่งเป็นช่วงเวลาหน้าน้ำเหมาะกับการพายเรือไปที่ต่างๆ ชาวมอญเกาะเกร็ดจึงถือโอกาสพายเรือไปตามหมู่บ้านต่างๆ พร้อมกับร้องเพลงบอกบุญเชิญชวนชาวบ้านให้ร่วมทำบุญ

เพลงระบำบ้านไกล เป็นการละเล่นพื้นบ้านของชาวมอญและชาวไทยที่เกาะเกร็ดและผู้เดินทางมาจากถิ่นอื่น นิยมเล่นในเทศกาลสงกรานต์ ลักษณะคล้ายเพลงพวงมาลัย แบ่งเป็นฝ่ายชายและฝ่ายหญิงฝ่ายละประมาณ 5 คน ผลัดกันร้องโต้ตอบกัน

2.2.3.5 ชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ เช่น

การแต่งกายของชาวมอญ ชาวมอญทั่วไปและชาวมอญเกาะเกร็ดในอดีต ผู้ชายจะนุ่งผ้าสีพื้นทอเป็นลายตาเล็กรูป ยางกรอมทำบายทบมาด้านหน้าเหน็บพับเป็นปมแน่นไว้ที่เอว ใส่เสื้อแขนแค้ข้อศอกผ่าหน้าติดกระดุมมีกระเป๋าทูที่เอว หรือเหน็บเอวข้างละใบ ผู้หญิงนุ่งผ้าลายสีเหลี่ยมเล็กๆ หรือกลายเป็นแถบยาว ไม่ได้เย็บติดกันเป็นผ้าถุงบายทบไว้ด้านหน้ามัดเป็นปมไว้ที่เอว และห่มผ้าสไบ สีสดสีต่างๆ ขณะอยู่บ้านผู้หญิงจะห่มผ้าสไบ คล้องคอหรือพันไว้รอบอก (ผ้าสไบรัดอกนี้มีลักษณะคล้ายผ้าแถบของไทย มอญเรียกว่า ญาตโต้ต) ถ้าออกนอกบ้านจะใส่เสื้อผ่าหน้าคอกลมแขนแค้ข้อศอกห่มสไบทับ ผมจะเกล้ามวยตลอดเวลา ผู้หญิงชาวมอญเกาะเกร็ดนุ่งผ้าชายสั้นยาวประมาณครึ่งแข้งเรียกว่านุ่งผ้าลอยชาย ในโอกาสงานบุญหรืองานเทศกาลต่างๆ ผู้ชายจะใส่สร้อยคอทองคำเส้นยาวคล้ายสายเคี้ยวระหว่างไหล่กับเอวชาวมอญเรียกว่า ซอยแกละ เป็นเครื่องประดับ

อาหารพื้นบ้าน โดยทั่วไปชาวมอญกินอาหารคล้ายคนไทย คือรับประทานข้าวเจ้ากับกับข้าวต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาหารจำพวกแกง (ภาษามอญเรียกว่า คว๊ะ) และเครื่องจิ้มประเภทที่ทำจากปลาร้า อาหารประเภทแกงของชาวมอญมี 2 ประเภทหลัก คือ แกงใส่กะทิและแกงส้ม นอกจากอาหารประเภทแกงและเครื่องจิ้มแล้วชาวมอญยังเป็นคนรับประทานอาหารที่ได้รับคานิยมในหมู่ชาวไทยมาก ซึ่งมักจะทำในโอกาสเทศกาลและงานบุญต่างๆ ชาวมอญเกาะเกร็ดกล่าวว่า ชาวมอญเป็นต้นตำรับการทำข้าวแช่และขนมจีนแก่ชาวไทย

อาหารพื้นบ้านของชาวมอญเกาะเกร็ด เช่น พริกผัก สมุนไพร ในท้องถิ่น ที่ใช้มาประกอบเป็นอาหาร และยารักษาโรค ได้แก่ กระเจี๊ยบ ลูกมะขี้ส้ม หน่อกะลา บอน ผลมะตาด เป็นต้น

โดยสรุปแล้วการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงหมายถึง การรักษาความสำคัญและหลักฐานในการที่เป็นเครื่องชี้ให้เห็นวิวัฒนาการ ความรุ่งโรจน์ของมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่เกิดจากภูมิปัญญา ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ประเพณี ศาสนา ความสามารถของคนกลุ่มที่ได้สั่งสมประสบการณ์ไว้ รวมถึงการดูแลรักษาเพื่อให้คงคุณค่าไว้ รวมถึง การป้องกัน การสงวน การรักษา การบูรณปฏิสังขรณ์ และเป็นส่วนหนึ่งในการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอยู่เพื่อชนรุ่นต่อไป

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

ขวัญชนก ต่วนชื่น (2551: 89-91) ได้ทำการศึกษาการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยมีตัวแปรที่ศึกษาเป็นระดับชั้นและเพศ จากกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 736 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่ประกอบด้วย 3 ด้านคือ ด้านดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย และทัศนศิลป์ ที่มีความเชื่อมั่น .9694 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way MANOVA) ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากการศึกษการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า นักเรียนทั้งหมดมีระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยในภาพรวมและด้านย่อยแต่ละด้านอยู่ในระดับสูง

2. นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีระดับจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยแตกต่างกัน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยในภาพรวมในระดับสูงที่สุด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 มีระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยในภาพรวมระดับสูง

ส่วนนักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยแตกต่างกัน โดยนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 มีระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยในภาพรวมในระดับสูง ส่วนนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยภาพรวมในระดับสูงที่สุด และนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยในภาพรวมในระดับสูง

3. ไม่พบว่ามีผลปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากความแตกต่างระหว่างระดับชั้นและเพศที่ส่งผลร่วมกันต่อระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยของนักเรียนแต่ประการใด

จาตุรนต์ ภัคดีวานิช (2550: 93-94) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งได้รับการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ ตำบลเกาะเกร็ด ระหว่างวันที่ 20-26 กุมภาพันธ์ 2550 จำนวน 452 คน นักท่องเที่ยวได้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวในด้านคุณค่าธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา และด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมจำนวน 45 ข้อ ผู้วิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวจำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ และความถี่ในการเดินทางมา ข้อมูลได้รับการคำนวณและแสดงค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยค่าสถิติที (t - statistics) และค่าสถิติเอฟ (F-test) กรณีที่มีความแตกต่างกันของความคิดเห็นในการเปรียบเทียบกลุ่มที่มากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปผู้วิจัยเลือกใช้สถิติการทดสอบคู่ที่แตกต่างกันด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์

ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด ในคุณค่าแต่ละด้าน และคุณค่าโดยรวม อยู่ในระดับดี
2. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน และอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านคุณค่าธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนา ด้านคุณค่าศิลปวัฒนธรรม และคุณค่าโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีความถี่ในการเดินทางมาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านคุณค่าทางธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภทรียา ทองงาม (2552: 85) ได้พัฒนาแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งศึกษาและเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 680 คน เป็นนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าความเชื่อมั่น .875 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่า

ความเชื่อมั่นโดยวิธีการของครอนบัค และการวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในแบบคะแนนจริงสัมพันธ์ของราซ และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การพัฒนาแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดสุรินทร์ ค่าอำนาจจำแนกแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 40 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.231 – 0.584 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดของครอนบัค (Cronbach) มีค่า .875 และการวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในแบบคะแนนจริงสัมพันธ์ของราซ มีค่า .750

2. นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง ทั้งโดยรวมและแยกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 ผลการศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เมื่อจำแนกตราตัวแปรระดับชั้น พบว่าจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

สมพงษ์ บัณฑิต (2546: 113-118) ได้ทำการสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติของแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเขียนคู่มือการใช้แบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นดังกล่าว ตลอดจนเพื่อหาระดับจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้รู้ ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสในท้องถิ่น จำนวน 20 คน และครูอาจารย์ที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 20 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2541 จำนวน 2,075 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 400 คน และสุ่มแบบหลายขั้นตอนจำนวน 1,675 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ได้แบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 1 ฉบับ 53 ข้อ พร้อมเกณฑ์การให้คะแนน และคู่มือการใช้แบบวัด ฉบับภาษาไทยจำนวน 1 ฉบับ

2. คุณภาพของแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.1 แบบวัดมีความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์โดยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

2.2 แบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยการทดสอบคะแนนที (t-test) มีค่าอำนาจจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05

2.3 แบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงเท่ากับ 0.74 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2.4 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นหาโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าเท่ากับ 0.81

2.5 เกณฑ์ปกติของแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นสร้างขึ้นโดยใช้คะแนน T ปกติ (Normalized T - Score)

3. ระดับจิตสำนึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าร้อยละของคะแนนเท่ากับ 64.98 พบว่ามีจิตสำนึกในระดับการให้คุณค่า นักเรียนเกิดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงในขั้นต้นจนถึงการให้คุณค่า และลดลงในระดับของจิตสำนึกที่สูงขึ้น เมื่อพิจารณาเป็นรายเนื้อหาตัวแทนของวัฒนธรรมพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการรับประสบการณ์ การตอบสนอง การให้คุณค่า การจัดระบบและการเกิดกิจนิสัยสูง ในเรื่องของการรดน้ำดำหัว การใช้ภาษาคำเมือง บ้านแบบล้านนา วัดและเจดีย์ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของล้านนา และการแต่งกายชุดพื้นเมือง นักเรียนส่วนใหญ่มีการรับประสบการณ์ การตอบสนอง การให้คุณค่า การจัดระบบและการเกิดกิจนิสัยต่ำในเรื่อง ชีต : ความเชื่อเรื่องการห้ามถมบ่อน้ำ จำนวนสุภาสิตคำเมือง (กำผญา) และการส่ายมือ(ส่ายวัน) นอกจากนี้นักเรียนมีจิตสำนึกสูงในวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุมากกว่าเรื่องที่เป็นนามธรรม

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ศึกษา

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรเพศที่มีผลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 801) ได้ให้ความหมายของ เพศว่า หมายถึง รูปที่แสดงให้รู้ว่าเป็นหญิงหรือชาย

ความแตกต่างระหว่างเพศนั้น เด็กจะเริ่มเรียนรู้บทบาททางเพศมาจากบิดามารดาในระยะแรก จากเพื่อนในระยะต่อมา และเด็กจะมีการเรียนรู้การแสดงบทบาทตามเพศ ตามวัฒนธรรมของสังคม เช่น เพศหญิงจะต้องมีการแสดงออกเหมือนแม่ มีความสุภาพ เก็บตัวควบคุมกิริยาได้ดีกว่าเพศชาย

กันยา สุวรรณแสง (2532: 161) กล่าวว่า ความแตกต่างในเรื่องเพศเป็นสาเหตุให้คนเราแตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้ ทักษะ เจตคติ ทศนคติ ความสนใจ และการแสดงพฤติกรรมและจากการค้นคว้า ปรากฏว่าเพศหญิงหรือเพศชายสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ทัดเทียมกัน แต่เพศหญิงและเพศชายจะมีทัศนคติหรือความสนใจที่แตกต่างกัน

พรพิมล เจียมนาครินทร์ (2539: 122) กล่าวว่า เมื่อช่วงวัยรุ่น วัยรุ่นชายและหญิงเริ่มมีความสนใจในอาชีพและเริ่มวางแผนเกี่ยวกับอาชีพในอนาคต วัยรุ่นหญิงจะวางแผนเกี่ยวกับอาชีพน้อยกว่าวัยรุ่นชาย เพราะคิดว่าหลังจากแต่งงานมีครอบครัวแล้ว วิธีชีวิตความเป็นอยู่อาจเปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งอาชีพของตนด้วย ในขณะที่วัยรุ่นชายคิดว่าอาชีพของตนจะถูกขัดขวางจากการแต่งงาน ทำให้เห็นว่าวัยรุ่นชายและหญิงมีทัศนคติและความสนใจที่แตกต่างกัน

อาร์ พันธ์มณี (2544: 33) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความแตกต่างทางเพศ หมายถึงความแตกต่างในเรื่องต่างๆ ทางเพศชายและเพศหญิง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาทของหญิงและชายให้แตกต่างกัน เช่นบางวัฒนธรรมถือว่า ชายเป็นช้างเท้าหน้า หญิงเป็นช้างเท้าหลัง หรือชายเป็นผู้นำ หญิงเป็นผู้ตาม เป็นต้น หรือในบางวัฒนธรรมเชื่อว่าผู้ชายต้องเข้มแข็งอดทนอ่อนแอไม่ได้ ผู้หญิงอ่อนแอกว่า หรือผู้ชายมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าผู้หญิงเพราะในบางตำแหน่งไม่เปิดให้ผู้หญิงทำงานในตำแหน่งหน้าที่ที่สูงกว่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเพศ โดยมีเรื่องของวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง

ความสนใจที่ต่างกันตามเพศ

ประยูรศรี มณีสร (2536: 69) ได้แบ่งความสนใจของนักเรียนตามเพศ เป็นเพศชายและเพศหญิงดังนี้

1. ความสนใจในการเขียนและการอ่านของนักเรียน ในการเขียนเด็กวัยรุ่นชอบสนใจเกี่ยวกับเรื่องกีฬา การท่องเที่ยว เครื่องจักรกล ข่าวสารรายวัน การประกอบอาชีพ โรงเรียน ศาสนา โดยที่เพศหญิงสนใจเกี่ยวกับเรื่องท่องเที่ยว ประสบการณ์ ส่วนตัว กีฬา โรงเรียน ดนตรี สัตว์ ส่วนเพศชายสนใจเกี่ยวกับการผจญภัย กีฬา ท่องเที่ยวและการต่อสู้

2. ความสนใจกับความถนัดโดยธรรมชาติ ความถนัดของเด็กในวัยรุ่นที่แสดงออกมานั้น เราสังเกตเห็นได้ทางต่างๆ เช่นความถนัดทางการเรียนวิชาหนังสือ ความถนัดทางศิลปะดนตรี ถนัดทางเครื่องยนต์กลไก โดยที่เพศหญิงสนใจงานประณีต นึกคิด ภาษาวรรณคดี มากกว่าเพศชาย ส่วนเพศชายถนัดทางการใช้เครื่องมือ ออกกำลังกาย ทำงานที่มีเหตุผลมากกว่าเพศหญิง

ประณต คำฉิม (2549: 228-229) กล่าวว่า เพศ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความสนใจในด้านสันตนาการของวัยรุ่น ดังนี้ ความแตกต่างระหว่างเพศในด้านสันตนาการ เริ่มต้นเมื่อเด็กมีอายุประมาณ 6 ปี และมีความแตกต่างสูงสุดในช่วงวัยรุ่นตอนต้น หลังจากนั้นจึงลดลงในขณะที่ทั้งสองเพศใช้เวลาในการพักผ่อนหย่อนใจร่วมกันมากขึ้น ความแตกต่างเหล่านี้เกิดจากอิทธิพลทางวัฒนธรรมมากกว่าความแตกต่างในตัวบุคคล ตัวอย่างเช่น เด็กชายคนหนึ่งชอบใช้เวลาว่างในการวาดภาพ แต่เมื่อรับรู้ว่าการวาดภาพถือเป็นกิจกรรมของเพศหญิง เขาจึงหันไปใช้เวลากับกิจกรรมที่ถือว่าเหมาะสมกับเพศชายมากขึ้น เช่น การเล่นเกมกีฬา การอ่านเรื่องราวทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ตัวแปรเพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเชื่อว่า ตัวแปรเพศน่าจะส่งผลต่อการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเพศ

เบอร์นาร์ด (ผ่องพักตร์ จิ่งวิมุตติพันธ์. 2541: 17 – 21 ; อ้างอิงจาก Bernard. 1984) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของแบบวัด Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI) และ Bem Sex Role Inventory (BSRI) ในมาตรวัดความเป็นชายและความเป็นหญิงจัดแบ่งเป็นดังนี้

1. ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้าน คือ

1.1 ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา (Social Intellectual Ascendancy) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงการตัดสินใจที่เด็ดขาดโดยไม่หวั่นเกรงกับผลลัพธ์ที่จะทำให้ตนเองสะเทือนใจ การใช้สติปัญญาไตร่ตรองการตัดสินใจ โดยยอมรับผลจากการตัดสินใจนั้น ประกอบด้วยลักษณะย่อยดังนี้

1.1.1 ความเป็นผู้นำ (Leadership) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่เมื่อเกิดภาวะวิกฤต สามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่มให้ผ่านพ้นวิกฤตได้ด้วยความเยือกเย็น ไม่แสดงความอ่อนแอ สามารถรักษาขวัญและกำลังใจของกลุ่มได้

1.1.2 ความมีอำนาจเหนือ (Dominance) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่ชอบการกดขี่ข่มเหง ถือความคิดและการกระทำตนเองเป็นใหญ่

1.1.3 ความก้าวร้าว (Aggression) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างรุนแรงในการโต้ตอบกับสถานการณ์ที่ทำให้ตนไม่พึงพอใจ

1.1.4 การมีบุคลิกภาพที่เข้มแข็ง (Strong Personality) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรม ซึ่งเมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองตกอยู่ในสภาพที่ตีหรือเลวก็ตาม ยังคงรักษาบุคลิกไว้ได้อย่างมั่นคงโดยไม่แสดงถึงความหวั่นไหว ตื่นเต้นหรือความหวาดกลัวกับเหตุการณ์นั้น

1.2 ความมีอิสระ (Autonomy) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่หวั่นไหว ไปกับท่าทีหรือคำพูดของคนอื่น เมื่อเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง สามารถยอมรับได้เมื่อมีเหตุผลพอ ประกอบด้วยลักษณะย่อยดังนี้

1.2.1 เป็นตัวของตัวเอง (Independence) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความมั่นคงในการคิดและการกระทำที่ไม่คล้อยตามไปกับกลุ่มหรือหมู่คณะไม่ต้องการการสนับสนุนหรือกำลังใจจากบุคคลอื่น

1.2.2 ความพึ่งพอใจในตนเอง (Self-Sufficient) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่พยายามช่วยเหลือตนเองก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากคนอื่น เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ทำให้ตนสะเทือนใจก็พยายามควบคุมความรู้สึกหรือพฤติกรรมไม่ให้เกิดออกมา

1.2.3 ความมั่นใจในตนเอง (Self-Reliance) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความหนักแน่นไม่คล้อยตามไปกับความคิดหรือคำวิจารณ์ของคนอื่นเมื่อตนมีความพึงพอใจเช่นนั้น เป็นตัวของตัวเองโดยไม่คำนึงถึงการยอมรับจากสังคม

1.3 เลือดนักสู้ (Physical Boldness) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงความกล้าเผชิญอันตรายหรือเหตุการณ์รุนแรงอย่างไม่หวั่นเกรง สามารถพาตนเองเข้าร่วมกับเหตุการณ์รุนแรงได้โดยไม่หลีกเลี่ยง เมื่อประสบความผิดหวังก็พยายามต่อสู้กับความผิดหวังนั้น ประกอบด้วยลักษณะย่อยดังนี้

1.3.1 ความเป็นนักกีฬา (Athleticism) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงการรู้จักแพ้ โดยยอมรับความพ่ายแพ้ แต่ก็พยายามฝึกตนใหม่ รู้จักชนะโดยไม่เยาะเย้ยถากถางผู้แพ้ รู้จักการให้อภัยโดยไม่แสดงท่าทีไม่พอใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง

1.3.2 ชอบการแข่งขัน (Competition) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่ชอบกีฬาหรือการแข่งขัน แสดงความสนใจกีฬาที่รุนแรง ชอบการแข่งขันที่ใช้ความคิดและใช้เวลาทุ่มเทอยู่กับการแข่งขันนั้น

1.3.3 ความหาญ (Temerition) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่รู้ว่า มีความผิดก็ไม่แสดงความหวาดหวั่นหรือความประหม่ากับความผิดนั้นและยอมรับผลจากความผิดนั้นอย่างเต็มที่

1.3.4 ชอบการใช้กำลัง (Manual Physical) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่ชอบการทำงานกลางแจ้ง ชอบการผจญภัย การทำงานที่ได้เคลื่อนไหว และชอบการเล่นที่รุนแรง

2. ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้าน คือ

2.1 ความผูกพันและการทะนุถนอม (Nurturant Affiliation) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงความกังวลห่วงใยกับคนหรือสิ่งของรอบตัว มีกิริยานุ่มนวลพูดจาไพเราะ ประกอบด้วยลักษณะย่อยดังนี้

2.1.1 ความเมตตากรุณา (Companion) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงการเอาใจใส่กับคนหรือสัตว์ โดยไม่แสดงความรังเกียจ มีความประพฤตินุเคราะห์แก่สัตว์

2.1.2 ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathetic) หมายถึง ความรู้สึกหรือ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสนใจปัญหา และความต้องการของคนใกล้ชิด

2.1.3 การแสดงความรักใคร่ (Affection) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึง การห่วงใยรักใคร่อย่างเต็มที่ คำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับเด็กและป้องกันอันตรายนั้น

2.1.4 ความเข้าใจผู้อื่น (Understanding) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่รู้ถึงภาวะจิตใจของบุคคลใกล้เคียงในยามที่ได้รับความทุกข์ แสดงการตอบสนองต่อสภาพจิตใจของเพื่อนหรือคนใกล้ชิดได้ถูกต้อง

2.2 มีลักษณะยอมตาม (Self-Subordinate) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่สนใจกับความรู้สึกของตนที่ไม่พอใจคล้ายตามคำพูดหรือการกระทำของคนที่ไม่พอใจประกอบด้วย

2.2.1 คล้อยตามผู้อื่น (Gullible) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงการตอบสนองที่คล้อยตามกับคนที่ตนพอใจและแสดงการต่อต้านกับคนที่ตนไม่พอใจ

2.2.2 ชอบการประจบเอาใจ (Flatterable) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความพอใจคนที่มีความคิด และการกระทำคล้ายกับคนที่ตนชอบและจะแสดงความไม่พอใจกับคนที่มีความคิดหรือการกระทำที่ขัดแย้ง

2.2.3 การพึ่งพากัน (Expressive Community) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่ชอบคล้อยตามไปกับกลุ่มเพื่อนโดยการแสดงออกที่คล้ายๆ กันในกลุ่มแสดงความห่วงใยและชอบอยู่ร่วมกัน แสดงความไม่พอใจเมื่อเพื่อนถูกวิจารณ์ในทางที่ไม่ดี

2.2.4 อ่อนไหวต่อความต้องการ (Sensitivity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมากกว่าผู้ชายเพื่อได้รับสิ่งที่ตนปรารถนาหรือ เมื่อไม่สมดังที่ตนปรารถนา

2.3 ความสนใจตนเอง (Introversion) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพอใจในการจัดระเบียบให้ตนเอง ทั้งในด้านร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องใช้ และที่อยู่อาศัย ชอบในสิ่งที่สวยงาม ประกอบด้วยลักษณะย่อย ดังนี้

2.3.1 ชอบความสวยงาม (Aestheticism) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพอใจที่จะหาเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย เสื้อผ้าที่สวยงาม การจัดวางสิ่งของให้เป็นระเบียบ การนุ่งห่มที่สวยงามเรียบร้อย การจัดที่อยู่อาศัยให้น่าอยู่

2.3.2 ขลาดกลัว (Timidity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่ไม่ชอบเป็นจุดสนใจหรือจุดเด่นในสถานการณ์ที่ตนไม่พึงปรารถนา หลีกหนีสถานการณ์ที่รุนแรงและแสดงการขัดขวางคนใกล้ชิดให้ออกห่างจากสถานการณ์ที่รุนแรง

2.3.3 ขี้อาย หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่ไม่ชอบการล้อเลียนหรือทำให้ต้องอับอาย แสดงการทุบ ตี หยิก กับคนที่ทำให้ตนเกิดความอาย

2.3.4 อ่อนไหวต่อความรู้สึกสูง หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงความวิตกกังวลกับความผิดหวัง ความไม่พึงพอใจ อ่อนไหวกับคำพูดหรือท่าทีของคนที่มีวิจารณ์ตน

นอกจากเบอ์นาร์ตแล้วยังมี สเปนซ์ เสมริช และสแตป ได้สร้างแบบวัดลักษณะความเป็นชาย – ลักษณะความเป็นหญิง มีทั้งหมด 41 ข้อ ประกอบด้วยคำคุณศัพท์หรือข้อความที่วัดลักษณะความเป็นชาย 23 ข้อ และวัดลักษณะความเป็นหญิง 18 ข้อ เรียกแบบวัดนี้ว่า The Personal Attributes Questionnaire (PAQ)

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบถึงคุณลักษณะต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันระหว่างชายกับหญิง จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาตัวแปรในเรื่องของเพศของนักเรียนว่าจะส่งผลต่อคุณลักษณะด้านการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือไม่

4.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรระดับชั้นที่มีผลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

4.2.1 ความหมายของวัยรุ่น

วัยรุ่น (Adolescence) หมายถึงวัยที่เชื่อมระหว่างการเป็นเด็กกับการเป็นผู้ใหญ่อันเป็นระยะที่ต้องปรับพฤติกรรมวัยเด็กไปสู่พฤติกรรมแบบผู้ใหญ่ที่สังคมนั้นยอมรับ เด็กวัยรุ่น จึงไม่ใช่เป็นเพียงการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย แต่หมายถึงการเจริญเติบโตทางสังคม ซึ่งอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมของแต่ละที่ (พรพิมล เจียมนาครินทร์. 2539. อ้างอิงจาก Dusek, 1987, p 4-5) เนื่องจากงานวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นนักเรียนที่มีอายุอยู่ระหว่าง 12-16 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นตอนต้น ซึ่งกำลังเป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และมีพัฒนาการทางด้านศีลธรรมดังนี้

พัฒนาการทางด้านศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

พัฒนาการทางด้านศีลธรรมนับว่าเป็นงานพัฒนาการที่มีความสำคัญยิ่งประการหนึ่งในการที่จะให้วัยรุ่นเข้าอยู่ในกลุ่มสังคมได้อย่างมีความสุข และความรู้สึกหรือการปฏิบัติตามศีลธรรมของวัยรุ่นนั้นควรจะเป็นสิ่งที่มีจากจิตใจเป็นสำคัญ ลักษณะศีลธรรมของวัยรุ่นควรประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญดังนี้ (ประยูรศรี มณีสร. 2536: 41)

1. มีการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องศีลธรรม

ในวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นเกี่ยวกับศีลธรรมตั้งแต่วัยเด็กไปสู่สิ่งที่ถูกที่ควรซึ่งเป็นลักษณะส่วนตัวของวัยรุ่นเอง โดยการที่วัยรุ่นจะได้รับอิทธิพลหรือได้รับการโต้ตอบมาจากบุคคลอื่น รวมทั้งมีการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่นๆ อีกด้วย

2. พัฒนาการทางด้านความสำนึก

ความสำนึกเป็นแรงควบคุมภายในจิตใจของวัยรุ่นประการหนึ่ง ซึ่งความสำนึกนี้จะ

ประกอบด้วยลักษณะ คือ ความรู้สึกผิด และความละอายใจ ทั้งสองลักษณะนี้จะมีส่วนช่วยทำให้วัยรุ่นเกิดความสำนึกในหน้าที่ของตนขึ้นมา

3. วินัยในตนเอง

วัยรุ่นก็มีความต้องการเรื่องของวินัยเช่นเดียวกับวัยเด็ก แต่วินัยของวัยรุ่นนั้นมักจะเป็นในลักษณะที่ว่า วัยรุ่นจะต้องการที่จะมีวินัยโดยการอธิบายกันด้วยเหตุผลมากกว่าจะเป็นการบังคับขู่เข็ญ ซึ่งลักษณะของการบังคับขู่เข็ญนั้น วัยรุ่นคิดว่าเป็นเรื่องของการลงโทษมากกว่า

4.2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้น

เนื่องจากการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ถือได้ว่าเป็นจริยธรรมเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนร่วมกันในสังคม ผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้าทฤษฎีที่นำมาใช้เกี่ยวกับระดับอายุหรือระดับชั้นของนักเรียนที่สมควรที่จะนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ โดยใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1927-1987) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เป็นผู้ตั้งทฤษฎีนี้ขึ้นโดยยึดแนวคิดของเพียเจต์ ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาที่เสนอทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมไว้เช่นกันสาระสำคัญของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กได้มาจากการศึกษาวิจัยโดยการสร้างสถานการณ์สมมติทางจริยธรรมขึ้นมาจำนวน 10 เรื่อง แล้วให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามในลักษณะของการตัดสินใจที่ดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้มีความแตกต่างกันทางด้านวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา สถานะทางเศรษฐกิจ และฐานะทางการศึกษา จากประเทศต่างๆ เช่น อเมริกา เม็กซิโก แคนาดา มาเลเซีย อิสราเอล ตุรกี และได้หวั่นผลจากการวิเคราะห์คำตอบของผู้ตอบในวัยต่างๆ ทำให้โคลเบอร์กสรุปได้ว่าพัฒนาการจากจริยธรรมของบุคคลสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ และในแต่ละระดับยังแบ่งเป็น 2 ขั้นย่อย ดังนั้น พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กมีทั้งหมด 6 ขั้น ดังรายละเอียดดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Post-conventional Level) ระดับนี้พฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กจะขึ้นอยู่กับเหตุผลที่ผู้มีอำนาจ เช่น พ่อแม่ ครู หรือเด็กที่โตกว่ากำหนดให้ ในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ เด็กมักจะคำนึงถึงรางวัลหรือการลงโทษ หรือเพื่อผลประโยชน์ของตนเองเป็นส่วนใหญ่ในความคิดของเด็กระดับนี้ พฤติกรรม ดี คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รางวัล และ พฤติกรรมไม่ดี คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับการลงโทษ โคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการลงโทษและเชื่อฟัง (Punishment and Obedience Orientation) ขั้นนี้ จะเริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 7 ขวบ ในขั้นนี้เด็กที่จะใช้ผลที่ตามมาของการแสดงพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่า พฤติกรรมของตน ถูก หรือ ผิด เช่น ถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ ผิด และจะพยายาม หลีกเลี่ยงไม่ทำพฤติกรรมนั้นอีก พฤติกรรมใดถ้าทำแล้วรับรางวัลหรือคำชม เด็กก็จะคิดว่าพฤติกรรมที่ ตนทำ ถูก และจะทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล

ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหารางวัล (Naively Egoistic Orientation) ขั้นนี้จะอยู่ระหว่างอายุ 7- 10 ขวบ ในขั้นนี้เด็กสนใจทำตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับ เพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเองหรือทำดีเพราะ อยากรับของตอบแทน หรือรางวัล ไม่ได้คิดถึงความยุติธรรม ความเห็นอกเห็นใจ หรือความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น พฤติกรรมของเด็กในขั้นนี้จึงเป็นไปด้วยความพอใจในรางวัลที่ได้รับมากกว่าการ กลัวจะถูกลงโทษ

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level) พัฒนาการทาง จริยธรรมในระดับนี้ผู้กระทำจะแสดงพฤติกรรมต่างๆที่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมที่ตนเป็น สมาชิกอยู่ บุคคลเริ่มใช้กฎเกณฑ์ต่างๆที่กำหนดในสังคม เช่นระเบียบ ประเพณี กฎหมายมากำหนด ความถูกต้อง ความดี จริยธรรมระดับนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นทำ ตามความคาดหวังและการยอมรับในสังคม (Interpersonal Concordance of "good boy, nice girl" Orientation) ขั้นนี้อยู่ระหว่างอายุ 10-13 ปี เด็กจะแสดง พฤติกรรมดี เพราะต้องการให้พ่อแม่ เพื่อน หรือบุคคลในสังคมยอมรับและชื่นชอบตนหรือเด็กจะไม่ ประพฤติผิดเพราะเกรงว่าจะทำให้พ่อแม่ หรือครูเสียใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นกฎระเบียบ (Law-and-order Orientation) ขั้นนี้อยู่ระหว่างอายุ 13-16 ปี เด็กในวัยนี้จะเริ่มเรียนรู้ว่าสังคมจะอยู่ได้อย่างสงบและมีระเบียบ บุคคลในสังคมต้องทำตาม กฎระเบียบ หรือกฎหมายที่สังคมกำหนดไว้ ดังนั้น คนดีหรือคนที่แสดงพฤติกรรมถูกต้องคือคนที่ปฏิบัติ ตามระเบียบข้อบังคับ หรือกฎหมายนั่นเอง

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post-conventional Level) พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ทางจริยธรรมระดับนี้เกิดจากการใช้วิจารณญาณของตนเองในการ ตัดสินมาตรฐานทางจริยธรรมของสังคมก่อนจะนำมายึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติ การตัดสินใจว่าสิ่งใด ถูก ผิด หรือ ไม่ควร มาจากวิจารณญาณของตนเอง โดยปราศจากอิทธิพลของบุคคล และสิ่งแวดล้อม ในสังคม กล่าวคือ การทำความดีเป็นไปตามวิจารณญาณของบุคคลเอง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของ ส่วนรวม ความเสมอภาค ความยุติธรรม ซึ่งเป็นคุณธรรมสากล ที่ทั่วโลกยอมรับ จริยธรรมระดับนี้ แบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นทำตามสัญญา (Social Contract Orientation) ขั้นนี้เริ่มตั้งแต่อายุ 16 ปีขึ้นไป ขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคน หรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูก สมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ ดังนั้น ก่อนจะยอมรับและยึดถือปฏิบัติ จะมีการใช้เหตุผลและวิจารณ์ญาณไตร่ตรองดูว่าสิ่งไหนถูก สิ่งไหนผิด บุคคลในขั้นนี้จะพยายามทำตามหน้าที่ของตนต่อสังคมเหมือนกับคำมั่นสัญญาที่ตนให้ไว้กับสังคม และสมาชิกทั้งหลาย และเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

ขั้นที่ 2 ขั้นอุดมคติสากล (Universal Ethical Principle Orientation) ขั้นนี้จะอยู่ในช่วงตั้งแต่วัยผู้ใหญ่เป็นต้นไป เป็นขั้นที่บุคคลจะสร้างอุดมคติและคุณธรรมประจำใจของตนขึ้นมา เช่นยึดหลักทริโอดตปปะ คือ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อความชั่วทั้งหลาย ยึดหลักมนุษยธรรม เมตตาธรรม และยุติธรรม มีความต้องการที่จะเสียสละเพื่อสังคมโดยส่วนรวมขึ้นอย่างแท้จริง ในขั้นนี้สิ่งที่ ถูก หรือ ผิด เป็นสิ่งที่เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับนิยามของแต่ละบุคคล

โคลเบอร์กเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะดำเนินเป็นลำดับขั้นตั้งแต่ขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 6 โดยไม่มีการข้ามขั้น โดยใช้สติปัญญาและการเรียนรู้จากสังคม เป็นพื้นฐานในการคิดหาเหตุผลทางจริยธรรม และจากการวิจัยของโคลเบอร์ก พบว่ามีบุคคลจำนวนน้อยมากที่จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมไปสู่ขั้นสูงสุด บุคคลส่วนใหญ่จะพัฒนาถึงเพียงขั้นกฎและระเบียบ (ขั้นที่ 2 ของระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ของสังคม (Conventional Level) เท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุประมาณ 12 - 16 ปี ซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 เพื่อใช้ในการศึกษาระดับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เฉพาะที่อยู่ในรัศมีของขอบเขตที่ต้องการศึกษา) จำนวน 29 โรงเรียน โดยแบ่งเป็น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 8,731 คน เป็นชาย 4,539 คน หญิง 4,192 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8,398 คน เป็นชาย 4,171 คน หญิง 4,227 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 7,647 คน เป็นชาย 3,810 คน หญิง 3,837 คน รวมทั้งสิ้น 24,776 คน เป็นชาย 12,520 คน หญิง 12,256 คน แสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชั้น

ขนาด	โรงเรียน		ระดับชั้น			รวม
			ม.1	ม.2	ม.3	
ใหญ่	สตรีนนท์	ชาย	-	-	-	-
		หญิง	448	504	526	1,478
		รวม	448	504	526	1,478
	นวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี	ชาย	325	318	298	941
		หญิง	285	287	262	834
		รวม	610	605	560	1,775
	ศรีบุญยานนท์	ชาย	292	284	250	826
		หญิง	282	251	295	828
		รวม	574	535	545	1,654
	เบญจมาชานุสรณ์	ชาย	303	257	277	837
		หญิง	266	287	255	808
		รวม	569	544	532	1,645
	เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ บางใหญ่	ชาย	384	368	359	1,111
		หญิง	366	350	307	1,023
		รวม	750	718	666	2,134
	วัดเขมาภิรตาราม	ชาย	512	482	388	1,382
		หญิง	298	320	220	838
		รวม	810	802	608	2,220
บางบัวทอง	ชาย	408	334	327	1,069	
	หญิง	314	327	284	925	
	รวม	722	661	611	1,994	
ปากเกร็ด	ชาย	351	318	297	966	
	หญิง	309	323	293	925	
	รวม	660	641	590	1,891	
สวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี	ชาย	451	438	370	1,259	
	หญิง	396	406	343	1,145	
	รวม	847	844	713	2,404	

ตาราง 1 (ต่อ)

ขนาด	โรงเรียน		ระดับชั้น			รวม
			ม.1	ม.2	ม.3	
กลาง	รัตนชาติเบตร์	ชาย	261	265	241	767
		หญิง	225	198	179	602
		รวม	486	463	420	1,369
	นนทบุรีพิทยาคม	ชาย	183	147	180	510
		หญิง	153	136	140	429
		รวม	336	283	320	939
	บดินทรเดชา (สิงห์เสนี) นนทบุรี	ชาย	214	160	127	501
		หญิง	143	140	136	419
		รวม	357	300	263	920
	เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า นนทบุรี	ชาย	145	136	128	409
		หญิง	122	101	87	310
		รวม	267	237	215	719
	โพธิ์นิมิตพิทยาคม	ชาย	224	200	180	604
		หญิง	169	172	135	476
		รวม	393	372	315	1,080
เล็ก	อนุชาขประสิทธิ์	ชาย	112	95	71	288
		หญิง	120	114	62	286
		รวม	232	209	133	574
	ชลประทานสงเคราะห์	ชาย	47	57	45	149
		หญิง	44	46	42	132
		รวม	91	103	87	281
	ศึกษาสงเคราะห์บางกรวย	ชาย	45	39	35	119
		หญิง	57	38	46	141
		รวม	102	77	81	260
	ชุมชนวัดไทรม้า	ชาย	28	35	23	86
		หญิง	26	37	29	92
		รวม	54	72	52	178

ตาราง 1 (ต่อ)

ขนาด	โรงเรียน		ระดับชั้น			รวม
			ม.1	ม.2	ม.3	
เล็ก	ระดิงหินประชาสรรค์	ชาย	22	25	20	67
		หญิง	18	24	27	69
		รวม	40	49	47	136
	รุ่งเรืองวิทยา	ชาย	30	23	20	73
		หญิง	11	12	24	47
		รวม	41	35	44	120
	วัดตำหนักใต้ (วัดลาดไธสงถนนทนิุเคราะห์)	ชาย	55	40	44	139
		หญิง	26	36	37	99
		รวม	81	78	81	238
	วัดสลักเหนือ	ชาย	13	22	25	60
		หญิง	23	21	24	68
		รวม	36	43	49	128
	วัดโชติการาม	ชาย	20	20	21	61
		หญิง	7	11	11	29
		รวม	27	31	32	90
	วัดท่าเกษียน (ศึกษาประชาสรรค์)	ชาย	18	18	11	47
		หญิง	9	11	6	26
		รวม	27	29	17	73
	วัดบางระโห่ง (ภิรมย์ศิริ)	ชาย	32	21	23	76
		หญิง	18	17	14	49
		รวม	50	38	37	125
	วัดปรมัยยิกาวาส (แสนสวัสดิ์วิทยาการ)	ชาย	10	13	11	34
		หญิง	14	15	12	41
		รวม	24	28	23	75
มัธยมวัดเพลง นนทบุรี	ชาย	24	23	19	66	
	หญิง	12	17	19	48	
	รวม	36	40	38	114	

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและชั้น

ขนาด	โรงเรียน		ระดับชั้น			รวม
			ม.1	ม.2	ม.3	
เล็ก	สามัคคีวิทยา (เขื่อนผู้ดีอุปถัมภ์)	ชาย	11	16	13	40
		หญิง	9	10	7	26
		รวม	20	26	20	66
	ไทยรัฐวิทยา 95 (วัดโพธิ์ทองบน)	ชาย	19	17	7	43
		หญิง	22	16	15	53
		รวม	41	33	22	96
รวม			8,731	8,398	7,647	24,776

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2554).จำนวนนักเรียนมัธยมศึกษา(ออนไลน์)

หมายเหตุ : ขนาดโรงเรียนจำแนกตามจำนวนนักเรียน ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

โรงเรียนขนาดที่	1	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1 -120	คน
โรงเรียนขนาดที่	2	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 -200	คน
โรงเรียนขนาดที่	3	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 201 -300	คน
โรงเรียนขนาดที่	4	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 - 499	คน
โรงเรียนขนาดที่	5	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 - 1,499	คน
โรงเรียนขนาดที่	6	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 - 2,499	คน
โรงเรียนขนาดที่	7	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 – 15,000	คน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2554).ขนาดโรงเรียนจำแนกตามจำนวน
นักเรียน.(ออนไลน์)

จากการสำรวจ พบว่าโรงเรียนขนาดที่ 1 ถึง ขนาดที่ 4 มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดที่ 6 และ 7 ก็มีลักษณะคล้ายกันเช่นกันคือมีขนาดใหญ่ ผู้วิจัยจึงจัดกลุ่มขนาดของโรงเรียนให้ลดลงเหลือ 3 ขนาด คือ

โรงเรียนขนาดที่	1	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1 -120	คน	} ขนาดเล็ก (1-499 คน)
โรงเรียนขนาดที่	2	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 -200	คน	
โรงเรียนขนาดที่	3	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 201 -300	คน	
โรงเรียนขนาดที่	4	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 - 499	คน	
โรงเรียนขนาดที่	5	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 - 1,499	คน	} ขนาดกลาง (500-1499 คน)
โรงเรียนขนาดที่	6	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 - 2,499	คน	} ขนาดใหญ่ (1500 – 15,000 คน)
โรงเรียนขนาดที่	7	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 – 15,000	คน	

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เฉพาะที่อยู่ในรัศมีของขอบเขตที่ต้องการศึกษา) จำนวน 4 โรงเรียน โดยแบ่งเป็น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 197 คน เป็นชาย 97 คน หญิง 100 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 190 คน เป็นชาย 91 คน หญิง 99 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 177 คน เป็นชาย 82 คน หญิง 95 คน รวมทั้งสิ้น 564 คน เป็นชาย 270 คน หญิง 294 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two - Stage Random Sampling) มีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

ขั้นตอนแรก เป็นการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยดำเนินการดังนี้

1. สืบหาข้อมูลของประชากรของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จาก website <http://210.1.20.11/dataonweb/report/> ดังแสดงในตาราง 1

2. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร ซึ่งใช้สูตรการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่น .95 (มยุรี ศรีชัย. 2538: 105) และกำหนดค่า $\alpha = .05$ โดยประกอบไปด้วยข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ในการคำนวณ ดังนี้

2.1 กำหนดระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence : $1 - \alpha$) ที่ .95

2.2 กำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน $e = 2$ คะแนน จากคะแนนเต็มของแบบวัดการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าขนาดของความคลาดเคลื่อนดังกล่าวเพียงพอสำหรับการได้มาของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม

2.3 ค่าประมาณความแปรปรวนของกลุ่มประชากร (σ^2) ได้จากการนำแบบวัดการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 115 ข้อ ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความแปรปรวนเท่ากับ 587.84 486.95 และ 601.92 ตามลำดับ

2.4 คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (มยุรี ศรีชัย. 2538: 105)

$$n = \frac{\sum_{g=1}^k \frac{N_g^2 \sigma_g^2}{W_g}}{\frac{N^2 e^2}{Z_{\alpha/2}^2} + \sum_{g=1}^k N_g \sigma_g^2}$$

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนที่ใช้ในการวิจัย 546 คน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 จำนวน 191 186 และ 169 ตามลำดับ

3. ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยหลังจากที่แบ่งโรงเรียนตามเกณฑ์แล้ว โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขต 3 มีจำนวนนักเรียนแบ่งได้ตามขนาดโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ในที่นี้ผู้วิจัยทำการสุ่มเก็บเฉพาะโรงเรียนประเภทสหศึกษาเท่านั้น โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Unit) ได้โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนปากเกร็ด โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนรัตนภิเษย์ และโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดตำหนักใต้ (วิลาสโศภานนทีนุเคราะห์) และโรงเรียนวัดปรมัยยิกาวาส (แสนสวัสดิ์วิทยาการ)

4. ทำการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ได้จำนวนนักเรียนชายและหญิง ในแต่ละโรงเรียนซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย ดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน ระดับชั้นเรียนและเพศ

ขนาด	โรงเรียน		ระดับชั้น			รวม
			ม.1	ม.2	ม.3	
ใหญ่	ปากเกร็ด	ชาย	47	45	44	136
		หญิง	51	50	50	151
		รวม	98	95	94	287
กลาง	รัตนธิเบศร์	ชาย	23	22	21	66
		หญิง	25	25	24	74
		รวม	48	47	45	140
เล็ก	วัดตำหนักใต้ (วิลาสอิสถานนท์นุเคราะห์)	ชาย	18	15	11	44
		หญิง	16	17	14	47
		รวม	34	32	25	91
	วัดปรมัยยิกาวาส (แสนสวัสดีวิทยาการ)	ชาย	9	9	6	24
		หญิง	8	7	7	22
		รวม	17	16	13	46
รวม			197	190	177	564

จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 546 คน ในการสุ่มระดับชั้นผู้วิจัยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม จึงเก็บข้อมูลจริงจากนักเรียนในแต่ละระดับชั้นตามห้องเรียนที่กำหนดไว้ จึงทำให้ได้จำนวนนักเรียนมากกว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้เล็กน้อย ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากนักเรียนจำนวน 564 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

แบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

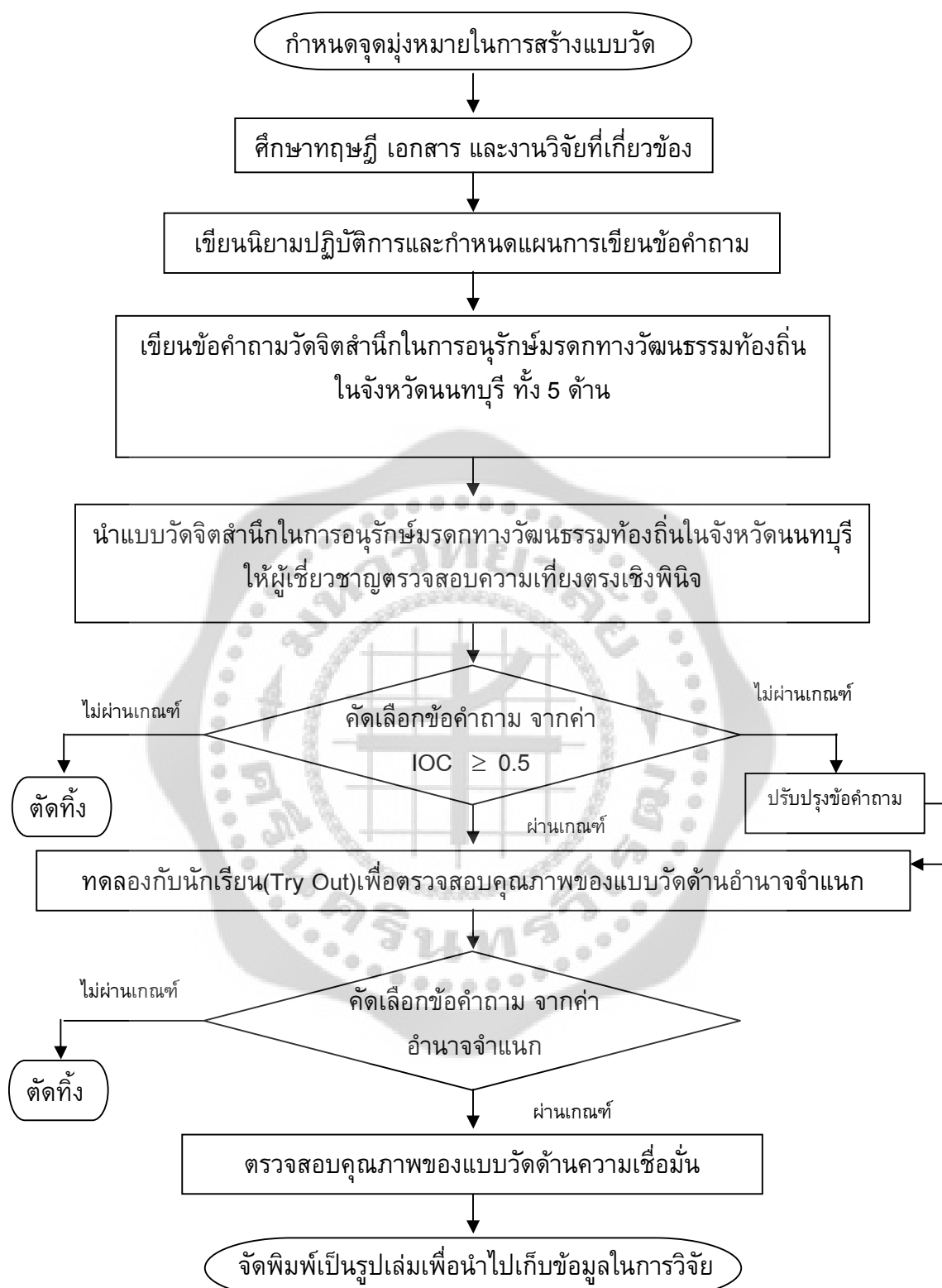
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย เพศ และระดับชั้น

ตอนที่ 2 จิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) มีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 75 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1. ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา
2. ภาษาและวรรณกรรม
3. ศิลปกรรมและโบราณคดี
4. การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ
5. ชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการดำเนินการสร้างเครื่องมือวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการสร้างเครื่องมือไว้ในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี

จากภาพประกอบ 5 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายการวิจัยในการสร้างแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการสร้างแบบวัดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้วัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี)

2. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินด้านการมีจิตสำนึกต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบวัด

3. เขียนนิยามปฏิบัติการการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีตามการจำแนกเนื้อหาของวัฒนธรรมแบบต่างๆ (กรมศิลปากร, 2542: 38-42) ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาด้านการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ตามมาตรฐานที่ 3 มีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มาตรฐานที่ 7 คือ เห็นคุณค่าและภูมิใจในความเป็นไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่ดั่งงามของไทย และมาตรฐานที่ 12 คือ มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา แล้วกำหนดแผนการเขียนข้อคำถาม

4. เขียนข้อคำถามตามนิยามปฏิบัติการ และตามแผนการเขียนข้อคำถามจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ให้มีความครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการและเป็นไปตามแผนการเขียนข้อคำถาม คือ

4.1 แบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ประมาณ 115 ข้อ ดังนี้

4.1.1	ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา	จำนวน 33 ข้อ
4.1.2	ภาษาและวรรณกรรม	จำนวน 12 ข้อ
4.1.3	ศิลปกรรมและโบราณคดี	จำนวน 18 ข้อ
4.1.4	การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ	จำนวน 28 ข้อ
4.1.5	ชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ	จำนวน 24 ข้อ

4.2 สร้างแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert)

5. นำแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลการศึกษจำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม 2 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพิเนิจ (Face Validity) โดยตรวจสอบความถูกต้อง ความ

เหมาะสมและความครอบคลุมตามเนื้อหา ตลอดจนความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ซึ่งจากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจจากผู้เชี่ยวชาญนั้นพบข้อคำถามที่บกพร่องไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีจำนวนทั้งสิ้น 115 ข้อประกอบด้วย

- ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา จำนวน 33 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 – 1.00
- ด้านภาษาและวรรณกรรม จำนวน 12 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80 – 1.00
- ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี จำนวน 18 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80 – 1.00
- ด้านการละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 28 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 – 1.00
- ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ จำนวน 24 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 – 1.00

6. นำแบบวัดการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่คัดเลือกจากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจโดยผู้เชี่ยวชาญแล้วไปเก็บข้อมูลกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) จำนวน 150 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนแบบวัดแต่ละข้อกับคะแนนรวมของแต่ละด้านของแบบวัด (Item-total correlation) ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามวิธีการแบบไบซีเรียล (Biserial Correlation : r_{bis}) โดยแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีที่คัดเลือกไว้มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25 – 0.76 มีจำนวน 75 ข้อประกอบด้วย

- ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา จำนวน 22 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.32 – 0.76
- ด้านภาษาและวรรณกรรม จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.29 – 0.58
- ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี จำนวน 16 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.26 – 0.62
- ด้านการละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.25 – 0.69
- ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.26 – 0.53

7. นำแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 และจำแนกเป็นรายด้านดังนี้

- ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา จำนวน 22 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87
- ภาษาและวรรณกรรม จำนวน 10 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81
- ศิลปกรรมและโบราณคดี จำนวน 16 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82
- การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80
- ชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

8. จัดพิมพ์แบบวัดและนำแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 75 ข้อ ไปเก็บข้อมูลกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 564 คน

ตัวอย่างแบบวัดการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

แบบวัดการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวนักเรียน เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศและระดับชั้น

ตอนที่ 2 แบบวัดการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และ ชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่มากที่สุด ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่มาก ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่ปานกลาง ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่น้อย และระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่น้อยที่สุด โดยคำถามมีทั้งคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ในแต่ละด้าน รวมเป็น 75 ข้อ

ตัวอย่างแบบวัดการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวนักเรียน เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ และระดับชั้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน

1. เพศ เพศชาย เพศหญิง
2. ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 3

ตอนที่ 2 แบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
<u>ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา</u> (0) นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่จะช่วยเผยแพร่ประเพณีที่ดั้งเดิมของจังหวัดนนทบุรี					
(00) ประเพณีการแห่สงกรานต์ของจังหวัดนนทบุรีโดยเฉพาะที่เกาะเกร็ดเป็นเรื่องที่ล้ำสมัย					
<u>ด้านภาษาและวรรณกรรม</u> (0) ภาษาไทยสามัญเป็นภาษาที่ไม่เป็นทางการและควรใช้ภาษากลางในการสื่อสาร					
(00) การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดนนทบุรี เช่น เพลงเจ้าขาวเป็นเรื่องที่สำคัญ					
<u>ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี</u> (0) เครื่องปั้นดินเผาในจังหวัดนนทบุรีเป็นสิ่งที่มีความค่าและควรค่าแก่การอนุรักษ์					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
(00) การดูแลและรักษาจิตรกรรมฝาผนังของวัดที่เก่าแก่ในจังหวัดนนทบุรีเป็นเรื่องที่ดี					
<u>ด้านการละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อน</u>					
(0) การละเล่นสะบ้ามอญเป็นเรื่องไร้สาระ					
(00) การละเล่น ดนตรีและนาฏศิลป์ของจังหวัดนนทบุรี น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในโรงเรียน					
<u>ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ</u>					
(0) เมนูอาหารท้องถิ่นของจังหวัดนนทบุรี เช่นแกงคั่วผลมะตาด, ทอดมันหน่อกล้วย ฯลฯ เป็นอาหารที่ควรจัดบันทึกวิธีการทำไว้					
(00) ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนนทบุรีในสมัยก่อนเป็นวิถีชีวิตที่ล้ำสมัย					

วิธีการตรวจและให้คะแนนและเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนน

แบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) คือ ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ ที่มากที่สุด ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่มาก ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่ปานกลาง ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่น้อย และระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

1. กรณีข้อความเป็นเชิงบวก

ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่มากที่สุด	คะแนนที่ได้คือ	5
ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่มาก	คะแนนที่ได้คือ	4
ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่ปานกลาง	คะแนนที่ได้คือ	3
ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่น้อย	คะแนนที่ได้คือ	2
ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่น้อยที่สุด	คะแนนที่ได้คือ	1

2. กรณีข้อความเชิงลบ

ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่มากที่สุด	คะแนนที่ได้คือ	1
ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่มาก	คะแนนที่ได้คือ	2

ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่ปานกลาง	คะแนนที่ได้คือ	3
ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่น้อย	คะแนนที่ได้คือ	4
ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติที่น้อยที่สุด	คะแนนที่ได้คือ	5

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ทั้งฉบับมีแบบประเมิน 5 ด้าน รวมทั้งหมด 75 ข้อ ของนักเรียน ระดับช่วงชั้นที่ 3 เมื่อรวมคะแนนทั้งหมด คะแนนสูงสุดจะเท่ากับ 375 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 75 คะแนนโดยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

275.00 – 375.00 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง

175.00 – 274.99 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง

75.00 – 174.99 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำ

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี เป็นรายด้าน ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. คะแนนจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา มีจำนวน 22 ข้อ เมื่อรวมคะแนนทั้งหมด คะแนนสูงสุดจะเท่ากับ 110 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 22 คะแนนโดยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

80.66 – 110.00 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนาอยู่ในระดับสูง

51.33 – 80.65 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง

22.00 – 51.32 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนาอยู่ในระดับต่ำ

2. คะแนนจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านภาษาและวรรณกรรม มีจำนวน 10 ข้อ เมื่อรวมคะแนนทั้งหมด คะแนนสูงสุดจะเท่ากับ 50 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 10 คะแนนโดยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

36.66 – 50.00 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านภาษาและวรรณกรรม อยู่ในระดับสูง

23.33 – 36.65 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านภาษาและวรรณกรรม อยู่ในระดับปานกลาง

10.00 – 23.32 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านภาษาและวรรณกรรม อยู่ในระดับต่ำ

3. คะแนนจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี มีจำนวน 16 ข้อ เมื่อรวมคะแนนทั้งหมด คะแนนสูงสุดจะเท่ากับ 80 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 16 คะแนนโดยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

58.66 – 80.00 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี อยู่ในระดับสูง

37.33 – 58.65 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี อยู่ในระดับปานกลาง

16.00 – 37.32 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี อยู่ในระดับต่ำ

4. คะแนนจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านการละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ มีจำนวน 12 ข้อ เมื่อรวมคะแนนทั้งหมด คะแนนสูงสุดจะเท่ากับ 60 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 12 คะแนนโดยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

44.00 – 60.00 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านการละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจอยู่ในระดับสูง

28.00 – 43.99 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านการละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจอยู่ในระดับปานกลาง

12.00 – 27.99 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านการละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจอยู่ในระดับต่ำ

5. คะแนนจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ มีจำนวน 15 ข้อ เมื่อรวมคะแนนทั้งหมด คะแนนสูงสุดจะเท่ากับ 75 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 15 คะแนนโดยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

55.00 – 75.00 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ อยู่ในระดับสูง

35.00 – 54.99 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ อยู่ในระดับปานกลาง

15.00 – 34.99 หมายถึง นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ อยู่ในระดับต่ำ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยดำเนินงานเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อขอใบรับรองเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ติดต่อโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อกำหนดวันเวลาเพื่อทดสอบ
3. นำแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีไปดำเนินการสอบกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โดยผู้วิจัยและอาจารย์ประจำห้องเรียนเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม – 14 กันยายน พ.ศ.2554
4. อธิบายนักเรียนทุกครั้งในการทำแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี เพื่อให้นักเรียนทุกคนมีความเข้าใจในการทำแบบวัด
5. รวบรวมแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อตรวจให้คะแนนและใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติต่อไป

4. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มีวิธีการจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ตรวจให้คะแนนแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. จัดกลุ่มนักเรียนตามลักษณะเพศ ระดับชั้นเรียน
3. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานและประมาณค่าสถิติจากคะแนนของแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น
4. วิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two – way MANOVA) เปรียบเทียบจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ ของนักเรียนด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนหนึ่งตัวแปร (Univariate Test) และทดสอบภายหลังด้วยวิธีการ ของ Scheffe' - Test)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยมี ดังนี้

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงพิพินิจ (Face Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) ดังนี้ (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2543: 248-249)

1.2 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายชื่อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด ด้วยสูตรสหสัมพันธ์แบบไบซีเรียล (Biserial Correlation : r_{bis}) ดังนี้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 190)

1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) (ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. 2539: 200-202)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน

2.1.1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X})

2.1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546: 65)

2.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.2.1 เปรียบเทียบระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ในจังหวัดนนทบุรีที่ประกอบด้วย 5 ด้านคือ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และชีวิตความเป็นอยู่ และวิทยาการ ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง และระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 และเพื่อศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นที่ส่งผลต่อการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two-way Multivariate of Variance : Two –Way MANOVA) ด้วยค่าสถิติ Wilks' Λ (Marascuilo. 1983: 357-371)

2.2.2 ในกรณีที่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจึงทำการทดสอบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' – test) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ล้วน สายยศ ; และอังคณาสายยศ. 2540: 322)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	คะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของค่าความแตกต่างระหว่างข้อมูลและค่าเฉลี่ย
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง
F	แทน	ค่าสถิติทดสอบ เอฟ
SSCP	แทน	เมทริกซ์ผลบวกกำลังสองและผลคูณระหว่างกลุ่มข้อมูล (Sum of Square and Cross Produce)
Wilks' Λ	แทน	ค่าสถิติทดสอบ แลมบ์ดา (Λ) ของวิลคส์ (Wilks)
p	แทน	ระดับนัยสำคัญของการทดสอบ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 จำนวน ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามเพศ และ ระดับชั้น ดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวน ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามเพศ และ ระดับชั้น

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	270	47.90
	หญิง	294	52.10
รวม		564	100.00
ระดับชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 1	197	34.90
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	190	33.70
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	177	31.40
รวม		564	100.00

จากตาราง 3 พบว่าเป็นนักเรียนชาย 270 คน คิดเป็นร้อยละ 47.90 นักเรียนหญิง 294 คน คิดเป็นร้อยละ 52.10 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 จำนวน 197 190 และ 177 คน คิดเป็นร้อยละ 34.90 33.70 และ 31.40 ตามลำดับ ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 มีจำนวนใกล้เคียงกัน

1.2 ค่าสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จำแนกตามเพศและระดับชั้น มีรายละเอียดแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐาน จำแนกตามเพศและระดับชั้น

	ชาย			หญิง			รวม		
	\bar{X}	S	ความหมาย	\bar{X}	S	ความหมาย	\bar{X}	S	ความหมาย
ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา									
ม.1	75.56	2.57	ปานกลาง	81.29	4.70	สูง	78.47	4.76	ปานกลาง
ม.2	81.51	2.61	สูง	87.04	4.73	สูง	84.39	4.75	สูง
ม.3	85.61	2.64	สูง	90.25	5.09	สูง	88.10	4.74	สูง
รวม	80.61	4.88	ปานกลาง	86.12	6.90	สูง	83.49	6.19	สูง
ด้านภาษาและวรรณกรรม									
ม.1	36.53	2.04	ปานกลาง	39.84	1.64	สูง	38.21	2.48	สูง
ม.2	39.36	1.94	สูง	42.73	1.74	สูง	41.12	2.49	สูง
ม.3	43.41	1.90	สูง	46.35	2.17	สูง	44.99	2.52	สูง
รวม	39.57	3.42	สูง	42.91	3.24	สูง	41.32	3.72	สูง
ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี									
ม.1	56.02	2.07	ปานกลาง	62.12	2.12	สูง	59.12	3.70	สูง
ม.2	62.20	2.07	สูง	67.70	2.53	สูง	64.98	3.67	สูง
ม.3	66.01	2.12	สูง	71.06	3.01	สูง	68.72	3.65	สูง
รวม	61.08	4.61	สูง	66.89	4.50	สูง	64.11	5.40	สูง
ด้านการละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ									
ม.1	42.36	3.34	ปานกลาง	46.82	3.39	สูง	44.62	4.03	สูง
ม.2	48.76	3.02	สูง	52.12	4.22	สูง	50.53	4.06	สูง
ม.3	52.76	2.95	สูง	55.71	4.02	สูง	54.34	3.85	สูง
รวม	47.67	5.30	สูง	51.49	5.33	สูง	49.66	5.64	สูง
ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ									
ม.1	54.39	2.92	ปานกลาง	59.84	2.65	สูง	57.16	3.90	สูง
ม.2	60.37	2.94	สูง	65.47	2.97	สูง	63.03	3.90	สูง
ม.3	64.28	3.04	สูง	69.04	3.17	สูง	66.84	3.91	สูง
รวม	59.41	5.03	สูง	64.71	4.74	สูง	62.17	5.55	สูง
ทุกด้าน									
ม.1	264.87	5.47	ปานกลาง	289.88	6.08	สูง	277.56	13.80	สูง
ม.2	292.02	5.56	สูง	315.11	8.86	สูง	304.05	13.75	สูง
ม.3	312.07	5.68	สูง	332.42	11.17	สูง	322.99	13.60	สูง
รวม	288.36	20.14	สูง	312.12	19.60	สูง	300.77	23.13	สูง

จากตาราง 4 พบว่าระดับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่าในภาพรวมทั้งเพศชายและเพศหญิงมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง (288.36 และ 312.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านคือด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ พบว่าทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นทุกด้านอยู่ในระดับสูง ยกเว้นด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา เพศชายมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าอยู่ระหว่าง 39.57-86.12 เมื่อพิจารณาตามระดับชั้นพบว่าภาพรวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง (277.56, 304.05 และ 322.99 ตามลำดับ) และพิจารณาเป็นรายด้านคือ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ พบว่าทุกระดับชั้น มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง มีค่าอยู่ระหว่าง 38.21 – 88.10

2. การเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจำแนกตามเพศและระดับชั้น และศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นที่มีผลต่อการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two – way MANOVA) และการทดสอบภายหลังด้วยสถิติทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe' – test)

จากการวิเคราะห์ค่าสถิติการทดสอบตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (Stevens, J. 1996: 238) มีรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบความสัมพันธ์ภายในกลุ่มของตัวแปรตามทั้งหมด โดยวิธีการของ Bartlett's Test of Sphericity เพื่อตรวจสอบข้อตกลงข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (MANOVA) พบว่า ตัวแปรจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์โดยรวม โดยใช้วิธีการของ Bartlett ปรากฏว่าได้ค่า Bartlett's Test of Sphericity เท่ากับ 411.357 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าตัวแปรตาม คือ จิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กันจริง ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ และการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของข้อมูลจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการ

พักผ่อนหย่อนใจ และชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ ด้วยสถิติทดสอบ Levene จึงทำการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของเมทริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมของจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดีการเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ ด้วยสถิติบ็อกซ์ (Box's M Test) ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของตัวแปรจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้าน

จิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น	F	p
ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา	15.554	.000
ด้านภาษาและวรรณกรรม	2.879	.014
ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี	3.523	.004
ด้านการละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ	1.969	.082
ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ	.520	.761
Box's M = 207.325, F = 2.702, p = .000		

จากตาราง 5 พบว่า ความแปรปรวนของตัวแปรตามแต่ละตัว (Univariate Variance of Homogeneity) ระหว่างเพศและระดับชั้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จึงกล่าวได้ว่า ค่าความแปรปรวนในแต่ละตัวแปรตาม จากกลุ่มตัวอย่างไม่มีความเป็นเอกพันธ์กัน และเมื่อทำการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของเมทริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมของจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ ด้วยสถิติบ็อกซ์ (Box's M Test) ได้ค่าสถิติ Box's M = 207.325 ค่า F = 2.702 และมี p = .000 ซึ่งแสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิตินั้นคือ เมทริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วม (Variance-Covariance) มีค่าไม่เท่ากันในทุกกลุ่ม ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการทดสอบสำหรับการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (MANOVA) แต่เนื่องจากการละเมิดข้อตกลงจะมีผลน้อยมากในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างมีขนาดเท่ากันหรือใกล้เคียงกัน (Hair et al. 2006) ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two - way MANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

ผลการเปรียบเทียบจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและ การพักผ่อนหย่อนใจ และชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการของนักเรียนที่มีเพศต่างกัน และระดับชั้น ต่างกัน และศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศ และตัวแปรระดับชั้น ที่ส่งผลต่อการมีจิตสำนึกใน การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านต่างๆ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสอง ทาง (Two – way MANOVA) การวิเคราะห์ความแปรปรวนหนึ่งตัวแปร (Univariate Test) และทดสอบ ภายหลังด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' – test) มีรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตาราง 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two – way MANOVA) ของจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ด้านต่างๆ จำแนกตามเพศและระดับชั้น

		Sum of Square and Cross Product (SSCP)					Wilks' Λ	F	p
แหล่งความ แปรปรวน	df	จิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น							
		ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความ เชื่อและศาสนา	ภาษาและ วรรณกรรม	ศิลปกรรม และ โบราณคดี	การเล่น ดนตรีและ การพักผ่อน หย่อนใจ	ชีวิตความ เป็นอยู่และ วิทยาการ			
เพศ	1	3948.22							
		2385.05	1440.76						
		4175.08	2522.09	4414.98					
		2680.34	1619.15	2834.35	1819.61				
		3799.31	2295.09	4017.62	2579.25	3656.01	.26	310.56	.000
ระดับชั้น	2	8636.51							
		5868.67	4181.75						
		8593.66	5845.02	8551.17					
		8745.39	5952.92	8702.29	8856.19				
		8659.61	5894.29	8616.92	8769.31	8683.28	.12	211.28	.000
ปฏิสัมพันธ์ ของเพศ กับ ระดับชั้น	2	30.78							
		11.96	5.05						
		27.27	9.81	25.70					
		34.75	10.83	36.01	56.91				
		17.17	5.92	16.68	24.35	10.97	.98	1.10	.359

จากตาราง 6 เป็นผลการเปรียบเทียบในตัวแปรเพศ และตัวแปรระดับชั้น พบว่า

2.1 ผลการทดสอบในตัวแปรเพศ ได้ค่า $\Lambda = .26$ ค่าสถิติ $F = 310.56$ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแตกต่างกัน ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทางดังกล่าว จึงตรวจสอบต่อไปว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันั้น มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้านคือ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ แตกต่างกันหรือไม่ ผลดังตาราง 7

2.2 ผลการทดสอบในตัวแปรระดับชั้น ได้ค่า $\Lambda = .12$ ค่าสถิติ $F = 211.28$ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแตกต่างกัน ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทางดังกล่าว จึงตรวจสอบต่อไปว่านักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกันั้น มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้านคือ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ แตกต่างกันหรือไม่ ผลดังตาราง 8

3. ผลการทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นที่ส่งผลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่าค่า $\Lambda = .98$ ค่าสถิติ $F = 1.10$ ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเพศกับระดับชั้นไม่มีปฏิสัมพันธ์กันต่อ จิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเอกนามของจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้านของนักเรียนเมื่อจำแนกตามเพศ

จิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น	SS	df	MS	F	p
ด้าน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และศาสนา	3948.22	1	3948.22	255.27	.000
ด้านภาษาและ วรรณกรรม	1434.74	1	1434.74	389.26	.000
ด้านศิลปกรรมและ โบราณคดี	4414.98	1	4414.98	796.76	.000
ด้านการละเล่น ดนตรีและการ พักผ่อนหย่อนใจ	1823.16	1	1823.16	140.50	.000
ด้านชีวิตความ เป็นอยู่และ วิทยาการ	3656.01	1	3656.01	421.07	.000

จากตาราง 7 พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้าน สูงกว่านักเรียนชาย

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเอกนามของจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้านของนักเรียนเมื่อจำแนกตามระดับชั้น

จิตสำนึกในการ อนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม ท้องถิ่น	SS	df	MS	F	p
ด้าน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และศาสนา	8636.51	2	4318.25	279.19	.000
ด้านภาษาและ วรรณกรรม	4192.89	2	2096.45	568.79	.000
ด้านศิลปกรรมและ โบราณคดี	8551.17	2	4275.59	771.60	.000
ด้านการละเล่น ดนตรีและการ พักผ่อนหย่อนใจ	8864.80	2	4432.40	341.57	.000
ด้านชีวิตความ เป็นอยู่และ วิทยาการ	8683.28	2	4341.64	500.04	.000

จากตาราง 8 พบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพื่อให้ทราบว่านักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้น มีคู่ใดบ้างที่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้าน แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการ ของเชฟเฟ (Scheffe' - test) เพื่อทำการค้นหาว่าตัวแปรระดับชั้นคู่ใด ที่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้านแตกต่างกัน ปราบกฎผลดังตาราง 9

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบพหุคูณของจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้าน
เมื่อจำแนกตามระดับชั้นของนักเรียน

ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย				
จิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทาง				
วัฒนธรรมท้องถิ่น	\bar{X}	มัธยมศึกษาปีที่ 1	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 3
ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความ				
เชื่อและศาสนา				
มัธยมศึกษาปีที่ 1	78.47	-	5.92*	9.63*
มัธยมศึกษาปีที่ 2	84.39	-	-	3.71*
มัธยมศึกษาปีที่ 3	88.10	-	-	-
จิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทาง				
วัฒนธรรมท้องถิ่น	\bar{X}	มัธยมศึกษาปีที่ 1	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 3
ด้านภาษาและวรรณกรรม				
มัธยมศึกษาปีที่ 1	38.21	-	2.91*	6.78*
มัธยมศึกษาปีที่ 2	41.12	-	-	3.87*
มัธยมศึกษาปีที่ 3	44.99	-	-	-
จิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทาง				
วัฒนธรรมท้องถิ่น	\bar{X}	มัธยมศึกษาปีที่ 1	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 3
ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี				
มัธยมศึกษาปีที่ 1	59.12	-	5.86*	9.61*
มัธยมศึกษาปีที่ 2	64.89	-	-	3.74*
มัธยมศึกษาปีที่ 3	68.72	-	-	-
จิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทาง				
วัฒนธรรมท้องถิ่น	\bar{X}	มัธยมศึกษาปีที่ 1	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 3
ด้านการละเล่น ดนตรีและการ				
พักผ่อนหย่อนใจ				
มัธยมศึกษาปีที่ 1	44.62	-	5.90*	9.72*
มัธยมศึกษาปีที่ 2	50.53	-	-	3.82*
มัธยมศึกษาปีที่ 3	54.34	-	-	-
จิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทาง				
วัฒนธรรมท้องถิ่น	\bar{X}	มัธยมศึกษาปีที่ 1	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 3
ด้านชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ				
มัธยมศึกษาปีที่ 1	57.16	-	5.87*	9.68*
มัธยมศึกษาปีที่ 2	63.03	-	-	3.80*
มัธยมศึกษาปีที่ 3	66.84	-	-	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่า จิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้าน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละด้าน สูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐานและวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) ที่ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ โดยกำหนดสมมติฐานในการวิจัย คือ นักเรียนที่มีเพศและระดับชั้นต่างกัน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น แตกต่างกัน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้น ส่งผลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) จำนวน 564 คน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 197 คน เป็นชาย 97 คน หญิง 100 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 190 คน เป็นชาย 91 คน หญิง 99 คน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 177 คน เป็นชาย 82 คน หญิง 95 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 75 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

การดำเนินการเก็บข้อมูล โดยนำแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ให้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 564 คน จากนั้นนำคะแนนจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ได้มาทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two – Way MANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการ ของเซฟเฟ (Scheffe' – test)

สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลคะแนนจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ในภาพรวมมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในทุกด้าน อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาตามเพศและระดับชั้นพบว่าทั้งเพศชาย เพศหญิง และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในทุกด้าน อยู่ในระดับสูงเช่นกัน

2. เปรียบเทียบจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 พบว่า

2.1 นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแตกต่างกันโดยที่นักเรียนหญิงมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามลำดับ

3. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นที่ส่งผลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

อภิปรายผล

1. การศึกษาระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และจำแนกตามเพศและระดับชั้น พบว่าระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในภาพรวมของนักเรียนทั้งหมด อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจาก สถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดให้มีการให้ความรู้ อบรม จัดการเรียนการสอนที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกที่ดีในเรื่องต่าง ๆ รอบตัว เพื่อให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญ ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

2. การเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เมื่อจำแนกตามเพศ และระดับชั้นมีดังนี้

2.1 พิจารณาตามเพศพบว่า ระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง อยู่ในระดับสูง แต่จะเห็นได้ว่านักเรียนชายมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ต่ำกว่านักเรียนหญิง ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากลักษณะเฉพาะของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีสิ่งที่สนใจแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ กัญญา สุวรรณแสง (2532 : 161) กล่าวว่า ความแตกต่างในเรื่องเพศเป็นสาเหตุให้คนเราแตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้ ทักษะ เจตคติ ทิศนคติ ความสนใจ และการแสดงพฤติกรรมและจากการค้นคว้า ปรากฏว่าเพศหญิงหรือเพศชายสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ทัดเทียมกัน แต่เพศหญิงและเพศชายจะมีทัศนคติหรือความสนใจที่แตกต่างกัน และพรพิมล เจียมมนาครินทร์ (2539 : 122) กล่าวว่า เมื่อช่วงวัยรุ่น วัยรุ่นชายและหญิงเริ่มมีความสนใจในอาชีพและเริ่มวางแผนเกี่ยวกับอาชีพในอนาคต วัยรุ่นหญิงจะวางแผนเกี่ยวกับอาชีพน้อยกว่าวัยรุ่นชาย เพราะคิดว่าหลังจากแต่งงานมีครอบครัวแล้ว วิธีชีวิตความเป็นอยู่อาจเปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งอาชีพของตนด้วย ในขณะที่วัยรุ่นชายคิดว่าอาชีพของตนจะถูกขัดขวางจากการแต่งงาน ทำให้เห็นว่าวัยรุ่นชายและหญิงมีทัศนคติและความสนใจที่แตกต่างกัน อารี พันธุ์มณี (2544 : 33) กล่าวว่าความแตกต่างในเรื่องต่างๆ ทางเพศชายและเพศหญิง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาทของหญิงและชายให้แตกต่างกัน เช่นบางวัฒนธรรมถือว่า ชายเป็นช้างเท้าหน้า หญิงเป็นช้างเท้าหลัง หรือชายเป็นผู้นำ หญิงเป็นผู้ตาม เป็นต้น หรือในบางวัฒนธรรมเชื่อว่าผู้ชายต้องเข้มแข็งอดทนอ่อนแอไม่ได้ ผู้หญิงอ่อนแอกว่า หรือผู้ชายมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าผู้หญิงเพราะในบางตำแหน่งไม่เปิดให้ผู้หญิงทำงานในตำแหน่งหน้าที่ที่สูงกว่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเพศ โดยมีเรื่องของวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญชนก ต่วนชื่น (2551: 92) ที่กล่าวว่า ลักษณะเฉพาะของนักเรียนหญิงและนักเรียนชายที่มีความสนใจแตกต่างกัน ทำให้นักเรียนหญิงมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย สูงกว่านักเรียนชาย สอดคล้องกับ ทฤษฎีของเบอร์นาร์ด (1984) ที่กล่าวถึงลักษณะและความสนใจที่แตกต่างกันระหว่างเพศ ลักษณะความเป็นชาย ได้แก่ ความเป็นผู้นำ ความมีอำนาจเหนือ ความก้าวร้าว การมีบุคลิกภาพที่เข้มแข็ง เป็นตัวของตัวเอง ความพึงพอใจในความเป็นชาย ความมั่นใจในเลือนนักรู้ ชอบการต่อสู้ ความอาจหาญ และ ชอบการใช้กำลัง ส่วนลักษณะความเป็นหญิง มีความเมตตา ความเห็นอกเห็นใจ การแสดงความรัก ความเข้าใจผู้อื่น มีลักษณะยอมคล้อยตาม ชอบการประจบเอาใจ การพึ่งพา ชอบความสวยงาม ซลาด ซื่ออายุ และอ่อนไหวต่อความรู้สึก ซึ่งความแตกต่างระหว่างเพศที่กล่าวมาทำให้รู้่านักเรียนหญิงมีลักษณะชอบความสวยงาม มีความอ่อนไหวต่อความรู้สึกสูงกว่านักเรียนชาย จึงส่งผลให้นักเรียนหญิงมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น สูงกว่านักเรียนชาย

2.2 พิจารณาตามระดับชั้นพบว่า ระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 อยู่ในระดับสูง (277.56 304.05 และ 322.99) และจะเห็นได้ว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 สอดคล้องกับ ทฤษฎีของโคลเบิร์ตที่กล่าวไว้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมจะเป็นไปตามลำดับขั้นของอายุ สอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบปัจฉิม (2520: 44-45) พบว่าเมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ และสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผลมากขึ้นเป็นลำดับ จากการศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภรัตน์ ทองอ่อน (2550: 114) พบว่า คุณภาพของผู้เรียนที่พึงประสงค์ที่เกี่ยวกับจิตสำนึกของนักเรียน จะมีความแตกต่างกัน เมื่อได้รับการเรียนในในแต่ละช่วงชั้นที่มีการพัฒนาจิตสำนึกแตกต่างกัน โดยกลุ่มนักเรียนที่เรียนในระดับชั้นสูงกว่าจะได้รับการพัฒนาที่มากกว่า ทั้งในด้านเนื้อหาและประสบการณ์ และในวัยรุ่นจะมีความสำนึกเป็นแรงควบคุมภายในจิตใจประการหนึ่ง ซึ่งความสำนึกนี้จะประกอบด้วยลักษณะ คือความรู้สึกผิด และละอายใจ ทั้งสองลักษณะนี้จะมีส่วนช่วยให้วัยรุ่นเกิดความสำนึกในหน้าที่ของตนขึ้นมา (ประยูรศรี มณีศร. 536: 41) นั่นแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะมีความมั่นคงและรับผิดชอบมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 1 ตามลำดับ

3. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับชั้นที่ส่งผลต่อจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 เป็นผลเนื่องมาจากการที่นักเรียนได้รับการอบรมและปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในเรื่องของจิตสำนึกตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในทุกระดับชั้น ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เพิ่มมากขึ้นและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 โดยผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับสูง คือเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง แต่ในปัจจุบันนี้มีสื่อจากต่างประเทศ และมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาสอดแทรกในท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งอาจทำให้ชนบทรอบนิยม ประเพณี วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมต่างๆ ในท้องถิ่นอาจถูกกลืนเลือนไปใน

อนาคต ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งหากมิได้มีการปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดึงดูดให้นักเรียนในท้องถิ่นนั้นๆ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมที่ดึงดูดต่างกันในท้องถิ่น อาจหมดคุณค่าในสังคมและขาดผู้สืบทอดไปในที่สุด ดังนั้นเพื่อที่จะทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่าคงอยู่ต่อไปทางโรงเรียนควรต้องร่วมมือกับผู้ปกครองที่จะให้ความรู้ปลูกฝังความภาคภูมิใจ ความรักในวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่นักเรียน เพื่อนักเรียนจะได้เห็นคุณค่าและร่วมกันรักษา สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดึงดูดต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในจังหวัดนนทบุรีและเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 เท่านั้น ดังนั้นควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมกับนักเรียนที่อยู่ในพื้นที่อื่นๆ หรือกับนักเรียนที่มีระดับอายุที่แตกต่างจากเดิม เพื่อขยายผลการวิจัยเนื่องจากนักเรียนที่อยู่ในจังหวัดอื่นๆ อาจมีสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างจากจังหวัดนนทบุรี และนักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นที่มีช่วงอายุที่แตกต่างจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 อาจมีวุฒิภาวะและความสนใจที่แตกต่างจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 ดังกล่าว

2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการวิจัยจิตสำนึกเพียงอย่างเดียว ควรทำการวิจัยทางพฤติกรรมควบคู่กันไปกับการศึกษาจิตสำนึกเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกและพฤติกรรมเพื่อจะได้ขยายผลการวิจัยต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2542). *วัฒนธรรม อารยธรรม ภูมิปัญญาและเทคโนโลยี*. กรุงเทพฯ: มีดีเนตเวิร์ก จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการจัดการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม* กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- _____. (2544). *สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2544). *สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2545ก). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2545ก). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กันยา สุวรรณแสง. (2532). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา.
- ขวัญชนก ต่วนชื่น. (2551). *การศึกษาการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดสมุทรสงคราม* ปรินญาณีพันธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ไชแสง ศุขะวัฒน์. (2530). *การอนุรักษ์โบราณสถานและงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม เอกสารประกอบการบรรยายสัมมนาการอนุรักษ์โบราณสถานในฐานะเป็นหลักฐานทางวิชาการ*. มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2542). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดนนทบุรี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จาตุรนต์ ภัคศิวานิช. (2550). *การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ณ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี* ปรินญาณีพันธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2527). *มูลบทจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: ตีรณสาร.

- ชาย โปธิลิตา; และคนอื่นๆ. (2543). รายงานการวิจัยพื้นฐานการศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผนการนำกิจกรรมควบคุมโรคติดต่อของชุมชน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2546). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2520). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เต็มศักดิ์ คทวณิช. (2546). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ถวิล ธาราโกชน. (2545). จิตวิทยาทั่วไป. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลัยสงครมโนพระบรมราชูปถัมภ์. อัดสำเนา.
- เทวินทร์ พิสง. (2547). การพัฒนาแบบวัดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดจันทบุรี. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธรรมรัตน์ วงศ์ประเสริฐ. (2539). จิตสำนึกของผู้ขับขี่ยานยนต์รับจ้างในกรุงเทพมหานครที่มีต่อปัญหามลพิษทางเสียง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา) นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญสม หรรษาศิริพงษ์. (2542, มกราคม). จิตสำนึก. วารสารวิชาการสภาอาจารย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 4(1): 71-73.
- ประชิด สกณะพัฒน์. (2548). วิถีไทย. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ประยูรศรี มณีสร. (2536). จิตวิทยาวัยรุ่น ภาควิชาจิตวิทยาและแนะแนว คณะครุศาสตร์ สหรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูจันทระเกษม.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). พัฒนาการวัยรุ่น กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน แกรมมี.
- พัชรภา วรแสง. (2546). การศึกษาวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนและการพัฒนวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพกลุ่มตามแบบของจอห์น โอไครท์ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ หอวัง นนทบุรี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- มยุรี ศรีชัย. (2538). เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Techniques). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.เจ.พรินติ้ง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

- ล้วน สายยศ ;และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2539). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2543). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลักขณา สรีวัฒน์. (2539). *จิตวิทยาเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- วิสิทธิ์ โจรณ์พจนรัตน์. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545*
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545
พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด
 ก๊อปปี้ แอนด์ พริ้นท์.
- ศุภรัตน์ ทองอ่อน. (2550). *การศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากร*
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในจังหวัดปราจีนบุรีที่มีระดับการใน
เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา).
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร
- สถานีตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี. (2552). *แผนที่จังหวัดนนทบุรี*. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2552,
 จาก <http://nonhaburi.police.go.th/mapnon.html>
- สมจิต วัฒนาชยากุล. (2527). *การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ*. กรุงเทพฯ: ประกายพริก.
- สมพงษ์ ปันพูน. (2546). *การแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้น*
มัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การวัดผลและ
 ประเมินผลการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.ถ่ายเอกสาร
- สมพงษ์ สิงหนผล. (2542, มิถุนายน-ตุลาคม). *ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่*. *สีมาจารย์*.13(27): 16.
- สาร สาระทัศนานันท์. (2543-2544, ธันวาคม – มกราคม). *การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิ*
ปัญญาชาวบ้าน. *วัฒนธรรมไทย*. 38(2). 15-18.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพแห่งชาติ. (2555). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*
พุทธศักราช 2550. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2555, จาก
<http://www.thaihealth.or.th/partner/blog/6954>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ*. อัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แผนการศึกษาศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม*
แห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). *แผนแม่บทปรัณรงค์วัฒนธรรมไทย ปี*
พ.ศ.2537. กรุงเทพฯ: นีลนารการพิมพ์.

- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). *เอกสารการศึกษและพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น (เล่ม 1) วัฒนธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- _____. (2539). *วัฒนธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุชา จันทน์เอม. (2544). *จิตวิทยาทั่วไป ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พิมพ์ครั้งที่ 13*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพจน์ ทายแก้ว. (2546, มกราคม-มิถุนายน). *จิตสำนึกสาธารณะ การก่อรูปและกระบวนการเสริมสร้าง*. *วารสารเพชรบุรีวิทยาลัยการณ*. 4(1) : 47-57.
- สุพัตรา สุภาพ. (2543). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม : ครอบครัว : ศาสนา : ประเพณี*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2536). *สังคมและวัฒนธรรมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวิษญ์ รัศมิภูติ. (2530). *ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528. เอกสารประกอบการบรรยายสัมมนาการอนุรักษ์โบราณสถานในฐานะเป็นหลักฐานทางวิชาการ*. มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ.
- องค์ บรรจุน. (2549, เมษายน). *มอญปากเกร็ด*. *ศิลปวัฒนธรรม*. 27(6). 161
- อลิสรา รามโกมุท. (2542). *เกาะเกร็ด : วิถีชีวิตชุมชนมอญริมน้ำเจ้าพระยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาพันธ์.
- อาภรณ์ ณ สงขลา. (2530). *การอนุรักษ์พระพุทธรูป*. *เอกสารประกอบการสัมมนาการอนุรักษ์พระพุทธรูป*. ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย.
- อารี พันธุ์มณี. (2544). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ 1999.
- เอ็ด ภิรมย์. (2542). *เกาะเกร็ด*. *วัดปรมย์ยิกาวาส ภาพและบทความ* : เอ็น พี. สกรีนพริ้นติ้ง.
- Allen, Mary J.; & Yen, Wendy M.. (1979). *Introduction to Measurement Theory*. California:Brooks/Cole.
- Andrew M. Colman. (2001). *A Dictionary of Psychology*. New York: Oxford University Press.
- Farthing G. William. (1992). *The Psychology of Consciousness*. New Jersey: Prentice Hall.
- Good, V. Carter. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book Company, Inc.
- Hess, Robert D; & Thorney Judith V. (1967). *The Development of Political Attitude in children*. Chicago : Aldine.
- Raymond J. Corsini. (1999). *The dictionary of Psychology*. Philadelphia: Tattor & Francis.

Robert M. Liebert; & Michael D. Spiegler. (1978). *Personality : strategies and issued*. 3 rd ed.

Homewood: lewin-Dorsey Limited.

Wolman, Benjamin B. (1988). *Dictionary of Behavioral Science*. 2 nd ed. New York:

Academic Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
ท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
1	1.00	คัดเลือกไว้	34	1.00	คัดเลือกไว้	67	1.00	คัดเลือกไว้
2	1.00	คัดเลือกไว้	35	1.00	คัดเลือกไว้	68	1.00	คัดเลือกไว้
3	0.80	คัดเลือกไว้	36	1.00	คัดเลือกไว้	69	1.00	คัดเลือกไว้
4	0.80	คัดเลือกไว้	37	1.00	คัดเลือกไว้	70	0.80	คัดเลือกไว้
5	1.00	คัดเลือกไว้	38	1.00	คัดเลือกไว้	71	1.00	คัดเลือกไว้
6	1.00	คัดเลือกไว้	39	0.80	คัดเลือกไว้	72	1.00	คัดเลือกไว้
7	1.00	คัดเลือกไว้	40	1.00	คัดเลือกไว้	73	1.00	คัดเลือกไว้
8	1.00	คัดเลือกไว้	41	1.00	คัดเลือกไว้	74	1.00	คัดเลือกไว้
9	1.00	คัดเลือกไว้	42	0.80	คัดเลือกไว้	75	0.80	คัดเลือกไว้
10	1.00	คัดเลือกไว้	43	1.00	คัดเลือกไว้	76	0.80	คัดเลือกไว้
11	0.80	คัดเลือกไว้	44	1.00	คัดเลือกไว้	77	0.80	คัดเลือกไว้
12	1.00	คัดเลือกไว้	45	1.00	คัดเลือกไว้	78	1.00	คัดเลือกไว้
13	0.60	คัดเลือกไว้	46	1.00	คัดเลือกไว้	79	1.00	คัดเลือกไว้
14	1.00	คัดเลือกไว้	47	1.00	คัดเลือกไว้	80	1.00	คัดเลือกไว้
15	1.00	คัดเลือกไว้	48	0.80	คัดเลือกไว้	81	0.60	คัดเลือกไว้
16	1.00	คัดเลือกไว้	49	0.80	คัดเลือกไว้	82	1.00	คัดเลือกไว้
17	1.00	คัดเลือกไว้	50	0.80	คัดเลือกไว้	83	1.00	คัดเลือกไว้
18	1.00	คัดเลือกไว้	51	1.00	คัดเลือกไว้	84	0.80	คัดเลือกไว้
19	1.00	คัดเลือกไว้	52	1.00	คัดเลือกไว้	85	1.00	คัดเลือกไว้
20	0.60	คัดเลือกไว้	53	1.00	คัดเลือกไว้	86	1.00	คัดเลือกไว้
21	1.00	คัดเลือกไว้	54	1.00	คัดเลือกไว้	87	1.00	คัดเลือกไว้
22	1.00	คัดเลือกไว้	55	1.00	คัดเลือกไว้	88	1.00	คัดเลือกไว้
23	1.00	คัดเลือกไว้	56	1.00	คัดเลือกไว้	89	1.00	คัดเลือกไว้
24	1.00	คัดเลือกไว้	57	1.00	คัดเลือกไว้	90	1.00	คัดเลือกไว้
25	1.00	คัดเลือกไว้	58	1.00	คัดเลือกไว้	91	1.00	คัดเลือกไว้
26	0.80	คัดเลือกไว้	59	1.00	คัดเลือกไว้	92	0.80	คัดเลือกไว้
27	1.00	คัดเลือกไว้	60	1.00	คัดเลือกไว้	93	0.80	คัดเลือกไว้
28	1.00	คัดเลือกไว้	61	1.00	คัดเลือกไว้	94	1.00	คัดเลือกไว้
29	0.80	คัดเลือกไว้	62	1.00	คัดเลือกไว้	95	1.00	คัดเลือกไว้
30	1.00	คัดเลือกไว้	63	1.00	คัดเลือกไว้	96	1.00	คัดเลือกไว้
31	1.00	คัดเลือกไว้	64	1.00	คัดเลือกไว้	97	1.00	คัดเลือกไว้
32	1.00	คัดเลือกไว้	65	1.00	คัดเลือกไว้	98	0.60	คัดเลือกไว้
33	0.80	คัดเลือกไว้	66	1.00	คัดเลือกไว้	99	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
ท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี (ต่อ)

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
100	1.00	คัดเลือกไว้	106	1.00	คัดเลือกไว้	112	1.00	คัดเลือกไว้
101	1.00	คัดเลือกไว้	107	1.00	คัดเลือกไว้	113	0.80	คัดเลือกไว้
102	1.00	คัดเลือกไว้	108	0.80	คัดเลือกไว้	114	1.00	คัดเลือกไว้
103	1.00	คัดเลือกไว้	109	0.80	คัดเลือกไว้	115	1.00	คัดเลือกไว้
104	1.00	คัดเลือกไว้	110	1.00	คัดเลือกไว้			
105	1.00	คัดเลือกไว้	111	0.80	คัดเลือกไว้			

ตาราง 11 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นใน
จังหวัดนนทบุรี

ข้อที่	r	การพิจารณา	ข้อที่	r	การพิจารณา	ข้อที่	r	การพิจารณา
1	.3460	คัดเลือกไว้	34	.5325	คัดเลือกไว้	67	.5252	คัดเลือกไว้
2	.4006	คัดเลือกไว้	35	.3992	คัดเลือกไว้	68	.2297	ตัดทิ้ง
3	.4015	คัดเลือกไว้	36	.5735	คัดเลือกไว้	69	.4173	คัดเลือกไว้
4	.7574	คัดเลือกไว้	37	.2338	ตัดทิ้ง	70	.6934	คัดเลือกไว้
5	-.3941	ตัดทิ้ง	38	.3009	คัดเลือกไว้	71	.5116	คัดเลือกไว้
6	.1858	ตัดทิ้ง	39	.5779	คัดเลือกไว้	72	.4190	คัดเลือกไว้
7	.5024	คัดเลือกไว้	40	.1222	ตัดทิ้ง	73	-.2403	ตัดทิ้ง
8	.4650	คัดเลือกไว้	41	.3226	คัดเลือกไว้	74	.5797	คัดเลือกไว้
9	.1082	ตัดทิ้ง	42	.2972	คัดเลือกไว้	75	-.3304	ตัดทิ้ง
10	-.4366	ตัดทิ้ง	43	.3110	คัดเลือกไว้	76	-.2518	ตัดทิ้ง
11	-.0736	ตัดทิ้ง	44	.2858	คัดเลือกไว้	77	-.0078	ตัดทิ้ง
12	.1443	ตัดทิ้ง	45	.4692	คัดเลือกไว้	78	.0125	ตัดทิ้ง
13	.4164	คัดเลือกไว้	46	.4244	คัดเลือกไว้	79	-.2478	ตัดทิ้ง
14	.5772	คัดเลือกไว้	47	.5562	คัดเลือกไว้	80	.2509	คัดเลือกไว้
15	.5180	คัดเลือกไว้	48	.4854	คัดเลือกไว้	81	-.3160	ตัดทิ้ง
16	.3168	คัดเลือกไว้	49	.4633	คัดเลือกไว้	82	.0850	ตัดทิ้ง
17	.3869	คัดเลือกไว้	50	.2793	คัดเลือกไว้	83	.2363	ตัดทิ้ง
18	.4793	คัดเลือกไว้	51	.5696	คัดเลือกไว้	84	.2736	คัดเลือกไว้
19	.4931	คัดเลือกไว้	52	.2455	ตัดทิ้ง	85	.2393	ตัดทิ้ง
20	.4313	คัดเลือกไว้	53	.2979	คัดเลือกไว้	86	.1164	ตัดทิ้ง
21	.0136	ตัดทิ้ง	54	.3473	คัดเลือกไว้	87	.5591	คัดเลือกไว้
22	.4457	คัดเลือกไว้	55	.5280	คัดเลือกไว้	88	.5337	คัดเลือกไว้
23	-.0405	ตัดทิ้ง	56	.5533	คัดเลือกไว้	89	.4578	คัดเลือกไว้
24	.1977	ตัดทิ้ง	57	.5054	คัดเลือกไว้	90	.0135	ตัดทิ้ง
25	.4167	คัดเลือกไว้	58	.3032	คัดเลือกไว้	91	.4223	คัดเลือกไว้
26	.5347	คัดเลือกไว้	59	.6184	คัดเลือกไว้	92	.3885	คัดเลือกไว้
27	-.3163	ตัดทิ้ง	60	.5447	คัดเลือกไว้	93	-.3367	ตัดทิ้ง
28	-.2779	ตัดทิ้ง	61	.3095	คัดเลือกไว้	94	.4305	คัดเลือกไว้
29	.5897	คัดเลือกไว้	62	.1090	ตัดทิ้ง	95	.0566	ตัดทิ้ง
30	.0715	คัดเลือกไว้	63	.2630	คัดเลือกไว้	96	-.2191	ตัดทิ้ง
31	.4667	คัดเลือกไว้	64	.2056	ตัดทิ้ง	97	.2071	ตัดทิ้ง
32	.4364	คัดเลือกไว้	65	.0815	ตัดทิ้ง	98	.2422	ตัดทิ้ง
33	.4498	คัดเลือกไว้	66	.2252	ตัดทิ้ง	99	.2351	ตัดทิ้ง

ตาราง 11 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นใน
จังหวัดนนทบุรี (ต่อ)

ข้อที่	r	การพิจารณา	ข้อที่	r	การพิจารณา	ข้อที่	R	การพิจารณา
100	.5257	คัดเลือกไว้	106	.3048	คัดเลือกไว้	112	.4809	คัดเลือกไว้
101	.2346	ตัดทิ้ง	107	.4260	คัดเลือกไว้	113	.1901	ตัดทิ้ง
102	.3920	คัดเลือกไว้	108	.2753	คัดเลือกไว้	114	.3873	คัดเลือกไว้
103	.3561	คัดเลือกไว้	109	.3797	คัดเลือกไว้	115	.4312	คัดเลือกไว้
104	.2613	คัดเลือกไว้	110	.3765	คัดเลือกไว้			
105	.4359	คัดเลือกไว้	111	.2345	ตัดทิ้ง			

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี มีค่าเท่ากับ .9143

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ในจังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (นนทบุรี) ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ
2. ขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามออกมาตามสภาพที่เป็นจริงและครบทุกข้อ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยได้อย่างครบถ้วน

***** ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการทำแบบวัดครั้งนี้เป็นอย่างดี *****

(เจ้าอากาศตรี วชิรวิชญ์ ทองคำ)

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน

คำชี้แจงโปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน

1. เพศ ชาย
 หญิง
2. ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1
 มัธยมศึกษาปีที่ 2
 มัธยมศึกษาปีที่ 3

ตอนที่ 2 แบบวัดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจงให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือให้ตรงกับความคิดเห็น / การปฏิบัติที่เป็นจริงมากที่สุด โดยมีระดับดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นนักเรียนมีความเห็นด้วยมากที่สุด / การปฏิบัติเป็นประจำ
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นนักเรียนมีความเห็นด้วยมาก / การปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นนักเรียนมีความเห็นด้วยปานกลาง / การปฏิบัติเป็นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นนักเรียนมีความเห็นด้วยน้อย / การปฏิบัติเล็กน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นนักเรียนมีความเห็นด้วยน้อยที่สุด / การปฏิบัติ น้อยมากหรือไม่ปฏิบัติ

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา					
1) ประเพณีการแห่สงกรานต์ของจังหวัดนนทบุรี โดยเฉพาะที่เกาะเกร็ดเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน					
2) เมื่อนักเรียนเห็นป้ายโฆษณาเชิญชวนการเข้าร่วมงานประเพณีของจังหวัดนนทบุรีแล้วนักเรียนมีความรู้สึกอยากไป					
3) ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการนับถือผีบรรพบุรุษสอนให้คนมีความกตัญญูรู้คุณ					
4) การทรงเจ้าที่หน้าศาลเจ้าพ่อเกษแก้ว เมื่อถึงหน้าเทศกาลประเพณีการรำถวายเจ้าพ่อเกษแก้วเป็นเรื่องที่ไม่สมเหตุผล					
5) การจัดให้มีประเพณีของชาวไทยเชื้อสายรามัญ ถือว่าเป็นการรักษาประเพณีรามัญให้คงอยู่สืบไป					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6) บุคคลที่ทำการแสดงหรือปฏิบัติเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นเป็นบุคคลที่น่าชื่นชม					
7) การรู้จักคติความเชื่อของท้องถิ่นทำให้รู้สึกภาคภูมิใจและรู้สึกว่าตนเองมีความรู้					
8) ประเพณีการทำศพพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ของชาวรามัญเป็นประเพณีที่มีคุณค่าต่อชุมชนและคนรุ่นหลัง					
9) การให้ความรู้ทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่นแก่บุคคลอื่นเป็นเรื่องที่เหมาะสม					
10) ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อต่างๆ ของจังหวัดนนทบุรีเป็นสิ่งที่สั่งสมมาจากบรรพบุรุษควรค่าแก่การอนุรักษ์					
11) การจัดให้มีการแข่งขันเกี่ยวกับการทดสอบความรู้เรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนาเป็นสิ่งที่ดี					
12) ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของจังหวัดนนทบุรีแฝงไปด้วยความรู้และคุณธรรม					
13) นักเรียนเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมและทำแต่ความดีละเว้นความชั่วตามหลักของศาสนาในท้องถิ่น					
14) นักเรียนรู้สึกต่อต้านทุกครั้งเมื่อมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่างของท้องถิ่น					
15) การมีประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเป็นเรื่องที่ควรสืบทอดให้คงอยู่ต่อไป					
16) นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่จะช่วยเผยแพร่ประเพณีที่ดีงามของจังหวัดนนทบุรี					
17) นักเรียนเสนอตัวเป็นตัวแทนในการแสดงหรือปฏิบัติเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น เมื่อมีการจัดงานขึ้น					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
18) นักเรียนเข้าร่วมงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาซึ่งทำให้รู้สึก ว่าตนเป็นคนใจเย็นและเป็นผู้ให้มากขึ้น					
19) นักเรียนรู้สึกมีความสุขที่ได้เล่าเรื่องราวประสบการณ์ในการ ได้เข้าร่วมงานประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่น					
20) นักเรียนค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่น					
21) นักเรียนต้องการที่จะเผยแพร่ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับ ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ให้คนอื่นได้รับรู้					
22) นักเรียนเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอน คติพจน์ ข้อคิดต่างๆ ของบรรพบุรุษ					
ด้านภาษาและวรรณกรรม					
23) นักเรียนรู้สึกมีความรู้และภาคภูมิใจหากนักเรียนได้เรียนรู้และใช้ ภาษาไทยรามัญได้					
24) ภาษาไทยรามัญเป็นภาษาท้องถิ่นของชาวรามัญเกาะเกร็ดที่มี คุณค่าและความสำคัญต่อท้องถิ่น					
25) การอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดนนทบุรีถือเป็น สิ่งสำคัญ					
26) การจัดการเรียนการสอนให้มีวิชาภาษาท้องถิ่น เช่นภาษาไทย รามัญนับเป็นสิ่งที่น่ายกย่อง					
27) นักเรียนค้นคว้า สืบเสาะแสวงหาประวัติความเป็นมา คุณค่าและ ความสำคัญของภาษาและวรรณกรรมไทยรามัญเพื่อเพิ่มเติมความรู้					
28) นักเรียนกล่าวถึงคุณค่า ความสำคัญของภาษาไทยรามัญและ วรรณกรรมท้องถิ่นให้ผู้อื่นฟัง					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
29) นักเรียนมีส่วนร่วมในการรักษาเอกสารโบราณต่างๆ ที่มีคุณค่าในท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ เช่นร่วมบริจาคเงินช่วยเหลือ					
30) นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่แสดงถึงความตระหนักในคุณค่าความสำคัญของภาษาไทยรามัญในโอกาสต่างๆ					
31) เมื่อนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่นตนเองนักเรียนจะถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รับรู้ความรู้นั้นๆ					
32) เมื่อมีการจัดแสดงละครหรือเล่นิทานพื้นบ้าน นักเรียนเลือกที่จะเล่นิทานหรือแสดงละครที่เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นตนเอง					
<u>ด้านศิลปกรรมและโบราณคดี</u>					
33) ศิลปกรรมท้องถิ่นต่างๆ ของจังหวัดนนทบุรีล้วนเป็นสิ่งสำคัญควรค่าแก่การอนุรักษ์					
34) โบราณคดีท้องถิ่นต่างๆ ของจังหวัดนนทบุรีล้วนเป็นสิ่งสำคัญควรค่าแก่การอนุรักษ์					
35) การที่นักเรียนรู้ถึงงานศิลปกรรมท้องถิ่นต่างๆ ของจังหวัดนนทบุรีทำให้นักเรียนรู้สึกภูมิใจและมีความรู้					
36) การที่นักเรียนรู้ถึงงานโบราณคดีท้องถิ่นต่างๆ ของจังหวัดนนทบุรีทำให้นักเรียนรู้สึกภูมิใจและมีความรู้					
37) เครื่องปั้นดินเผาที่เกาะเกร็ดเป็นสิ่งที่สืบทอดมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษล้วนเป็นสิ่งทรงคุณค่า					
38) การดูแลรักษาจิตรกรรมฝาผนังของวัดเก่าแก่ในจังหวัดนนทบุรีเป็นสิ่งที่เหมาะสม					
39) นักเรียนรู้สึกต่อต้านหากมีผู้ใดมาทำลายงานด้านศิลปกรรมและโบราณคดีของท้องถิ่น					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
40) การถ่ายทอดศิลปกรรมและโบราณคดีของท้องถิ่น เป็นหน้าที่ของทุกคน					
41) นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจหากตนเองได้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ศิลปกรรมและโบราณคดีของท้องถิ่นคงอยู่สืบไป					
42) นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมรักษาความสะอาดและพัฒนาโบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ ที่สำคัญของท้องถิ่น					
43) เมื่อพบเห็นบุคคลมาทำลายหรือทำความสกปรกแก่โบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ ที่สำคัญของท้องถิ่นนักเรียนจะห้ามและชี้แจงถึงคุณค่า					
44) นักเรียนร่วมถ่ายทอดและสืบสานงานศิลปกรรม งานโบราณคดีต่างๆ ของท้องถิ่น					
45) นักเรียนทำการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปกรรมและโบราณคดีของท้องถิ่น					
46) นักเรียนให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ พัฒนา สนับสนุน และซ่อมแซมศิลปกรรมและโบราณคดีให้คงสภาพเดิมมากที่สุด					
47) นักเรียนร่วมสร้างสรรค์หรือผลิตผลงานด้านศิลปกรรมต่างๆ ที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น					
48) นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม นิทรรศการวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปกรรมและโบราณคดีของท้องถิ่น					
<u>ด้านการละเล่น ดนตรี และการพักผ่อนหย่อนใจ</u>					
49) นักเรียนรู้สึกว่าการละเล่นและดนตรีของชาวรามัญเป็นการแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่า					
50) การจัดประกวดแข่งขันการเล่นดนตรีพื้นบ้านต่างๆ ถือเป็นารอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
51) นักเรียนมองว่าการละเล่นพื้นบ้านของชาวรามัญเป็นการสิ้นเปลืองเวลา					
52) นักเรียนภาคภูมิใจเมื่อนักเรียนสามารถเล่นการละเล่นพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายรามัญได้					
53) การสืบทอดวิธีการละเล่นพื้นบ้านต่างๆ ของชาวไทยเชื้อสายรามัญเป็นหน้าที่ของทุกๆ คน					
54) นักเรียนรู้สึกว่าดนตรีพื้นบ้านการละเล่นพื้นบ้านมีคุณค่าต่อสังคมไทย					
55) การละเล่นพื้นบ้านเป็นเครื่องบันทึกความเป็นอยู่ของชาวบ้านในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี					
56) นักเรียนชื่นชมการฝึกหัดรำอวยของชาวเกาะเกร็ดเพราะเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์					
57) หากนักเรียนสามารถเล่นดนตรีของชาวรามัญที่เกาะเกร็ดได้ นักเรียนจะถ่ายทอดหรือสอนให้คนที่สนใจได้เล่นดนตรีนั้นด้วย					
58) นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการละเล่น และดนตรีพื้นบ้านตลอดจนกิจกรรมรื่นเริงเมื่อทราบข่าว					
59) นักเรียนศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการละเล่นและการแสดงดนตรีพื้นบ้านหรือกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจที่ดึงดูด					
60) นักเรียนจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การละเล่นพื้นบ้านและดนตรีพื้นบ้านคงอยู่สืบไป					
ด้านความเป็นอยู่และวิทยาการ					
61) ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนนทบุรีในสมัยก่อนไม่น่าสนใจและล้าสมัย					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
62) นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจที่จังหวัดนนทบุรีมีเมนูอาหารที่ขึ้นชื่อและมีชื่อเสียง เช่นทอดมันหน่อกล้วย ชนมหวาน ฯลฯ					
63) การใช้ชีวิตอยู่กันอย่างฉันท์พี่น้องของชาวเกาะเกร็ดในอดีตทำให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความเกรงใจ และความเอื้อเฟื้อต่อกัน					
64) การเรียนรู้ถึงความเป็นอยู่และวิถีการต่างๆ ของท้องถิ่น ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ					
65) การผลิตเครื่องเรือนเครื่องใช้เองของชาวเกาะเกร็ดในอดีตเป็นภูมิปัญญาที่ควรค่าแก่การรักษาไว้					
66) นักเรียนภาคภูมิใจหากมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูความเป็นอยู่และวิถีการต่างๆ ของชาวเกาะเกร็ด					
67) นักเรียนจะบอกกล่าวถึงประสบการณ์อันดีงามในการที่ได้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายของชาวเกาะเกร็ดให้ผู้อื่นได้ทราบเพื่อเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต					
68) วิถีชีวิตที่ผูกพันกับการทำบุญเสมอๆ ของชาวเกาะเกร็ดเป็นเครื่องปลุกฝังศีลธรรมจรรยาที่ดีให้กับลูกหลาน					
69) หากมีเวลว่างนักเรียนจะพยายามฝึกทำอาหารท้องถิ่นของจังหวัดนนทบุรี					
70) ผลมะตาด, กระจับปี่, หน่อกล้วย, บอน, มะสังข์ ฯลฯ ที่เป็นผักพื้นบ้านของชาวเกาะเกร็ด สมควรแก่การจัดให้มีการเพาะปลูกเพื่อการอนุรักษ์					
71) การแต่งกายด้วยชุดประจำท้องถิ่นของชาวเกาะเกร็ด บ่งบอกถึงควมมีเอกลักษณ์ในตนเอง					
72) นักเรียนจะเป็นตัวแทนแนะนำเกี่ยวกับลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่นให้คนอื่นทราบ					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
73) วิทยาการองค์ความรู้ต่างๆ ในเรื่องของการทำเครื่องปั้นดินเผาที่สะท้อนวิถีชีวิตของชาวเกาะเกร็ดเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ควรรักษาให้คงอยู่สืบไป					
74) การแต่งกายด้วยชุดประจำท้องถิ่นเป็นการร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นไว้					
75) นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการของชาวเกาะเกร็ดเพื่อเพิ่มเติมและศึกษาหาความรู้					

***** ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการทำแบบวัดครั้งนี้เป็นอย่างดี *****

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญทางการวัดผลการศึกษา

1. อาจารย์ ดร.รณิดา เขยชุม อาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ค.ต. การวัดและประเมินผลการศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข อาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ค.ต. วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์ เพ็ญแข ลือหาญ ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนนาหลวง

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรม

1. นางสาวสิรินชญา กันธิยะ ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี
2. อาจารย์ ลักษณ์มี รัตตสัมพันธ์ ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนรัตนานิเบศร์

